

JAARBOEK 2012

uitgave:
HEEMKRING TER CUERE
Secretariaat:
SLUISVLIETLAAN 100, 8450 BREDENE.

1830 NATIONAAL EELWFEEST 1930

Gemeente BREEDENE

1830 EEUWFEESTEN 1930

OP KOEEZONDAG 14 SEPTEMBER

FEESTPROGRAMMA

OM 11 URE 15.

Vorming van den Stoel in de Nukkerstraat.

OM 10 URE.

Vertrek van den Stoel over 't Sas, Croeneveld, Breedene 2-294 naar Breedene-Dorp.

SAMENSTELLING

1. Stadskorps.	16. Oud-Vrijheid Breedene-Dorp	Wagen
2. Chorus.	17. Carillonkorporatie	Wagen en Group
3. Koninklijke Waterschied "Be".	18. Jongenskorps van Breedene-Dorp	Group
4. Muziekvereniging.	19. De jeugdgroep "Sint van 1877"	Group
5. Vervolde "Red Rood".	20. Breideneveldkorporatie	Group
6. Breideneveldkorporatie	21. De Jeugdvereniging van Breedene	Wagen
7. Breideneveldkorporatie	22. Oud-Vrijheid van Breedene	Group
8. Breideneveldkorporatie	23. De Jeugdvereniging van Breedene	Wagen
9. Breideneveldkorporatie	24. De Jeugdvereniging van Breedene	Wagen
10. Breideneveldkorporatie	25. De Jeugdvereniging van Breedene	Wagen
11. Breideneveldkorporatie	26. De Jeugdvereniging van Breedene	Wagen
12. De "Leijde Ridders".	27. De "Leijde Ridders".	Wagen
13. Oud-Vrijheidkorporatie "Nederlands".	28. De Oud-Vrijheidkorporatie "Nederlands".	Wagen
14. Oud-Vrijheidkorporatie "Nederlands".	29. De Oud-Vrijheidkorporatie "Nederlands".	Wagen
15. De Oud-Vrijheidkorporatie "Nederlands".	30. De Oud-Vrijheidkorporatie "Nederlands".	Wagen

Andere groepen kunnen door de Commissie nog aangevraagd worden.

OM 10 URE 15.

Eerste steenlegging van goedkope woningen.

DEELNAME VAN DE WILDEMEESTER

OM 11 URE.

PLANTEN VAN DEN VRIJHEIDSBLOOM.

UITVOERING VAN VADERLANDSCHE LIEDEREN.

OM 11 URE 15.

TURNOEFFENINGEN MET ZANG.

OM 12 URE.

CONCERT door de deelnemende muziekmaatschappijen.

OM 20 URE.

VUURWERK

De aanwinsten worden vrijwillig aangeboden te bevestigen en te bevestigen te verspreiden. De Commissie is niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongelukken.

DE FEESTCOMMISSIE

De Voorzitter: H. MINE. De Secretaris: H. RENDERS. De Schatbewaarder: G. DEBIE. De Ontvanger: F. DEBIE. De Commissie: O. CATTREUSE, A. WILLE.

De aanwinsten worden vrijwillig aangeboden te bevestigen en te bevestigen te verspreiden. De Commissie is niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongelukken.

De aanwinsten worden vrijwillig aangeboden te bevestigen en te bevestigen te verspreiden. De Commissie is niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongelukken.

De aanwinsten worden vrijwillig aangeboden te bevestigen en te bevestigen te verspreiden. De Commissie is niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongelukken.

Deze kaart bevestigt dat .....

door betaling van € 15.00 het lidmaatschap verwierf van de
Heemkring "Ter Cuere" Bredene voor het jaar 2013.

De Penningmeester

De Hoofdman

G. Pittery

W. Cattrijsse

*Bredense affiche ter gelegenheid van de eeuwfeesten 1830 – 1930,
op Koekezonntag 14 september 1930
(coll. Heemkring Ter Cuere)*

JAARBOEK

2012

Heemkring
"Ter Cuere" v.z.w.
8450 Bredene

Secretariaat:
Sluisvlietlaan 100
8450 BREDENE

INHOUDSTAFEL

Inhoud

Woord van de Hoofdman	blz. 3
De Nationale Eeuwfeestaffiche van Bredene	blz. 5
De Burgemeesters van Bredene	blz. 19
Geschiedenis van het Bredense Muziekleven (1862 – 1990)	blz. 39
Jeugdherinneringen	blz. 103
' <i>Les petites histoires</i> ' van de grote Titanic-ramp	blz. 127
Activiteiten, bestuur, ledenlijst	blz. 153

WOORD VAN DE HOOFDMAN

Weeral een jaar voorbij en wij beginnen het 46ste jaar van ons bestaan. Zoals reeds in Roepsteen aangegeven doen wij, als bestuur van de heemkring, een uiterste financiële inspanning om, niettegenstaande de steeds sterk stijgende kosten van papier, verzendingskosten, energie, enz., het lidgeld op 15 € te houden. Onze oproep in dat verband aan de leden heeft gelukkig een goede weerklank gevonden en ongeveer 80% van het ledenaantal heeft zijn lidmaatschap reeds vernieuwd. Met dank daarvoor, dit helpt ons vooruit. Ook ons voorstel om het begrip "steunend lid" in te voeren (geïnspireerd op analoge toestanden bij zusterverenigingen) heeft reeds positieve resultaten opgeleverd. Dit bewijst dat onze heemkring niet alleen de sympathie verkrijgt van die leden, maar dat zij ons ook daadwerkelijk willen steunen, waarvoor onze speciale dank. Dergelijke houding van sympathisanten helpt ons om op geen inspanning te zien in het verder uitbouwen van onze vereniging.

Wat betreft de inhoud van dit jaarboek hebben wij ons ingespannen om terug zoveel mogelijk herinneringen te brengen die betrekking hebben op onze gemeente.

In eerste instantie wordt enige uitleg gegeven over de zeer waardevolle eeuwfeestaffiche uit ons archief, die gemaakt werd voor onze gemeente en het feestprogramma dat in dat verband plaatsgreep.

Op de lidkaart 2012 hebt u het portret gevonden van de twaalf laatste burgemeesters van onze gemeente (van 1872 tot 2009) en in de Roepstenen van dit jaar (de nummers 222 tot 224) hebt u ook een korte levenbeschrijving gevonden van die burgemeesters tot 1964. Van de laatste drie burgemeesters (Claeys, Eerebout en Vanhooren) vinden wij het echter nodig iets uitgebreider in te gaan op hun burgemeestersloopbaan. Daarom hebben wij drie van onze leden aangesproken (Roger Opstaele, Gilbert Vanleenhove en Jacky Maes) om een meer uitgebreid overzicht te geven van hun politieke loopbaan. Niemand beter dan die drie leden kan dit doen omdat ze jarenlang samengewerkt hebben met die drie burgemeesters en dit zowel op politiek als op menselijk vlak. Ze hebben dat met enthousiasme aanvaard en we vinden in dit jaarboek daarvan de resultaten, waarvoor onze oprechte dank. Wij hopen zo toch nog een stukje, bijna hedendaagse, geschiedenis van onze gemeente te kunnen meegeven, vooral omdat heel wat van onze inwoners die burgemeesters nog persoonlijk gekend hebben.

Naast die politieke herinneringen heb ik gemeend om ook enkele eigen persoonlijke herinneringen uit mijn jeugd te kunnen ophalen. Dit kan een beeld geven hoe in de oorlogsjaren 40-45 het schoolgaan door velen kon beleefd worden. Dergelijke weergegeven belevenissen tonen aan dat er een hemelsbreed verschil bestaat tussen de beslommeringen van toen en de veel "ongemakken" die men nu meent te moeten ondergaan.

Om ook een stukje culturele geschiedenis weer te geven wordt daarom een artikel opgenomen geschreven door mevr. Daisy Ryckx, huidig voorzitter van de cultuurraad, dat handelt over het muziekleven in onze gemeente. We kunnen niet anders doen dan haar daarvoor feliciteren en haar daarbij hartelijk danken voor de toestemming die zij ons gegeven heeft om dit artikel op te nemen in ons jaarboek.

Om af te sluiten een stukje nostalgie over een gebeurtenis van 100 jaar geleden die grote weerklank heeft gevonden. Dit heeft in feite niets te zien met onze plaatselijke geschiedenis maar heeft zich toch vastgezet in de herinnering van bepaalde Bredenaars.

Zoals gebruikelijk sluiten wij dit jaarboek af met een overzicht van onze activiteiten en de klassieke ledenlijst.

Namens de heemkring.

Willy Cattrijsse
Hoofdman
februari 2013

DE NATIONALE
EEUWFEESTAFFICHE
VAN BREDENE

door

Erwin Mahieu

DE NATIONALE EEUWFEESTAFFICHE VAN BREDENE

De collectie van heemkring Ter Cuere – waar al een halve eeuw met zorg wordt aan verzameld – bevat een paar bijzondere objecten! De nationale eeuwfeest-affiche van Bredene – sinds jaar en dag permanent tentoongesteld in ons heemkundig museum – is zo'n merkwaardig item! Alhoewel ze in een bescheiden hoek van de tentoonstellingsruimte is opgehangen, valt ze op door haar omvang én haar uitstraling...

De fotobladzijden van de 'Roepsteen' dienen om één of ander onderwerp extra te belichten en dit jaar viel de keuze op de vier toeristische affiches van Bredene.

Als illustratie voor de lidkaart kozen we de eeuwfeestaffiche van Bredene en alhoewel deze poster geen 'toeristische' affiche is, was het voltallige bestuur het er over eens ze te gebruiken als afbeelding voor de lidkaart.

Omdat de eeuwfeestaffiche van Bredene nog nooit grondig bestudeerd of beschreven werd, wordt de eerste bijdrage voor het Jaarboek 2012 aan deze affiche gewijd. Daarvoor werd het gemeentelijk archief geraadpleegd, de lokale krant uitgepluisd en met een vergrootglas de affiche bestudeerd! We deden een paar opmerkelijke vaststellingen...

De ingelijste affiche meet 220 cm op 140 cm en bestaat uit vier vellen papier van elk 110 cm x 70 cm. De kleine verschuivingen in de kaderlijnen of tekening tonen aan dat de vier vellen pas na het bedrukken tot één grote affiche aan elkaar werden gelijmd. Een procedé dat bij heel grote affiches meestal werd toegepast.

Onze eeuwfeestaffiche is een 'typische poster' omdat ze zowel grafische als tekstelementen omvat. Bij nader toezien merken we dat er twee drukkerijen aan te pas kwamen om ze te realiseren: 'La Lithographie artistique, Bruges' en druk(-kerij) A. Goekint Verburgh' uit Bredene. De eerste drukkerij stond in voor het lithografisch afdrukken in kleur van de tekening. De tekst – het programma van de feestelijkheden – werd er nadien door de Bredense drukkerij "A. Goekint Verburgh" in typografie aan toegevoegd.

De steendruk in kleur, naar ontwerp van Cornelis Leeuwenhoek, werd eerst via lithografisch procedé bij 'La Lithographie artistique' in Sint-Pieters bij Brugge vervaardigd. Nadien kon, in de niet-bedrukte vrije ruimte, een plaatselijke drukker een tekst invoegen.

Op die manier kon de voorgedrukte affiche door verschillende organiserende gemeentebesturen of feestcomiteiten aangewend worden. Het programma van de lokale feestelijkheden werd dan in de vrije ruimte afgedrukt.

1830 NATIONAAL EEUWFEEST 1930

Gemeente BREEDENE

1830 EEUWFEESTEN 1930

OP KOEKEZONDAG 14 SEPTEMBER

FEESTPROGRAMMA

OM 13 URE 12.
Vorming van den Stoet in de Nukkerstraat.

OM 14 URE.
Vertrek van den Stoet over 't Sas, Groenendijk, Breedene a-zee naar Breedene-Dorp.

SAMENSTELLING

1. Standaard.	16. Oud-Strijders Breedene-Dorp	Wagen
2. Ruiters.	17. Carabijnscutters	Wagen en Groep
3. Claronen.	18. Jongensschool van Breedene-Dorp	Groep
4. Koninklijke Wezenschool "Bis"	19. De gemengde school van 1877	Groep
5. Muziekmaatschappij	20. Muziekmaatschappij	Groep
6. Veloclub "Rust Roest"	21. De "Zakenheers" Vrouwenkrans	Wagen
7. Neringdoet-reboud	22. Oud Strijders Sas-Sylkens	Groep
8. Breedene-Plage en Avant	23. De Jukaarters	Wagen
9. Veloclub "Rap en Knap" Wagen en Groep	24. De Kloosterschool van Sas-Sylkens	Groep
10. Handboogschied St Sebastian	25. Toneselgilde	Wagen
11. Meisjeschool van Breedene-Dorp en Breedene-Baden	26. De "Groenendijk"	Wagen en Groep
12. De "Lustige Rokers"	27. De "Nukkerwijk"	Wagen
13. Duivenmaatschappij "Noorderhoofd"	28. De Officiële Meisjeschool van Sas-Sylkens	Groep
14. Jongensschool van Sas-Sylkens	29. De Bloemenwagen "Flora"	Wagen
15. De Blauwe Stas	30. De Overhoeden.	Groep

Andere groepen kunnen door de Commissie nog aanvaard worden.

OM 16 URE 12
Eerste steenlegging van goedkope woningen, DURK DEY HEER BURGEMEESTER

OM 17 URE
PLANTEN VAN DEN VRIJHEIDSBOOM.
UITVOERING VAN VADERLANDSCHE LIEDEREN

OM 17 URE 12
TURNOEFFENINGEN MET ZANG.

OM 18 URE
CONCERT door de deelnemende muziekmaatschappijen

OM 20 URE
VUURWERK

De inwoners worden vriendelijk uitgenodigd te bevlaggen en hunne huizen te versieren. De Commissie is niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongevallen.

DE FEESTCOMMISSIE

De Schakelwacht	De Drieden	De Vuurwacht	De Schietw.
O. MINNE.	H. RENIERS.	O. DELBUE.	F. DEFACO.
De Commissie van:			
O. CATTIJSSE. A. MYLLE.			

Verder en geadviseerd door het Schiedgenootschap, Breedene, den 4 Augustus 1930.

De Secret. De Secret.

Jos. DIJALY. A. ZWAENPOEL.

Druck: A. Grooten Vrijheid, 4. Nieuwewijk, Breedene.

Afb. 1. De nationale eeuwfeestaffiche van Bredene. Ze meet 220 cm op 140 cm en bestaat uit vier vellen papier die na het bedrukken aan elkaar werden gelijmd.

Voor het ogenblik is de Bredense eeuwfeestaffiche van Cornelis Leeuwenhoek het enige gekende en nog aanwijsbare exemplaar. Dat meerdere West-Vlaamse gemeenten een jubelfeest hebben georganiseerd weten we dankzij het *"Verslag over de werkzaamheden van het Provinciaal Eeuwfeestcomiteit van West-Vlaanderen"*. Joseph Coppieters, secretaris van het provinciaal comiteit, somt in het rapport 56 gemeenten op waar festiviteiten georganiseerd werden. Heemkring "Ter Cuere" heeft slechts een fotokopie van het verslag en we twijfelen eraan of deze wel volledig is. Grotere West-Vlaamse steden, zoals Brugge, Kortrijk en Roeselare komen er niet in voor en evenmin de gemeenten in het zuiden van de provincie.

DE LITHOGRAFISCHE AFFICHE

Het grafische deel van de affiche is een ontwerp van de hand van Cornelis (Corneille) Leegenhoek (Brugge, 1903-1971). Hij kreeg zijn opleiding aan de Academie in Brugge, onder leiding van Flori Van Acker, en studeerde vervolgens aan de Academie te Brussel met o.a. Herman Richir (1866-1942) als leraar. Cornelis Leegenhoek had als schilder een voorkeur voor portretten en religieuze thema's. De meeste faam verwierf hij als restaurateur van schilderijen en fresco's, zoals zijn vader en grootvader. Hij was corresponderend lid van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen.

Maar Cornelis Leegenhoek kon veel meer dan restaureren! Zijn eeuwfeest-affiche bulkt van symboliek en straalt van trots en liefde voor onze provincie. Het zwaartepunt van de affiche is de zittende vrouw die ons strak aankijkt en in haar rechterhand de West-Vlaamse standaard laat wapperen. In haar linker hand, die op haar schoot rust, houdt ze een lauriertak vast. Haar blik doet ons denken aan een sfinx die onverstoort de hoogste waarden vertegenwoordigt en verdedigt. Boven haar hoofd werd "Pax" (Vrede) geschilderd. De dame symboliseert die vrede, de vrede die een decennium voordien door oorlogsgeweld verkracht werd.

Een jonge dame en een patriot reiken haar een schaal met rijpe vruchten aan: symbool voor de rijkdommen van de provincie. De gewapende figuur op de voorgrond verwijst naar de vrijheidsstrijders die ons land in 1830 van onder het juk van de Nederlanders wisten te halen. Het wapen staat aan de voeten van de patriot, maar wordt met de rechterhand stevig vastgehouden!

Achter de zwartharige dame herkennen we een aantal torens uit onze West-Vlaamse steden (afb. 2). Van links naar rechts:

- Het Belfort van Brugge, thuisstad van Cornelis Leegenhoek.
- De door het oorlogsgeweld vernielde Lakenhalle van Ieper. De wederopbouw van de Belforttoren begon in 1928 en duurde tot 1934.
- De narthex met toren van de Sint-Petrus-en-Pauluskerk in Oostende.
- De Belforttoren van Veurne.

- De toren van de Sint-Michielskerk in Roeselare.
- De Broeltorens met brug over de Leie in Kortrijk
- Uiterst rechts zien we de Halletoren van Tielt.

Afb. 2. Achter de jonge dame een panorama met torens van voornamelijk West-Vlaamse steden. Vier van de zeven torens zijn belforten en vormen het zinnebeeld van burgerlijke en stedelijke vrijheid en macht!

De wapenschilden aan de voeten van de gewapende patriot symboliseren, op één na, dezelfde West-Vlaamse steden als bij het panorama met de torens (afb. 3). Onderaan herkennen we van links naar rechts het wapenschild van Kortrijk, Oostende, Brugge, Tielt en Veurne. Linksboven de wapenschilden van Roeselare, daaronder (in spiegelbeeld) Veurne en als onderste in de kolom Diksmuide.

Diksmuide is de enige West-Vlaamse stad welke niet door een toren gesymboliseerd wordt. De wederopbouw van deze, tijdens WO I totaal verwoeste stad, was in 1930 nochtans ver gevorderd. Heeft Cornelis Leegenhoek geen geschikte toren gevonden of weerhouden of is het een vergetelheid?

Afb. 3. Aan de voeten van de patriot de wapenschilden van acht voornamelijk West-Vlaamse steden.

HET FEESTPROGRAMMA

1. Het gemeentebestuur

Ook Bredene ontsnapte niet aan de vraag van de hogere overheid om deel te nemen aan het nationale eeuwfeest.

Het schepencollege behandelde in zitting van 26 november 1929 het verzoek van de heer Provinciegouverneur omtrent het planten van een vrijheidsboom tijdens de eeuwfeesten van 1930. De vraag werd door het college doorgeschoven naar de gemeenteraad.

In zitting van 4 december 1929 verklaart de gemeenteraad zich akkoord tot het planten van een vrijheidsboom. Om de juiste plaats te bepalen kregen de raadsleden respijt tot de volgende gemeente-raadzitting om hun keuze te formuleren.

Op 27 december 1929 viel het verdict: alhoewel één raadslid toen meende dat de Vlaming nog niet dé vrijheid en de gelijkheid bekomen had waar hij recht op had, werd besloten de boom te planten *“op de markt te Bredene –dorp, rechtover het huis der weduwe Jacobus Lingier”*.

Op 16 april 1930 gaf de gemeenteraad gunstig gevolg aan het verzoek van het Provinciaal Bestuur om in de gemeente een feest te organiseren naar aanleiding van het honderdjarig bestaan van het land. De gemeentelijke toelage voor de eeuwfeesten werd vastgesteld op 3.000,- BEF en de feesten zouden plaatsvinden op ‘Koekezonday’, 14 september 1930.

Het gemeentebestuur wou wel meer bijdragen tot het eeuwfeest, maar echter op voorwaarde dat de gelden ‘nuttig’ zouden besteed worden. Daarom werd toen besloten *“drie goedkope woningen te bouwen op een perceel bouwgrond gelegen langs de Sluizenstraat te Bredene en toebehorende aan de C.O.O.. Deze huizen te schenken aan de C.O.O. die ze zou voorbehouden aan de meest behoeftige gezinnen der gemeente. Dit besluit aan de hogere overheid kenbaar te maken en de nodige toelating tot uitvoering te vragen (brief 4 juni 1930)”*.

Het bouwen van de drie goedkope woningen werd begroot op 75.000,- fr. Het betalen van de bouwkosten werd geregeld via het *‘Buitengewone krediet’* dat voorzien was in de begroting van 1930. Een schikking dat door de Bestendige Afvaardiging van de Provinciale Raad goedgekeurd werd.

De Oostendse architect A. Pattyn kreeg de opdracht om de bouwplannen te ontwerpen en het lastenboek op te stellen. De gemeenteraad besliste in zitting

In dezelfde zitting vernemen de raadsleden dat er geen provinciale toelage komt voor het bouwen van de drie huizen en dat de gemeente zelf alle kosten moet dragen. De enige betoelaging waar de gemeente kon op rekenen kwam van de Provinciale Feestcommissie die een bedrag van 2.718,- BEF zou overmaken (gemeenteraad 4 juni 1930).

De huisjes werden opgericht op een perceel eigendom van de C.O.O. gelegen aan de westkant van de Sluizenstraat. Alhoewel de “*eerste steen*” pas op 12 september 1930 gelegd werd, waren de drie woningen op 3 april 1931 “*gansch opgebouwd en bewoonbaar*”. De woningen konden nu ter beschikking gesteld worden aan de C.O.O. om er “*verdienstelijke behoeftige gezinnen - bij voorkeur inboorlingen der gemeente*”, te huisvesten (Gemeenteraad 3 april 1931).

JAARBOEK TER CUERE 2012, pag. 11

2. De Feestcommissie

Om het Nationale Eeuwfeest op gemeentelijk vlak de nodige luister te geven werd een "Feestcommissie" opgericht met o.a. als doel een stoet samen te stellen en de bevolking te betrekken bij de feestelijkheden.

De feestcommissie stond onder leiding van de heer O. Delrue (voorzitter), bijgestaan door H. Reniers (ondervoorzitter), O. Minne (schatbewaarder) en F. Defacq (schrijver). De heren O. Cattrysse en A. Mylle waren commissarissen.

Om de stoet te organiseren werd beroep gedaan op lokale verenigingen en op de schoolgaande jeugd. Ze konden deelnemen aan de optocht als "groep", met een "wagen" of met beide. Een wagen moest op gepaste wijze versierd worden.

Om het onderwijzend personeel (en de schoolkinderen) toe te laten zich op de feesten voor te bereiden besluit de gemeenteraad in zitting van 11 juli 1930 om *"het groot verlof, bij uitzondering, te doen aanvangen op maandag 28 juli en te doen eindigen op dinsdag 9 september 1930"*.

De commissie slaagt erin een stoet samen te stellen bestaande uit dertig groepen of wagens, met op kop de standaard, een ruitergroep en de klaroenen. Groepen uit het verenigingsleven en groepen schoolkinderen geven gestalte aan de stoet en als laatsten in de optocht komen de *"overheden"* van de gemeente.

Afb. 5. De hoofding van het feestprogramma. "Koekezondag" was vroeger de naam die gegeven werd aan de zondag volgend op de kermiszondag.

OM 13 URE 1/2.

Vorming van den Stoet in de Nukkerstraat.

OM 14 URE.

Vertrek van den Stoet over 't Sas, Groenendijk, Breedene a-zee naar Breedene-Dorp.

SAMENSTELLING

1. Standaard.		16. Oud-Strijders Breedene-Dorp	Wagen
2. Ruiters.		17. Carabijschutters	Wagen en Groep
3. Clairons.		18. Jongensschool van Breedene-Dorp	Groep
4. Koninklijke Weezenschool "Ibis"	Groep	19. De gemengde school van 1877	Groep
5. Muziekmaatschappij	Groep	20. Muziekmaatschappij	Groep
6. Veloclub « Rust Roest »	Wagen en Groep	21. De Ziekenbeurs Vrouwenkrans	Wagen
7. Neringdoenersbond		22. Oud Strijders Sas-Slykens	Groep
« Breedene-Plage en Avant »	Wagen	23. De Jaskaarters	Wagen
8. Veloclub « Rap en Knap »	Wagen en Groep	24. De Kloosterschool van Sas-Slykens	Groep
9. Handbooggilde St Sebastiaan	Wagen	25. Tooneelgilde	Wagen
10. Meisjesschool van Breedene Dorp		26. De « Groenendijk »	Wagen en Groep
en Breedene-Baden	Groep	27. De « Nukkerwijk »	Wagen
11. Boerenbond	Wagen - Ruiters	28. De Officieele Meisjesschool	
12. De « Lustige Rokers »	Twee wagens	van Sas-Slykens	Groep
13. Duivenmaatschappij « Noorderbond »	Wagen	29. De Bloemenwagen « Flora »	Wagen
14. Jongensschool van Sas-Slykens	Groep	30. De Overheden.	
15. De Blauwe Sluis	Groep		

Andere groepen kunnen door de Commissie nog aanvaard worden.

OM 16 URE 1/2

Eerste steenlegging van goedkoope woningen, DOOR DEN HEER BURGEMEESTER.

OM 17 URE

PLANTEN VAN DEN VRIJHEIDSBOOM.

UITVOERING van VADERLANDSCHE LIEDEREN

OM 17 URE 1/2

TURNOEFFENINGEN MET ZANG.

OM 18 URE

CONCERT door de deelnemende muziekmaatschappijen

OM 20 URE

VUURWERK

De inwoners worden vriendelijk uitgenoodigd te bevlagen en hunne huizen te versieren. De Commissie is niet verantwoordelijk voor gebeurlijke ongevallen

DE FEESTCOMMISSIE

De Schatbewaarder,

O. MINNE.

De Onder-Voorzitter,

H. RENIERS.

De Voorzitter,

O. DELRUE.

De Schrijver,

F. DEFACQ.

De Commissaris en,

O. CATTRYSSE. A. MYLLE.

Gezien en goedgekeurd door het Schepencollege, Breedene, den 4 Augustus 1930.

Op bevel: De Secretaris,

JOS. QUALY.

De Burgemeester,

A. ZWAENPOEL.

Druk. A. Goekint Verburgh, 6, Nukkerwijk, Breedene.

Afb. 6. De lokale feestelijkheden werden nadien gedrukt in de blanco ruimte van de lithografische affiche. Voor dat laatste werd beroep gedaan op de kunde van de Bredense drukker A. Goekint Verburgh uit de Nukkerstraat.

Op 14 september moesten de deelnemers aan de stoet zich tegen 13u30 begeven naar de Nukkerstraat waar de stoet gevormd werd. Om 14u00 zette de feestelijke optocht zich in beweging en trok achtereenvolgens van de wijk Bredene-Sas naar Bredene-aan-Zee (via de Opex!) en Bredene-Dorp, waar de rest van het eeuwfeestgebeuren zich afspeelde. Na de eerste steenlegging van de goedkope woningen (Sluizenstraat) trok de menigte naar het marktplein waar de vrijheidsboom werd geplant en turners het beste van zichzelf gaven, alles begeleid met gezang en muziek. En zoals het betaamt bij een groot feest werd er vuurwerk ontstoken bij valavond om... 20u00!

In "De Zeewacht" van zaterdag 20 september 1930 vonden we volgend artikel. Onder de hoofding "Te Breedene" lazen we:

"Zondag werden te Breedene de eeuwfeesten voortgezet met een prachtigen stoet die ten volle mag gesmaakt worden.

De Burgerlijke en Geestelijke overheden waren ter plaatse om de inrichters aan te moedigen.

Rond 2,30 u. vertrok den stoet van de Blauwe Sluis, over 't Sas en de Congolaan naar Bredene-Duinen om vandaar het dorp te bereiken.

Wij hadden de gelegenheid de stoet aldaar te monstereen en moeten bekennen dat alles tot in de puntjes verzorgd was. De scholen, zonder onderscheid, alsook de gastjes van de Ibis hadden hunne medewerking verleend. De talrijke plaatselijke maatschappijen waren niet ten achteren gebleven met het optimmeren en versieren der wagens.

Een wagen in het bijzonder viel ons in 't oog: deze van 't Roode Kuis, verwezenlijkt door de HH. A. Goekint van Breedene en G. Madeleyn, breukmeester te Oostende. Enkele ziekenverpleegsters van Oostende hadden welwillend hunne medewerking verleend.

Op Bredene-dorp werd, dicht bij de pastorij, voorlopig de vrijheidsboom geplant hetgeen gepaard ging met een fel toegejuichte rede van de H. Burgemeester en opgevolgd door het spelen van de Brabançonne medegezongen door de schoolkinderen.

Deze plechtigheid eindigde met het zingen van "Naar Wijd en Zijd".

Nadien werd overgegaan tot de eerste steenlegging van de goedkope woningen."

De reporter van dienst aanschouwt de stoet in Bredene-Dorp en is blijkbaar niet goed op de hoogte van waar en wanneer de feestelijke optocht vertrok. Hij meent dat de optocht om 14u30 vertrok in de wijk "Blauwe Sluis" en maakt zo het afgelegde traject nog twee kilometer langer. De volgorde van het eeuwfeestgebeuren in Bredene-Dorp haalt hij ook door elkaar: eerst wordt de vrijheidsboom geplant en als laatste in de rij komt de eerste steenlegging van de goedkope woningen...

FEEST IN ENKELE NABURIGE STEDEN EN GEMEENTEN...

Er werd niet alleen in Bredene gefeest! Alle West-Vlaamse gemeente kregen van de Provinciale Overheid het verzoek om het nationale eeuwfeest ook lokaal te vieren. Dankzij het *"Verslag over de werkzaamheden van het Provinciaal Eeuwfeestcomiteit van West-Vlaanderen"* weten we hoe een aantal West-Vlaamse gemeenten het nationale eeuwfeest hebben ingevuld en wanneer deze op de kalender werd geplaatst. Een overzicht:

Middelkerke:

De nationale eeuwfeesten in Middelkerke liep van 20 tot 27 juli. Elke dag was er iets te beleven en op 21 juli werd er nog een tandje bijgestoken. Op de Nationale Feestdag werd er na het zingen van het *"Te Deum"*, hulde gebracht aan de gesneuvelden van de oorlog. Daarna werd voor het gemeentehuis de *"eeuwfeestboom"* geplant. In de namiddag werd op de Zeedijk een wedstrijd in historische kostuums gehouden en om 14u00 vertrok aan het *"Hotel de Versailles"* de aldaar gevormde stoet. Vuurwerk werd er afgeschoten op 23 juli om 22u00 en tijdens de feestweek was er een *"bestendige prijskamp in uitstallingen en met bloemen versierde vensters en balkons"*.

Vlissegheem:

Tijdens het nationale eeuwfeest in Vlissegem, dat plaats vond op 21 september, stonden de oud-strijders centraal. Om 9u30 werd de vlag van de *"Nationale Strijdersbond – Afdeling Vlissegheem"* gewijd en om 10u00 was er een plechtige dienst voor de gesneuvelde soldaten en de burgerlijke slachtoffers van de oorlog. Om 15u30 stonden de onder-beginnelingen aan de startlijn voor een *"velo-koers"*. Het geheel werd afgesloten met een *"algemene optocht"* rond het dorp.

Steene:

Gemeente Stene viert het nationale eeuwfeest op twee opeenvolgende zondagen: Op zondag 13 juli trekt een *"Grootsche Stoet"*, bestaande uit praalwagens en groepen, door de gemeente. De oorlogsslachtoffers worden niet vergeten: aan het monument der gesneuvelden legt men bloemen en kronen neer. Op 20 juli is er 's morgens een plechtige dienst voor de gesneuvelden van 1830 en 1914-1918, gevolgd door een *"Te Deum"*.

Oostende:

In Oostende lopen de feesten naar aanleiding van het honderdjarig bestaan van België over zeven maanden: van april tot oktober! De feesten namen een aanvang op 13 april met de onthulling van het borstbeeld van James Ensor en op 17 april werd het nieuwe seizoen van de Kursaal officieel geopend met enkele symfonische concerten. In de maand april grepen

o.a. plaats: een tennis- en hockeytoernooi, een ballon- en kindervedstrijd, een vissersfeest en een groot schermfeest.

In mei werden verschillende wedstrijden karabijnschieten gehouden, was er een *"wielrijderskoers"* en een internationale tentoonstelling voor zee-motoren.

Op 1 juni deelde het Westerkwartier in de feestvreugde met o.a. een turnfeest. Verder in de maand juni: een wielrijdersfeest, een internationale roeiwedstrijd en een internationale rally voor *"Automobielen"* met nadien nog een snelheidswedstrijd. Op het einde van de maand waren er de koloniale dagen, was er een vliegtuigrally en een zeilwedstrijd tussen Dover en Oostende.

Het seizoen van het paardenrennen begon op 1 juli op de Wellington-renbaan. In het begin van de maand juli waren er op de rede van Oostende diverse zeilwedstrijden en werd er geschermd aan de Koninklijke Gaanderijen. Op 12 en 13 juli werden er op het Wapenplein nachtfeesten gehouden en op 20 en 21 juli *"Vaderlandslievende feesten ter gelegenheid der Eeuwfeesten"*.

Augustus stond in het teken van o.a. kinderspelen, een grote historische stoet, een schietwedstrijd en een prijskamp voor lijnvissers. Op de Wellingtonrenbaan werden er dagelijks paardenkoersen te houden.

Ook in september werden diverse paardenrennen gehouden en mocht het *"Van Neste Genootschap"* een Vlaamse kermis inrichten in het Maria-Hendrika Park. Het laatste evenement ging door op 16 oktober. Toen mochten de *"Oostendse Vrijeschutters"* aantreden met een oorlogswapen voor een grote schietwedstrijd.

Wenduyne a/Zee:

Ook Wenduine had een uitgebreide affiche. De feestperiode liep van 25 mei tot 20 juli, met als eerste activiteit de *"Dag van het Meiroosje"*, een organisatie ten voordele van de teringlijders. Later op de dag volgde een wandelconcert, een evenement dat in de maanden juni en juli wekelijks herhaald werd. Op 8 juni hield Wenduine zijn gemeentelijke kermis en op 9 juni volgde de Plechtige Zeewijding. De vrijheidsboom werd op 22 juni geplant en de gesneuvelden werden geëerd op 6 juli. De feestmaanden werden afgesloten op zondag 20 juli met een nachtfeest in het Prins Albert Park

Clemskerke (Haan-aan-Zee):

De jubelfeesten in Klemskerke grepen plaats in de maanden juli en augustus. De feesten namen een start op 13 juli met om 15u00 een plechtige Zeewijding en 's avonds vuurwerk op het strand. Op 27 juli werd na de hoogmis en het *"Te Deum"* hulde gebracht aan het monument van de gesneuvelden. In de namiddag was er een tentoonstelling van pluimgedierte, geiten en konijnen met om 17u00 een concert op de kiosk door de fanfare van De Haan. De 21ste juli werd afgesloten met 's avonds een *"Prachtig Vuurwerk"*.

Op 15 augustus werd er *"op Den Haan"* in de namiddag op de kiosk een concert gegeven en 's avonds werd er vuurwerk ontstoken. Van 18 tot 24 augustus was De Haan het toneel van een internationale tenniswedstrijd.

Leffinghe:

De nationale eeuwfeest in Leffinge werd gevierd op kermis-koekezondag 21 september. Om 14u30 werd een plechtig *"Te Deum"* gezongen en om 17u00 was er een *"Grootsche Betooging aan het Praalgraf der oorlogsslachtoffers"*. Om 20u00 werd er op het Marktpllein een *"Monster-Vuurwerk"* afgeschoten en werd het oorlogsmonument prachtig verlicht.

Oudenburg:

Oudenburg hield feest op zondag 7 september. Om 10u00 was er een mis *"voor het heil van het vaderland en voor de zielerust onzer dierbare gesneuvelden"*. Nadien werd er hulde gebracht aan het monument der gesneuvelden.

Om 15u00 trok een *"Groote Bloemenstoet"* door het *"steedje"*, opgeluisterd door wandelconcerten. Het feestgejoel werd om 20u00 afgesloten met een *"Monster-Vuurwerk"*. Het eeuwfeest was de dag voordien, in de vooravond, aangekondigd door klokkengeluid en kanonschoten.

Roxem:

Ook Roksem liet het feest niet aan zich voorbijgaan en organiseerde in de maand oktober enkele evenementen.

Op kermis-zondag 5 oktober was er een plechtige mis voor de gesneuvelden van de oorlog 1914-1918 en op kermis-dinsdag 7 oktober een *"Schoone Velokoers voor Beginnelingen"*.

Op koeke-zondag 12 oktober stond opnieuw een *"Groote Velokoers voor beginnelingen"* op het programma. Op maandag 13 oktober werden er koeken uitgedeeld aan de schoolkinderen.

Dat de eeuwfeesten animo in de gemeenten brachten staat buiten kijf. We zien dat de invulling van het programma sterk afhangt van de plaatselijke creatieve en financiële mogelijkheden. Bij kleinere en/of plattelandsgemeenten worden stevast de gesneuvelden van de oorlog herdacht. Nergens ontbreken muziek-korpsen voor de muzikale omlijsting, trekken er stoeten door de gemeente en staan er wedstrijden op het programma. Leve België anno 1930!

Erwin Mahieu
Maart 2013

Noot:

We danken archivaris Hilde Vansteenkiste voor de verstrekte gegevens.

DE BURGEMEESTERS

VAN BREDENE

Albert CLAEYS

door Roger Opstaele

Roger EEREBOU

door Gilbert Vanleenhove

Willy VANHOOREN

door Jacky MAES

DE BURGEMEESTERS VAN BREDENE

Woord van de redactie:

In "Roepsteen 222" (januari 2012) werd gestart met een reeks bijdragen over de gewezen burgemeesters van Bredene. De artikelenreeks verscheen in de vier nummers van 2012 van ons heemblad "Roepsteen". In het laatste nummer, (oktober 2012) verwezen we naar een bijdrage in dit 'Jaarboek' om deze reeks af te ronden.

Het is pas sinds de Franse bezetting dat onze gemeente een '*eigen burgemeester*' heeft. Voordien, in het 'Ancien Regime', werd het bestuur van de gemeente uitgeoefend door de schepenen van het Brugse Vrije die in elke gemeente onder hun bevoegdheid een hoofdman aanstelden... (zie Roepsteen 222).

In de zestiger jaren van vorige eeuw heeft Raoul Eeckhout, in zijn studie over onze gemeente (Zoeklicht op Bredene), een bijdrage gepubliceerd over de burgemeesters van Bredene vanaf de Franse bezetting. We hebben dankbaar gebruik mogen maken van zijn werk en hebben, daar waar relevant, enkele (nieuwe) feiten of een afbeelding van een bidprentje aan het curriculum van een oud-burgemeester toegevoegd.

Van de laatste drie gewezen burgemeester hebben we ons in "Roepsteen 225" beperkt tot slechts enkele summier gegevens op één pagina. Uiteraard beschikken we over veel meer informatie dan de paar lijntjes die in oktober 11. werden gepubliceerd.

Omdat het voor ons geen sinecure is om doorheen het bos de bomen te zien hebben we gevraagd aan een paar voormalige medestanders of politieke vrienden een beknopte levensloop van hun gewezen burgemeester aan het papier toe te vertrouwen.

We danken Roger Opstaele, Gilbert Vanleenhove en Jacky Maes voor hun pennenvruchten met betrekking tot respectievelijk Albert Claeys, Roger Eerebout en Willy Vanhooren. Waar Raoul Eeckhout ooit stopte – omdat de toekomst toen nog geen geschiedenis was – wil hiermee heemkring Ter Cuere de geschiedenis voor de toekomst te bewaren...

Bredene, januari 2013

Albert CLAEYS: 1965- 1983

Geboren te Oostende op 25 april 1922, overleden op 30 mei 1999.

Albert Claeys huwde met Marguerite Van Eenoo (+ 30/08/2010). Het gezin kreeg 5 kinderen (Diana Claeys, Marie Jenna Claeys, Liliane Claeys (+), Eddy Claeys en Karina Claeys), 10 kleinkinderen en 9 achterkleinkinderen.

Albert Claeys: politieke loopbaan

- Voorzitter van de commissie van openbare onderstand: 1953-1958
- Schepen te Bredene: 1959-1964
- Burgemeester van Bredene: 1965-1983
- Ere-burgemeester sedert 1989

Ere-burgemeester Albert Claeys startte zijn politieke loopbaan in 1953 als lid van het toenmalige C.O.O. (nu OCMW), waarvan hij onmiddellijk voorzitter werd. Op 30 juli 1959 maakte Albert Claeys zijn intrede in het schepencollege, dit ter vervanging van Valère Vermoortel.

Op 4 januari 1965 werd hij voor de eerste maal tot burgemeester benoemd. Deze functie zou hij gedurende meer dan 18 jaar succesvol uitoefenen.

Onder zijn burgemeesterschap werden o.m. het sportcentrum "Ter Polder" en het bejaardencentrum "Wackerbout" en tal van andere openbare werken gerealiseerd.

Ere-burgemeester Albert Claeys was een zeer populair en graag gezien figuur, gekend door zijn ontelbare sociale tussenkomsten. Zo behaalde hij bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1970 – met zijn groep Volksbelangen – de volstreekte meerderheid met meer dan 2.300 voorkeursstemmen, wat destijds nagenoeg 40% van het aantal stemgerechtigden vertegenwoordigde.

Albert Claeys: privé

Hij stamde uit een gezin van 12 kinderen.

Studies: kunstacademie – schilder en letterzetter.

Instructies infanterieschool Tervuren.

1946-1953: UCB Oostende

1953-1966: Fabelta Zwijnaarde

1966-1987: Ministerie van Landbouw (Rederscentrale)

Albert Claeys had artistieke gaven en daarvan heeft menig Bredense vereniging dankbaar gebruik gemaakt, want de ere-burgemeester ontwierp in zijn vrije tijd (vele nachturen) menig fanion, vaandel en schilderij.

In 1993 kreeg hij de "Zilveren Tent" van de heemkring "Ter Cuere".

De meest gekende broer (van Albert Claeys) is ongetwijfeld Felix Claeys, die menig Bredenaar gratis heeft geholpen met allerlei klusjes en honderden houtstukjes heeft gemaakt waarop broer Albert schilderde. Felix verzamelde ook

jaarlijks massa's prijzen met vriend Georges Backers voor de grootse tombola van het "Sociaal Fonds".

Albert Claeys waas ook oorlogsvrijwilliger van 1940-1945 en lid van de N.S.B. (afdeling Bredene). Hij was tevens erevoorzitter van zijn eigen opgerichte partij "Volksbelangen". In zijn jonge jaren voetbalde Albert Claeys bij S.K. De Haan.

In 1982 stichtte hij met zijn groep het lokaal "Vrij Atelier" en startte meteen een teken- en schilderschool. Het huidige Bredense kunstacademie werd dan ook genoemd naar Albert Claeys.

Officiële verkiezingsuitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen 1964-1970-1976-1982

1964

BSP 3 zetels - VOLKSBELANGEN 5 zetels - CVP 3 zetels
Coalitievorming na de verkiezing van oktober 1964: het schepencollege werd gevormd uit verkozenen van de groepen Volksbelangen en Recht voor Allen (CVP).

Burgemeester:	Albert Claeys (Volksbelangen)
1 ^{ste} Schepen:	Honoré Van Walleghem (Recht voor Allen)
2 ^{de} Schepen:	Frans Vanleenhove (Recht voor Alleen)
Voorzitter C.O.O.:	Daniël Gevaert (Volksbelangen)

1970

Recht voor Allen (CVP) 3 zetels - VOLKSBELANGEN 8 zetels - BSP 2 zetels
Coalitievorming na de verkiezing van oktober 1970: het schepencollege werd gevormd uit verkozenen van de groepen Volksbelangen en BSP.

Burgemeester:	Albert Claeys (Volksbelangen)
1 ^{ste} Schepen:	Raymond Lagast (Volksbelangen)
2 ^{de} Schepen:	Raymond Vanhooren (Volksbelangen)
3 ^{de} Schepen:	Roger Beeckaert (BSP)
Voorzitter C.O.O.:	Daniël Gevaert (Volksbelangen)

1976

CVP 6 zetels - BSP 5 zetels - VOLKSBELANGEN 10 zetels
Coalitievorming na de verkiezing van oktober 1970: het schepencollege werd gevormd uit verkozenen van de groepen Volksbelangen en CVP.

Burgemeester:	Albert Claeys (Volksbelangen)
1 ^{ste} Schepen:	André Debruyne (CVP)
2 ^{de} Schepen:	Raymond Lagast (Volksbelangen)

3de Schepen: 3 jaar André Lacoere/Roger Opstaele: (Volksbelangen)
 4de Schepen: Gilbert Vanleenhove (CVP)
 Voorzitter O.C.M.W.: Alfons Hoste (CVP)

1982

VOLKSBELANGEN (VB-AC) 8 zetels - SP 7 zetels - CVP 6 zetels
 Verkozenen voor Volksbelangen: Albert Claeys (1.622 voorkeursstemmen),
 Raymond Lagast, André Lacoere, Roger Opstaele, Albert Hollevoet, Cyrille
 Knockaert, Roland Slabbinck, Godelieve Vrijelinck.

Coalitievorming in de gemeenteraad: CVP + SP verkozenen met burgemeester
 aangesteld "*buiten de raad*".

Burgemeester: Roger Eerebout (CVP)
 1ste Schepen: Roger Beeckaert (SP)
 2de Schepen: André Debruyne (CVP)
 3de Schepen: Willy Vanhooren (SP)
 4de Schepen: Gilbert Vanleenhove (CVP)
 5de Schepen: Jacky Maes (SP)
 Voorzitter O.C.M.W.: Alfons Hoste (CVP)

Volksbelangen, met leider Albert Claeys, kwam zo na 18 jaar meerderheid in de
 oppositie terecht...

Onder het 18-jarig beleid van Albert Claeys (met dank aan de goede werking
 van de coalitiepartners, hetzij CVP of BSP schepen en raadsleden) werd heel
 wat verwezenlijkt. Een opsomming op vier bladzijden in het "Jaarboek" is teveel
 gevraagd. Deze informatie is in detail wel te bekomen bij het vroegere secre-
 tariaat van Volksbelangen. Maar zekerlijk is het belangrijkste feit in de bestuurs-
 periode 1965-1983 dat Bredene, dank zij de inzet van het toenmalig
 gemeentebestuur, zelfstandig kon blijven en niet werd gefusioneerd met de
 grootstad Oostende.

Het is tevens ook een zekerheid dat al de verwezenlijkingen te Bredene in de
 periode 1965-1983 werden uitgevoerd door inning van zeer lage gemeentelijke
 belastingaanslagen:

Voorbeeld gemeentebestuur vóór 1983:

Grondbelasting: 1.317 opct. gaf inkomsten rekening 1981: 21.486.887 fr.

Personenbelasting: 6% gaf inkomsten rekening 1981: 15.718.554 fr.

Voorbeeld gemeentebestuur na 1983:

Grondbelasting: 2.300 opct. begrotingsopgave 1983: 38.936.700 fr.

Personenbelasting: 8% begrotingsopgave 1983: 33.990.000 fr.

Roger Opstaele,
 Ereschepen
 Secretaris Volksbelangen vanaf 1968

Afb. 1. Een foto uit de oude doos. De jonge Albert Claey's (midden) dankt de bevolking na geslaagde verkiezingen. Van links naar rechts herkennen we: Daniël Gevaert, Raymond Vanhooren, Albert Claey's, Aloïs Debaene en Raymond lagast.

Afb. 2. Foto van een stralende Albert Claey's achter zijn bureau in het vroegere gemeentehuis op Bredene-Sas. De fanions aan de muur getuigen van de interesse van Albert Claey's voor deze hebbedingen.

Afb. 3. Albert Claey's op zijn best tussen het volk. Als gewezen sportsman (voetballer) was hij niet te beroerd om deel te nemen aan één of andere behendigheidstest waar een beetje fysieke inspanning bij te pas kwam. Zijn populariteit kon er enkel wel bij varen...

Afb. 4. Als begenadigd tekenaar en schilder ontwierp Albert Claey's menig vaandel en/of fanion. Menige verenigingen mochten uit handen van burgemeester Claey's een door hem ontworpen en geschilderde vlag in ontvangst nemen.

Op deze persfoto zien we een glunderende Albert Claey's zijn 42ste zelfgemaakte vaandel overhandigen aan de vaandrig van "Chiro-Jochi-Sas". Nu nog gebruiken diverse Bredense verenigingen het vaandel dat ooit door Albert Claey's werd gemaakt.

Roger EEREBOU: 1983 – 1989

Roger Eerebout werd in Bredene geboren op 19 februari 1940 in de Prinses Elisabethlaan, in één van de huizen vlakbij het oude gemeentehuis. Hij was de zoon van Florentius Edwardus Eerebout en Irena Julia Knockaert. Hij overleed in De haan op 22 mei 201, na een kortstondige ziekte. De uitvaartplechtigheid vond plaats in intieme familiekring.

In 1964 was de Bredense campingexploitant één van de medestichters van de Centrale voor Kampeer- en Vakantiebestedingsbedrijven (CKVB), de voorloper van het huidige RECREAD. Hij werd er achtereenvolgens secretaris-penningmeester, eerste secretaris-generaal, voorzitter en ten slotte erevoorzitter vanaf 1989.

Jarenlang was Roger Eerebout ook actief in het NCMV (thans Unizo). Hij legde er de basis voor zijn latere politieke carrière.

De carrière begon op 10 maart 1974 met zijn verkiezing tot provincieraadslid voor de Christelijke Volkspartij (CVP). Hij bleef lid van de provincieraad tot 12 oktober 1985.

Op 22 december 1978 verkoos de provincieraad hem tot lid van de Bestendige Deputatie. Nog geen vijf jaar later, op 21 april 1983, nam hij ontslag uit de deputatie om diezelfde dag nog de eed te kunnen afleggen als burgemeester in Bredene.

Dat burgemeesterschap was allerm minst een evidentie in Bredene. Het verdeelde de bevolking en maakte heftige gevolens los.

Eerebout had namelijk helemaal niet deel genomen aan de gemeenteraadsverkiezingen op 10 oktober 1982 en waas bijgevolg ook niet verkozen tot gemeenteraadslid. Hij werd nu dus ‘burgemeester buiten de raad’, met stemrecht in het schepencollege en stemrecht in de gemeenteraad.

Het was echter de enige manier om hem burgemeester te late worden, wat expliciet de wens was van de nieuwe coalitiepartners CVP en SP. Als mogelijk verkozene in de gemeenteraad kon hij immers toch nooit zetelen om reden van zijn familiale verwantschap via zijn echtgenote met de electoraal erg populaire uittredende burgemeester AC-VB naar de oppositiebanken werd verwezen en Albert Claeys zijn burgemeesterssjeerp zou moeten afstaan.

Dat was, zoals te verwachten, niet naar de zin van de AC-VB-verkozenen. Ze organiseerden prompt een betoging de zaterdag na de verkiezingen. Met een hard protesterende Albert Claeys in een radiowagen voorop trokken een 12-tal luid toeterend als uiting van ongenoegen voorbij het huis van Roger Eerebout. Enkele eieren en tomaten misten de voorgevel niet.

Daarenboven dienden sommige AC-VB-verkozenen meteen enkele bezwaarschriften in bij de Bestendige Deputatie met de vraag de verkiezingen ongeldig te verklaren. Ze hoopten zo nieuwe verkiezingen uit te lokken en de verontwaardiging van een deel van de bevolking in stemmenwinst te verzilveren. De klachten gingen onder meer over de schenking door CVP-kandidaat Georges De Coster van een kleurentelevisie aan de residenten van het OCMW-bejaardentehuis 'Wackerbout' en over het uitdelen van pralines door SP-kandidaten Willy Vanhooren en Jacky Maes tijdens hun huisbezoeken in de loop van de verkiezingen,... De Bestendige Deputatie verwierp deze en nog andere klachten op 12 november 1982 als ontvankelijk, maar ongegrond.

De klachtenindieners gingen daarop in beroep bij de Raad van State. Die rechtbank bevestigde achter op 25 maart 1983 de beslissing van de Bestendige Deputatie, waardoor de verkiezingen nu eindelijk definitief goedgekeurd waren.

Zolang dit niet gebeurd was, moest de oude gemeenteraad natuurlijk aanblijven. Hetzelfde gold voor het college van burgemeester en schepenen dat in meerderheid samengesteld was uit leden van de vroeger lijst 'Claeys' (Volksbelangen), naast een minderheid van CVP-schepenen. Dat schepencollege nu vergaderde op 28 maart 1983 en besliste meteen bij meerderheid dat de volgende zitting tegen alle gewoontes in pas veertien dagen later, namelijk op 11 april, zou plaats vinden. Op die datum nam het schepencollege dan uiteindelijk kennis van het arrest van de raad van State. De meerderheid in het college weigerde echter de logische beslissing te nemen om de nieuwe gemeenteraad samen te roepen. Dat bleef zo totdat Roger Eerebout als nieuwe burgemeester de eed aflegde.

Na het arrest van de raad van State stond niets meer in de weg opdat koning Boudewijnde nieuwe burgemeester zou benoemen. Maar blijkbaar was de vorst net met vakantie vertrokken. Uiteindelijk, op donderdag 21 april 1983, ratelde de telex in het provinciaal gouverneursgebouw in Brugge en werd aan de Bestendige Deputatie meegedeeld dat de koning zonet Roger Eerebout benoemd had tot burgemeester. De deputatie was op dat moment in vergadering bijeen. Na afloop van de vergadering nam Eerebout ontslag als provinciaal gedeputeerde en hij legde in handen van de gouverneur Olivier Vanneste de traditionele eed af. Voor het eerst in 60 jaren kreeg Bredene weer een burgemeester van christendemocratische signatuur.

En toen ging het snel. De nieuwe burgemeester riep het zittende schepencollege in buiten vergadering bijeen op zondagmorgen 24 april met als enige agendapunt de bijeenroeping van de nieuwe gemeenteraad en de vaststelling van de agenda ervan. Alleen de CVP-schepenen André Debruyne en Gilbert Vanleenhove beantwoordden die uitnodiging. De Volksbelangen-schepenen Lagast en Opstaele lieten weten dat ze afwezig zouden blijven.

Uiteindelijk vond de lang verwachte installatie van de nieuwe gemeenteraad dan plaats op zaterdag 30 april om 10 uur 's morgens. Hoewel nog een groepje partijgangers van Volksbelangen met protestborden voor het gemeentehuis post had gevat, verliep de gemeenteraad rustig en perfect volgens het geplande scenario. Na hun eedaflegging verlieten de AC-VB-verkozenen de zitting. De verkiezing van de schepen verliep dan vlekkeloos.

Roger eerebout kon rekenen op een sterk schepencollege. Van SP-zijde waren dat Roger Beeckaert, Willy Vanhooren en Jacky Maes. Vanuit d CVP bemanden de uittredende schepene André Debruyne en Gilbert Vanleenhove het nieuwe schepencollege. Onder leiding van burgemeester Eerebout leverde elk van de collegeleden vanaf dag één hard werk. Zo kwam het dat het volksprotest na nog geen jaar behoorlijk geluwd was.

Er was inderdaad veel geprotesteerd in de periode Eerebout. Eindelijk is de meer dan noodzakelijke modernisering van Bredene dan volop in gang gezet.

Niet alles kostte geld aan de gemeente. Veel werd ook door de hogere overheid bekostigd. Eerebout, met zijn verleden als provinciaal gedeputeerde, onderhield er goeie relaties mee en wist daardoor verschillende investeringen naar Bredene te halen. Hij toonde zich daarbij een goed onderhandelaar en was nooit verlegen om meteen het maximum te vragen.

Twee dossiers in het bijzonder droegen duidelijk de stempel van Roger Eerebout.

Vooreerst de sanering van de campings. Het was een aartsmoeilijk dossier en er waren moedige beslissingen voor nodig. Heel het schepencollege stond echter als één man achter het project. En het slaagde. In die mate zelfs dat Bredene later als voorbeeld diende voor de rest van de kust. Sommige aanvankelijk harde tegenstanders van de sanering werden zelfs de grootste propagandisten.

Het tweede dossier dat duidelijk een geesteskind was van Eerebout, betrof de omvorming van de braakliggende ex-kampeertreinen tussen de Koninklijke Baan en de Kapelstraat tot het huidige 'Paelsteenveld', dahliatuinen inbegrepen. De in de eerste jaren perfect onderhouden zone werd een groene long in het toeristisch hart van Bredene.

Maar het palmares van de eerebout-periode vermeldt nog enkele andere verwezenlijkingen: de verdere restauratie van het Ryckewaertshof en de omvorming ervan tot cultureel centrum 'Anto Diez', de heraanleg van het marktplein langsheen de Kapelstraat, de herinrichting van de Duinenstraat tot winkelwandelstraat, aanleg van een gescheiden fietspad in de Sluizenstraat, aanleg van grote collectoren voor afvoer van afvalwaters naar het zuiveringsstation, heraanleg van het Dr. Vanden Wegheplein, de organisatie

van prestigieuze toeristische evenementen zoals onder meer de 'Zeenimfenstoet' en de stoet '900 jaar Bredene', opstart van een toeristische-gidsenkring, modernisering van de strandtoegangen, aanleg van een wandeldijkpad in de duinen, het volledig klaarstomen van de plannen voor het nieuwe gemeentehuis, enz...

Burgemeester Eerebout wist wat hij wilde. Hij was kordaat en bekwaam in zijn optreden. Niet altijd koos hij voor de gemakkelijkste weg, maar zelden week hij er van af. Over alles wilde hij controle hebben. Elke dag bracht hij vele uren in het gemeentehuis door en tot ergernis van bepaalde ambtenaren moeide hij zich soms met de kleinste details.

Zijn daadkracht vond echter bijval bij de bevolking. Bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen van 9 oktober 1988 kreeg de CVP en zetel meer en Eerebout eindigde met een mooie score van 1.215 stemmen, waarmee hij, op Albert Claeys na, als enige van alle verkozenen boven de duizend stemmen uit kwam. Albert Claeys eindigde op 1.202 stemmen. Dat was 13 stemmen minder dan Eerebout, maar na zes jaar oppositie had hij zijn populariteit toch duidelijk niet verloren.

Wat Eerebout betreft: eind goed, al goed, zou je kunnen denken. Maar dat was niet zo. Nog op de verkiezingsdag zelf sloot de SP een coalitie met de Centrum Lijst Bredene (CLB), een kartellist van Claeysgetrouwen, PVV, Vlaams Blok en Agalev. Dat gebeurde onder impuls van de SP-schepen Willy Vanhooren en Jacky Maes en tegen het akkoord in dat CVP en SP in 1982 met elkaar gesloten hadden om zeker tot in 1994 let elkaar in coalitie te blijven.

Grote consternatie alom natuurlijk. Zowel bij de CVP die de SP woordbreuk verweet, maar ook bij de SP-schepen Roger Beeckaert, die van te voren van de plannen van Vanhooren en Maes niets af wist en op de verkiezingsdag zelf ook voor voldongen feiten werd geplaatst.

Wat was er dan wel gebeurt?

Eerebout had zo zijn eigen stijl van besturen: heel bekwaam en met een natuurlijk leiderschap, maar sterk dirigerend, wat eigengereid en heel zelfbewust, af en toe wat dictatoriaal en zeker niet altijd open en transparant tegenover zijn collega's in het schepencollege. Zijn persoonlijke vriendschap met SP-schepen Roger Beeckaert zorgde voor een tweemanschap dat soms een tikkeltje neerbuigend op de andere leden van het college neerkeek en de 'geheimen van het beleid' onder hun tweetjes bewaarde. Wat er in zes jaar gepresteerd werd, was nochtans niet mogelijk geweest zonder het werk van het héle schepencollege. Maar Eerebout liet het zonlicht maar node over anderen schijnen. De klap op de vuurpijl was de brochure 'Bredene leeft' (afb. 3) die hij

zonder medeweten van zijn partijgenoten tijdens de verkiezingscampagne verspreidde en waarin hij eigenlijk noch min noch meer alle realisaties als pluim op zijn hoed stak.

Het was al langer zo dat over dat alles frustraties leefde in het schepencollege. Al vroegtijdig werden signalen gegeven dat een en ander moest veranderen, wilde de coalitie standhouden. Maar Eerebout weigerde te geloven dat er een vuiltje aan de lucht was. Hij war er rotsvast van overtuigd – en dat bleef hij maar herhalen – dat hij op zijn vriendschap met Roger Beeckaert kon rekenen en dat de ‘jonge Turken’ van de SP wel in het gareel gehouden zouden worden. Hij heeft zich vergist.

En zo eindigde de bestuursperiode Eerebout zoals ze begonnen was: in de grootste verwarring en met heftige emoties.

Net zoals Volksbelangen dat zes jaar eerder had gedaan, dienden de CVP-verkozenen nu ook op 18 oktober 1988 een collectief bezwaarschrift in bij de Bestendige Deputatie met de vraag de verkiezingen ongeldig te verklaren. Reden van de klacht was de onrechtmatige beïnvloeding van kiezers door het aanbieden van gratis drank door twee van de PVV-verkozenen op een feest op de vooravond van de verkiezingen. Maar ook dit keer verwierp de Bestendige Deputatie op 22 november 1988 het ingediende bezwaarschrift als wel ontvankelijk, maar ongegrond. Daarop – de geschiedenis herhaalt zich – stelden de CVP'ers een hoger beroep in bij de Raad van State. Dat hoge rechtscollege bevestigde echter op 25 april 1989 het besluit van de bestendige Deputatie waardoor de verkiezingen geldig werden verklaard.

Intussen was de nieuwe gemeenteraad natuurlijk nog niet geïnstalleerd kunnen worden. Roger Eerebout had in de laatste dagen vóór het arrest van de Raad van State zelf nog een poging ondernomen om toch nog een nieuwe coalitie tot stand te brengen, waarbij hijzelf burgemeester zou blijven en Albert Claeys OCMW-voorzitter zou worden. Deze poging mislukte echter.

Hoewel de Raad van State al op, 25 april 1989 zijn arrest gevelde had, toch duurde het nog tot 30 mei 1989 vooraleer het uittredende schepencollege de nieuwe verkozenen bijeenriep voor de installatievergadering van de nieuwe gemeenteraad. Deze vond op 6 juni 1989 plaats. Dat gebeurde nog onder voorzitterschap van burgemeester Roger Eerebout, gezien de koning de nieuw voorgedragen burgemeester Willy Vanhooren nog niet benoemd had.

Willy Vanhooren werd pas bij KB van 21 juni 1989 tot burgemeester benoemd. Hij legde de eed af op 27 juni 1989, wat meteen het einde betekende van het burgemeesterschap van Roger Eerebout.

De gewezen burgemeester, die onmiskenbaar een nieuwe en vruchtbare dynamiek in zijn gemeente had gebracht, kon maar moeilijk aarden op de oppositiebanken. Hij bleef stelselmatig afwezig in de gemeenteraad. Bij de verkiezingen van 1994 stond hij niet meer op een lijst.

Na zijn burgemeesterschap bouwde Roger Eerebout nog de seniorie 'Westerhauwe', zijn laatste grote project. In 2002 trok hij zich terug in Zwitserland en leidde er een teruggetrokken bestaan. Tijdens een kortstondig verblijf in België werd hij ongeneeslijk ziek. Hij stierf in De Haan op 71-jarige leeftijd.

Gilbert Vanleenhove
Ere-Vlaams volksvertegenwoordiger
Ereschepen

Afb. 1. Het college van burgemeester en schepenen onder leiding van Roger Eerebout. Van links naar rechts: de schepenen Willy Vanhooren, André debruyne en Roger Beeckaert. Naast hem, met tricolore sjerp, Roger Eerebout, geflankeerd door de schepenen Gilbert Vanleenhove en Jacky Maes.

Afb. 2. Het openbaar park "t Paelsteenveld", geesteskind van Roger Eerebout, werd op 2 april 1985 door minister Louis Olivier officieel geopend. Een glunderende Eerebout kijkt toe en ziet dat het goed is.

Afb. 3. De brochure 'Bredene leeft', waarin Roger Eerebout pronkt met zijn kleinzoon en met zijn realisaties als burgemeester...

Willy VANHOOREN: 1989 – 2009

Willy Vanhooren is de burgemeester met de langste loopbaan, nl. 20 jaar van 1989 tot 2009. Van sommigen zegt men “het zit in de genen”. Vooral bij sportmensen komt dit frequent voor vb. Eddy en Axel Merckx, de vele Planckaerts, voetballers als Verheyen, Vandenberghe enz.. In de politiek spreekt men van paternalisme, maar de Eyskens, Van Velthoven, Tobback, Detiège zijn vele voorbeelden. En toch is het fenomeen Vanhooren uniek. Sedert 4 generaties is de naam Vanhooren een “certitude” in de politiek als uitvoerend mandataris.

- Grootvader Georges Vanhooren was vanaf 1947 tot bij de fusie in 1977 lid van de gemeenteraad in Klemskerke. Hij bekleedde het ambt van schepen tijdens de perioden 1947-1953, 1959-1965 en 1971-1976.
- Vader Raymond Vanhooren was politiek actief sedert 1958 en was gemeenteraadslid, vervolgens schepen en OCMW-raadslid tot in de legislatuur 76-82.
- Willy Vanhooren kwam op de BSP-lijst in 1976 en behaalde als lijsttrekker 634 stemmen. De BSP kreeg 5 verkozenen : Willy Vanhooren, Roger Beeckaert, Jacky Maes, Gilbert Gevaert en Raymond Vanhooren. Vader Vanhooren koos voor het OCMW en Dorine Hallemeesch vervangde hem in de gemeenteraad. Het schepencollege bestond uit Volksbelangen en de CVP met als burgemeester Albert Claeys, 1° schepen André Debruyne en verder Raymond Lagast, Gilbert Vanleenhove en André Lacoere.

In 1982 maakten de socialisten een 2de sprong en klommen zij naar 7 zetels. Willy Vanhooren behaalde 1064 stemmen en samen met de CVP maakten zij een coalitie, waarbij Roger Eerebout benoemd werd als burgemeester buiten de raad. Het college bestond verder uit Roger Beeckaert als 1° schepen, Willy Vanhooren als 3° schepen en Jacky Maes als 5° schepen. Voor de CVP waren de schepenen André Debruyne en Gilbert Vanleenhove.

In 1988 was er een hele ommekeer in het politieke landschap. Weliswaar werd de sp.a de sterkste partij in stemmen, maar bleven zij bij de 7 behaalde zetels. Willy Vanhooren met 780 stemmen werd burgemeester in een coalitie met Volksbelangen. Voor de sp.a werden Roger Beeckaert, Jacky Maes en Erwin Feys schepen, Gilbert Gevaert werd OCMW-voorzitter en voor Volksbelangen werden Roger Opstaele en Willy Versluys de schepenen.

De grote doorbraak voor Willy Vanhooren (2013 stemmen) en voor de sp.a (13 zetels) met een absolute meerderheid kwam er in 1994. Toch werd een coalitie gesloten met Volksbelangen, werd Jacky Maes 1° schepen en kwam als neofiet, Steve Vandenberghe in het schepencollege.

Het succes werd in 2000 nog groter toen Willy Vanhooren 2710 stemmen behaalde en de absolute meerderheid nu 16 zetels behaalde, en de coalitiepartner Volksbelangen nog 1 zetel. In deze legislatuur kwam Jacques Deroo in het col-

lege en stond Volksbelangen na 3 jaar haar enige schepenmandaat af aan Lionel Clybouw (sp.a). Doris Vermoortel werd OCMW-voorzitter. Jens Vanhooren, zoon van Willy, werd weliswaar verkozen als gemeenteraadslid, maar verhuisde naar de OCMW-raad, wegens onverenigbaarheid met het mandaat van zijn vader als burgemeester.

In 2006 behaalde de sp.a 17 zetels en behaalde Willy Vanhooren nog steeds 2361 stemmen. Langzamerhand, zou het duo Vanhooren-Maes de toekomst van de sp.a verder bepalen. Na 3 jaar, gaf Willy de burgemeestersjerp door aan zijn voor de handliggende opvolger, Steve Vandenberghe en 1 jaar voor het einde van de legislatuur stopte ook zijn “compagnon de route” met zijn uitvoerend mandaat als OCMW-voorzitter en schepen van financiën.

Schepen Kristien Vanmullem en Doris Vermoortel maakten nu ook deel uit van het schepencollege.

Tot zover de politieke loopbaan van Willy Vanhooren, maar niet van de familie Vanhooren, want in 2012 werd de hartewens van vader Willy werkelijkheid, als zoon Jens door zijn stemmenaantal kan toetreden tot het schepencollege. Er hiermee is de cirkel rond.... Voorlopig althans.... want wie weet. Er lopen nog kleine Vanhooren's rond in Bredene.

In elk geval is deze dynastie indrukwekkend. Grootvader, schepen in Klemskerke, vader, schepen in Bredene, Willy, schepen en 20 jaar burgemeester en nu de zoon Jens, schepen.

Hoe en wie was Willy Vanhooren als burgemeester?

Ondergetekende, heeft praktisch 40 jaar nauw samengewerkt en kent Willy Vanhooren goed als mens en als politiker.

Omgekeerd is het ook wel zo dat Willy dezelfde ervaringen zal hebben met mij als mens en als politiker, maar het gaat hier om de figuur van Willy Vanhooren. Eén zaak was heel duidelijk. Waar wij ook zouden gewoond of geleefd hebben... wij zouden ons geïnteresseerd hebben aan de politiek en wij zouden politiek actief geweest zijn.

Voor Willy was het vanaf de eerste dag heel duidelijk. Hij zou en wilde burgemeester worden... Het niet worden was geen alternatief. Een grote student was hij niet en de universiteit volgen was voor kinderen uit een arbeidersgezin een niet evidente keuze. Hij behaalde het A2-diploma en heeft zichzelf naar boven geroeid; was een alerte bijdehandse en vlugge leerling in de levensschool en studeerde bestuursrecht, waardoor hij in De Haan, onmiddellijk zijn ervaringen kon uittesten en dit met goed gevolg voor burgemeester I. Cattryse.

Ontegensprekelijk was Willy Vanhooren, een nieuw soort burgemeester en een voorbeeld voor de nieuwe aanpak in de politiek. Er was geen dag, of hij had een nieuw idee. Niet alles was realiseerbaar maar het feit dat erover diende nagedacht te worden, betekende zuurstof voor het beleid.

In de periode van Willy Vanhooren, is Bredene gewoon geëvolueerd van een dorp naar een bloeiende, moderne gemeente. Niet alleen steeg het aantal inwoners van ± 10.000 naar 16.500 inwoners, maar in deze periode werd Bredene in zeer veel gevallen als voorbeeld gesteld voor anderen gemeenten.

De aanpak was gewoon anders, efficiënter, gedurfd en vernieuwend. Het beste voorbeeld was het delegeren van de handtekening naar de verschillende schepenen. Ook de aanpak naar de bevolking was directer en gedurfd. Het opstarten van de wijkraden en een participatiebeleid organiseren was nieuw. Veel gemeenten hebben achteraf dit patroon overgenomen, maar dat het vernieuwend was voor het beleid in Vlaanderen was de toekenning van de Agora Award voor de voortdurende inspanningen om de bevolking te betrekken bij het beleid.

Willy had ook het charisma om mensen rond zich te verzamelen en hen belangrijk te maken door hun inbreng. Iedere medewerker was voor hem een naaste medewerker en ik heb velen zien openbloeien en groeien boven hun mogelijkheden. Hoe anders te verklaren dat sedert 36 jaar onafgebroken tientallen vrijwilligers hun kerstavond opofferen voor het Fonds voor de 3de leeftijd.

Alhoewel hij zich bewust was van zijn overtuigingskracht, onderschatte hij geen enkele tegenstander en had hij voor hen respect om wat ze waren en om wat ze vertegenwoordigden. Zijn houding ten opzichte van de kerk en de christelijke zuil was daar een treffend voorbeeld van. Alhoewel hij als vrijzinnige zijn mening verkondigde, heeft hij nooit toegelaten dat bvb. de kerkfabrieken afhankelijk zouden zijn van het stemgedrag van de CD&V-verkozenen.

Ook met het item macht, had hij een speciale verhouding. "De macht verwerven is één zaak, met de macht leren omgaan is veel moeilijker". Door vroegtijdig de macht vrijwillig af te staan aan zijn opvolger Steve Vandenberghe heeft hij de theorie, omgezet in de praktijk. Vandaag is Willy Vanhooren, nog actief als voorzitter van de beheerraad van het AGB Staf Versluys, omdat hij dat graag doet. Het is ook geen geheim dat hij gebeten is door de fietsmicrobe en dat hij resultaten behaalde door negenmaal kampioen van België te worden bij de categorie van de burgemeesters. Ik ben ervan overtuigd dat hij op dit vlak aan niemand een "cadeau" heeft gegeven.... hij zou ze wel in de gracht gereden hebben of ze in de gracht laten rijden door een van zijn vele helpers.

Willy Vanhooren is een fenomeen en is uniek. Het vernoemen van alle realisaties die wij, de sp.a onder de leiding van burgemeester Willy Vanhooren voor de gemeente en haar inwoners hebben kunnen realiseren is overbodig. Neem je fiets, wandel door je gemeente en wat je waarneemt, is het werk van minimum 20 jaar onverdroten inzet.

De generatie Vanhooren zet zich voort. Ik weet dat vader Willy Vanhooren ontzettend fier en gelukkig is dat Jens in zijn voetsporen is gestapt. Aan Jens Vanhooren nu te bewijzen dat “pa Vanhooren” nu ook gelijk heeft.

Jacky Maes

Ere 1° schepen

Ere-ondervoorzitter van het Vlaams Parlement

Ere-provincieraadslid

Afb. 1. Van links naar rechts: Raymond Vanhooren (vader van Willy Vanhooren), Willy Vanhooren met zoon Jens Vanhooren en grootvader Georges Vanhooren.

Afb. 2. Willy Vanhooren legde in juni 1989 voor het eerst de eed af als burgemeester van Bredene in handen van gouverneur Olivier Vanneste. In 1994 deed hij dit nog eens om in 200 en 2006 de eed af te leggen in handen van gouverneur Paul Breyne.

Afb. 3. Gemeenteraad 1989. Rechtstaand: Gilbert Gevaert (SP, raadslid en voorzitter OCMW), Rudy Debeukelaere (Volksbelangen) Patrick Content (SP), Sylvano Devos (PVV), Betsy Inghelaere (PVV), Albert Hollevoet (Volksbelangen), Frans Praet (SP). Zittend: Erwin Feys (SP, schepen), Willy Versluys (PVV, schepen) Willy Vanhooren (SP, burgemeester), Roger Beeckaert (SP, 1ste-schepen), Jacky Maes (SP, schepen), Roger Opstaele (Volksbelangen, schepen).

Burgemeester Willy Vanhooren verdedigde de Bredense kleuren met de fiets. Hij werd een eerste keer Belgisch Kampioen bij de burgemeesters in Meise in 1998. Hij zou de trui 9 maal mogen omgorden. Ook in de Nederlandse kampioenschappen was hij op post. Tweemaal versloeg hij er zijn Belgische en Nederlandse concurrenten in de spurt. Hij eindigde er ook driemaal tweede.

GESCHIEDENIS

VAN HET

BREDENSE

MUZIEKLEVEN

1862 – 1990

door

Daisy Ryckx

Eindwerk muziekgeschiedenis

Conservatorium aan Zee

Schooljaar 2011-2012

Leraar: Rik Brys

1. INLEIDING

*Wat is er weinig nodig
om gelukkig te zijn!
Het klinken van een
doedelzak;
zonder muziek zou
het leven een
dwaling zijn*

Friedrich Nietzsche

In zijn standaardwerk "Zoeklicht op Bredene"¹ schrijft de auteur Raoul Eeckhout op pagina 122 : *"We zijn er ons terdege van bewust dat, in verband met het economisch, sociaal en sociografisch leven van Bredene, ..., nog heel wat facetten te belichten zijn en dat dienaangaande nog talrijke bronnen kunnen geraadpleegd worden ..."*.

Als inwoner van Bredene en actief betrokken in het socio-culturele leven van deze gemeente, dacht ik dat het in het kader van mijn studie 'muziek-geschiedenis' wel interessant zou zijn om een tot nu toe in de literatuur onderbelicht aspect van het sociale en culturele leven van Bredene in kaart te brengen, namelijk de geschiedenis van het Bredense muzikleven voor en buiten het rock-'n-roll-tijdperk.

Tijdens het speurwerk naar mogelijke bronnen van informatie, werd ik geconfronteerd met een lacune aan bronnen uit de beschreven tijd zelf, maar ook aan historische overzichten.

Daarom bleek het mij uiteindelijk onmogelijk een volledig en exhaustief overzicht van de geschiedenis van het Bredense muzikleven op schrift te stellen en heb ik mij, ook rekening houdend met de tijd die mij ter beschikking stond, beperkt tot enkele "capita selecta" uit het Bredense historische muzikleven.

Desalniettemin hoop ik dat de door mij samengebrachte en hier vermelde informatie ook andere personen een nodige aanzet kan geven tot een diepere studie.

---

¹ Heemkundige Kring "Ter Cuere", *Zoeklicht op Bredene. Historische gegevens en wetenswaardigheden, verzameld en bewerkt door Raoul Eeckhout, Bredene, 1968*

2. INHOUDINGSTAFEL

1. Inleiding
2. Inhoudstafel
3. Overzicht van het muziekleven te Bredene
  - I. Muziek in openlucht
    1. Fanfare- en harmoniemuziek
      - a. Historisch overzicht
      - b. Maatschappelijke aspecten
      - c. Stichtingsperikelen van de Gemeentelijke Harmonie
      - d. Muzikale familie Cuypers
    2. Schoolkorps IBIS-kliek
      - a. Historiek van het Koninklijk Werk IBIS
      - b. Historiek van de IBIS-kliek
  - II. Muziek in de kerk
    1. De Sint-Rikerskerk in Bredene-Dorp
      - 1° Materiële infrastructuur: kerk en orgel
      - 2° Koor
      - 3° Werken rond het thema 'Sint-Rikier'
        - 3.1. De Sint-Rikersmis
        - 3.2. Jubilus
    2. De Sint-Jozefskerk in Bredene-Sas
      - 1° Klokken van Sint-Jozef Molendorp
      - 2° Orgel
      - 3° Koor
    3. De Sint-Theresiakerk in Bredene-Duinen
      - 1° Materiële infrastructuur : kerk en klokken
      - 2° Orgel
      - 3° Koor
  - III. Muziekonderwijs
    1. Accordeonacademie
    2. Jeugdmuziekatelier
  - IV. Muziek rond Bredense themata
    1. Muziekpartituren
    2. Volksliederen
  - V. Bredense componisten
    1. Cuypers Roger
    2. Hautekiet Jean-Pierre
    3. Wyntin Bald
4. Besluit
5. Dankwoord
6. Bibliografie
7. Bijlagen

3. OVERZICHT VAN HET MUZIELEVEN IN BREDENE

I. Muziek in openlucht

1. *Fanfare- en harmoniemuziek*

Wanneer je als kind aan de hand van je ouders door de straten loopt en je hoort in de verte het ritmische getrommel van een trommelkorps, de klanken van de klaroenen of de Mars van de Grenadiers, dan begin je al te bewegen op maat van de muziek en begin je sneller te stappen richting muziek. Muziek maakt je vrolijk. Muziek op straat betekent meestal feest.

Ik ben niet in Bredene opgegroeid maar ik ben eens benieuwd of er ook Bredene een traditie van harmoniemuziek bestaat. Uiteraard ken ik de werking van de Koninklijke Gemeentelijke Harmonie Bredene, die op heden en dit sedert 1947, een vertrouwd beeld is op de pleinen en op de kiosk van Bredene.

a. Historisch overzicht

In het jonge België verzamelden in de periode 1853-1895 verschillende personen, onder wie J. Dufrane, informatie over de bestaande koren en muziekverenigingen. Ook in officiële documenten vinden we gegevens over de Belgische muziekverenigingen. In de tienjaarlijkse uitgaven van het *Exposé de la situation du Royaume* werd allerlei statistische informatie uitgegeven.²

In “*L'exposé de la situation du Royaume 1861-75*”, uitgegeven door J. Poels, heeft Luc Haeghebaert³ voor de eerste keer een verwijzing gevonden naar een muziekvereniging in Bredene. In deze gemeente werd, tussen 1861 en 1871, een korps, de fanfare ‘Sint-Cecilia’, gesticht. Volgens J. Dufrane⁴ zou deze muziekvereniging in 1862 gesticht zijn.

De letterlijke vermelding in het boek van J. Dufrane luidt:

“Arrondissement d'Ostende

Breedene

Fanfare Sainte-Cécile

Président : M.C.Maryssael

Local : Estaminet des Enfants Deswaef

Cette Société n' a répondu à aucune demande de renseignements. »

² Griet Lemmens, *Muziekverenigingen in Brabant tijdens de 19e eeuw*, Scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, voor het behalen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis. Academiejear: 1998-1999, KU Leuven

³ Haeghebaert Luc, *Terreinverkennd onderzoek naar de geschiedenis van de amateuristische muziekverenigingen in de provincie West-Vlaanderen gedurende de Nieuwste Tijden*, uitgave Rijksuniversiteit Gent – Academiejear 1983 -1984...

⁴ J. Dufrane – *L'annuaire musical de Belgique 1880*

Deze fanfare Sint-Cecilia was zeker nog actief in 1881⁵.

In de periode 1880-1890 werd een tweede korps gesticht te Bredene, met name de fanfare *Willen is Kunnen*⁶.

Uit het werk van Haeghebaert blijkt dat in de 2de helft van de 19de eeuw het amateuristische muzikleven enorm opbloei. Hij stelt vast dat in vele gemeenten in de periode 1851 – 1914 als gevolg van de tegenstellingen tussen liberalen en katholieken rivaliserende muziekverenigingen ontstonden, en dit vooral vanaf het einde van de jaren 1870 (cfr. infra).

Ook Raoul Eeckhout vermeldt in zijn werk “Zoeklicht op Bredene” (pag. 122) dat de katholieke fanfare St-Cecilia in het leven werd geroepen in 1860 en dat zij tot aan de Eerste Wereldoorlog een grote bloei kende. Verder vermeldt hij enkel dat er ook een liberaal muziekkorps ‘Willen is Kunnen’ bestond.

Wat betreft het aantal muzikanten behorende tot deze beide korpsen, vermeldt de studie van Haeghebaert geen cijfers met betrekking tot de gemeente Bredene. Ook in andere bronnen heb ik geen concrete cijfergegevens teruggevonden met betrekking tot deze 2 korpsen.

Beide korpsen waren volgens de geraadpleegde bronnen fanfares en geen harmonieën, m.a.w. korpsen zonder houten blaasinstrumenten. Wat betreft de verhouding fanfare-harmonie ligt deze in de periode van 1875 in West-Vlaanderen op 34% harmonies en 66 % fanfares. Voorheen was de verhouding omgekeerd. Dit zou zijn oorsprong vinden in de popularisering van de muziek, alsook onder meer in de ontwikkeling van de familie van de saxofoon.

Aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog waren beide fanfares Sint-Cecilia en Willen is Kunnen nog steeds actief. In de statistische gegevens anno 1926 komt de fanfare Sint-Cecilia nog als enige voor. De fanfare Willen is Kunnen wordt niet meer vermeld. Derhalve vermoedt Haeghebaert dat deze vereniging ook een van de slachtoffers is van het grote conflict.

De redenen waarop sommige korpsen zo moeilijk op gang kwamen na de Eerste Wereldoorlog zijn volgens Haeghebaert:

- De Duitsers hadden tijdens de oorlog de koperen instrumenten opgeëist;
- Muzikanten of bestuursleden waren gesneuveld of verhuisd;
- De verenigingslokalen waren beschadigd;
- Gebrek aan financiële middelen.

---

⁵ Haeghebaert: - J.Dufrane 1890

⁶ Haeghebaert

In de periode tussen 1926 en 1940 heeft de fanfare Sint-Cecilia er vermoedelijk het bijltje bij neergelegd. In zijn werk haalt Coenye⁷ een bondig verslag aan over de zevenjarige werking van de Gemeentelijke Harmonie (cfr. infra) waarin vermeld staat: “...van het katholieke muziek Ste Cecilia dat in de twintiger jaren de geest heeft gegeven”. Een reden wordt niet vermeld. Deze fanfare wordt inderdaad niet meer teruggevonden in de bronnen vanaf 1940.

Het is uiterst moeilijk om gegevens terug te vinden met betrekking tot de beide fanfares die actief waren in het begin van de twintigste eeuw. Het archief van de Gemeentelijke Harmonie beschikt over een zeldzame foto van de fanfare Sint Cecilia genomen in 1904 :

Afb. 1. Fanfare Sint-Cecilia in 1904.

In de periode tussen 1940 en 1947, zijnde de periode van de Tweede Wereldoorlog en de onmiddellijke periode van heropbouw erna, waren er in Bredene geen muziekverenigingen actief. Uit het werk van Coenye kunnen we afleiden dat er zelfs wellicht geen muziekverenigingen actief waren in de periode van de jaren twintig tot aan de stichting van de Gemeentelijke Harmonie, gezien de fanfare Willen is Kunnen ontbonden is voor 1926 en de

⁷ Joseph Coenye, Gemeentelijke Harmonie Bredene, Stichtings-perikelen, Heemkring Ter Cuere VZW, jaarboek 1982, pp.45-72.

fanfare Sint-Cecilia wellicht in de jaren 1920. Officiële gegevens met betrekking tot de data van de ontbinding van deze korpsen heb ik niet teruggevonden.

In 1947 werd de Gemeentelijke Harmonie gesticht⁸. Deze vereniging is nog altijd actief⁹.

Voor de periode na 1947 vinden we in de diverse bronnen geen sporen dat er nieuwe en andere muziekverenigingen (harmonie of fanfare) werden gesticht.

Haeghebaert heeft geen andere korpsen, zoals schoolkorpsen, fabrieksverenigingen, jeugdverenigingen, ... teruggevonden in Bredene. Tijdens mijn onderzoek stelde ik echter vast dat in 1947 wel degelijk een schoolkorps boven de doopvont werd gehouden in de Ibis-school (cfr. infra).

b. Maatschappelijke aspecten

De fanfares Sint Cecilia en Willen is Kunnen werden opgericht en waren actief in de wijken *Nukker* en *Sas*. Deze wijken waren destijds het commerciële, industriële en politieke centrum van Bredene.

De onafhankelijkheid van België was het resultaat van een monsterverbond van de katholieken en de vrijzinnige liberalen. Deze coalitie bleef tijdens de moeilijke beginjaren na de revolutie samen het land regeren, het zog. Unionisme.

Na de onafhankelijkheid kwam het Unionisme onder druk te staan door de weer opspelende tegenstellingen. Zo wilden de katholieken eigenlijk niet langer samenwerken met de liberalen na een veroordeling vanuit Rome van het liberalisme en vreesden de liberalen dat de kerk een te grote invloed zou gaan hebben op het openbare leven.

In de periode van de eerste schoolstrijd (1874-1884) werden de tegenstellingen tussen katholieken en liberalen op de spits gedreven. De bestaande muziekverenigingen waren volgens de geestelijkheid niet katholiek genoeg. Daarom werden er nieuwe opgericht onder impuls van de clerus die de bevolking wilde beschermen tegen het opkomend liberalisme.

De bestaande verenigingen werden zo automatisch in de handen van de liberalen gedreven.

In Bredene vinden we inderdaad deze tegenstelling terug tussen het 'katholieke' St Cecilia en het 'liberale' Willen is Kunnen. Maar hier werd blijkbaar voor

---

⁸ Inventaris van het Verenigingsleven in West-Vlaanderen.

⁹ De visu vaststelling door de auteur

zover we kunnen terugvinden in de bronnen, de katholieke fanfare opgericht vóór de liberale.

Ter illustratie van de tegenstellingen wordt hier een relaas van "De slag van de gulden instrumenten"¹⁰ opgenomen, zoals beschreven door Pol Ralph in zijn werk "*Sassche Mussels*"¹¹:

"Zo zijn jaren geleden de katholieke harmonie "Sint Cecilia" en de liberale fanfare "Willen is Kunnen", op een historische zondagvoormiddag, elkaar eens tegengekomen op het oude sasbrugje, dat amper breed genoeg was om de tram te laten passeren. De katholieke muzikanten kwamen uit de richting van de kerk en speelden van "Wij zijn gezworen kameraden". De blauwen kwamen van de kant van 't gemeentehuis en bliezen "De mars der Gladiatoren". Er werd ongestoord doorgespeeld, zoveel als ze maar geven konden. Halverwege de brug botsten ze op elkaar als twee stoottroepen. Van wijken was er geen sprake, wel van duwen en drummen. En boven de Sasse sluizen ontstond daar een knokpartij van jewelste : de slag van de gulden instrumenten. Er stegen klanken op die met muziek niets meer te zien hadden. Pistons, bugels, trompetten en klaroenen veranderden ineens van blaas – in slaginstrumenten. Klarinetten werden in de kelen gepropt als waren het likstokken. Hoofden werden met trommels betrommeld of tussen koperen bekkens gesandwich.

De vredige Sinte Cecilia, zo kleurig afgebeeld op haar maatschappijvaandel, werd meedogenloos de buik doorboord, door de metalen vlaggenspies van de liberale vaandrig. Do Zoete, die de Ceciliaanse grote trom roerde, verstond het zo niet. Hij sloeg de vlaggendrager van "Willen is Kunnen", die naar de muzikale naam Remi luisterde en die tevens sire was van de wipschutters, met een harmonieuze klop de boembas dwars over het hoofd. Sire Remi rolde op de Vlaamse "sol" en kreeg van Do nog enkele sifa's tegen zijn facie, zodat het niet veel scheelde of was "dôô" Remi. En de katholieken gedachten hun evennaasten met klinkende muilenperen. En de liberalen, trouw aan hun partijkleur, deelde maar blauwe ogen uit. Het werd de dag van de builen en blutsen. Een gedroomd onderwerp om in een kluchtfilm in te lassen. Wie het uiteindelijk gehaald heeft, heb ik nooit precies kunnen vernemen. Het resultaat varieerde naargelang de bron die men raadpleegde."

Dit verhaal wordt ook vermeld door Raoul Eeckhout¹² met nog meer kleurrijke details.

¹⁰ De juiste datum is niet gekend, maar de 'veldslag' werd zeker geleverd in die periode.

¹¹ Pol Ralph, *Sassche Mussels, kroniek van 't vroeger Sas*, 1970, p. 33.

Afb. 2. Foto brug Sas (bron: Eeckhout, 't Sas en Breninge, p. 56)

In 1947 werd onder de eerste socialistische burgemeester August Plovie de Gemeentelijke Harmonie opgericht. In tegenstelling tot de vroegere muziekkorpsen was tijdens de aanvaarding door de gemeenteraad op 11 december 1947 bepaald dat de Gemeentelijke Harmonie absoluut neutraal moest blijven. Volgens de argumentatie mocht zij niet afhangen van een burgemeester, noch van een meerderheidsgroep noch van een politieke partij ... want dat waren allemaal posities die eventueel moeilijkheden konden bijbrengen als het politiek geluk van kamp veranderde¹³.

c. Stichtingsperikelen v.d. Koninklijke Gemeentelijke Harmonie Bredene¹⁴

Uit de archieven blijkt dat op 15 oktober 1947 te Bredene opnieuw een muziekmaatschappij werd gesticht, aangenomen door de Gemeenteraad van Bredene in zitting van 11 december 1947, onder de benaming "Gemeentelijke Harmonie van Bredene."

De initiatiefnemers van het eerste uur waren 1) Jérôme Depoorter, beroepsmatig bieruitvoerder en volkszanger-amateur alsook voorzitter van het toen bestaande gemeentelijk Sport- en Feestcomité, 2) Lievin CUYPERS, harmonicaspeler en beiden Sassenaars (inwoners van de wijk Sas – Bredene). Werden eveneens aangezocht de toenmalige burgemeester August Plovie en Pierre Helsmoortel,

¹² 't Sas en Breninge Al een Tijdje Geleden, Oostende, 1993, p.55.

¹³ Coenye

¹⁴ Jos Coenye – jaarboek Ter Cuere 1982 – Stichtings-perikelen

toentertijd gemeentebediende en orkestmuzikant, die de eerste dirigent van de harmonie werd.

Onderhavige tekst werd grotendeels gebaseerd op het in voetnoot vermelde artikel van Joseph Coenye, die er ook reeds bij was vanaf de stichting van de harmonie en afgevaardigde was van de muzikanten in het bestuur. Joseph Coenye was secretaris van de harmonie in de periode tussen 1955 en 1957 en penningmeester tussen 1966 en 1986. Later werd hij ondervoorzitter en dat bleef hij tot aan zijn overlijden op 23 april 1997.

Uit een verslag van de 7-jarige werking van de harmonie blijkt dat er in het begin praktisch geen bruikbare partituren waren, maar dat via dhr. Robert Vincke, bloemist op het Sas, een doos met stapmarsboekjes bekomen werd. Deze zouden het overschot zijn van de voormelde ontbonden katholieke fanfare "Sint Cecilia".

In de eerste periode werden de repetities gehouden in de kleuterklasjes van de gemeenteschool met de muzikanten op de schoolbanken van de kleuters en de bloempotten van de juf als pupiters. Kort nadien werd een ongebruikte klas ter beschikking gesteld, werden houten pupiters gemaakt door de gemeentelijke werklui en werden met gemeentelijke subsidie concertstukken aangekocht. De eerste gemeentelijk subsidie ten bedrage van 2.000 frank werd aan de harmonie overgemaakt op 3 december 1947. Dit is trouwens de eerste boeking in het kasboek van de vereniging. Maar hiervoor diende als wederdienst een muziekfestival te worden ingericht.

De Gemeentelijke Harmonie Bredene was van start gegaan. In het schooljaar 1947-1948 werd reeds een aanvang genomen met het geven van muzieklessen.

De harmonie, bestaande uit 26 leden, werd voorgesteld aan de bevolking op Pasen 1948 – met name 28 maart 1948 met een eerste optocht en een officiële ontvangst op het gemeentehuis met ondertekening van het Gulden Boek. Hun uniform bestond toen uit een "kepi" die was aangekomen een week vooraf. Het eerste Ceciliafeest werd gehouden op 27 (of 22) november 1948. Volgens de archieven : "De harmonieleden met de dames waren aanwezig, evenals de gemeentelijk overheid en ongeveer de helft van de notabelen. Daar het lokaal niet zo groot was, waren de enen aan het dessert toe en de anderen wachtten nog op de soep... maar de hele avond door was er vele pret." . In bijlage 4 vindt u trouwens het menu waarvan zij toen genoten hebben in 1948 en de spijskaart zonder woorden uit het jaar 1950 wil ik u zeker niet onthouden.

De harmonie ontving haar uniform op 19 november 1950.

Afb. 3. Gemeentelijke harmonie langs de Prinses Elisabethlaan

Sedertdien is de Gemeentelijke Harmonie actief gebleven en heeft zij reeds talloze concerten gegeven. Een overzicht van de geschiedenis van de harmonie kan teruggevonden worden in hun jubileumuitgave naar aanleiding van hun 50-jarig bestaan in 1997¹⁵ en op hun website.

Vermeldenswaard is wel dat van de lijst van de 27 spelende leden, ingeschreven bij de stichting in 1947, de huidige voorzitter, de Heer André Lacoere, toen reeds als knaapje de marstrommel bespeelde. André Lacoere is nog steeds spelend lid van de harmonie. Hij was secretaris in de periode 1973 – 1997 en is sedert 1994 tot op heden voorzitter.

De Heer André Lacoere heeft in het jaar 1995 de Zilveren Tent ontvangen uitgereikt door de Heemkring Ter Cuere.

d. Muzikale familie Cuypers

In het museum van de heemkundige kring werden in het archief verschillende foto's teruggevonden die een raakpunt hadden met het thema.

a. Er bevindt zich in het archief onder meer een foto betiteld 'Musicale familie Cuypers : Odiel (accordeon), René (cymbalen), Robert (sax), Louis (grote trom), Petrus (vaandeldrager), Lievin (accordeon), Frans (trommel). Datum ontbrak.

¹⁵ Zie bibliografie.

Welnu, ik ben op zoek gegaan naar de muzikale familie Cuypers. Inmiddels had ik een tweede foto gevonden met vader Henri Cuypers op weg naar het gemeentehuis voor de viering (zie bijlage 5).

Afb. 4. De muzikale familie Cuypers (bron: archief heemkring Ter Cuere)

Na een lange en bijna vruchteloze zoektocht, ben ik tenslotte in contact gekomen met de zoon van Lievin Cuypers, te weten Roger Cuypers, die we later in dit werk nogmaals zullen vermelden.

Vooreerst kwam ik in contact met een nicht van de familie, die mij vertelde dat de “muzikale familie Cuypers” inderdaad familie van haar was, te weten een oom, maar dat zijzelf met haar ouders in de beginjaren van de Tweede Wereldoorlog naar Engeland vertrokken was en hen bij het terugkeren uit het oog verloren was. Dit spoor liep dus dood.

Gelukkig heb ik een tweede spoor gevonden. Zoals gezegd ben ik in via de heemkundige kring in contact gekomen met Roger Cuypers. Ik wil u zijn verhaal niet onthouden, het is een verhaal uit de eerste hand en alhier zo waarheidsgetrouw mogelijk weergegeven :

“We zijn inderdaad met onze familie op het gemeentehuis ontvangen. Mijn vader, Lievin, was destijds muzikant. Hij speelde harmonica en accordeon en heeft herhaalde malen opgetreden in de Kursaal ter gelegenheid van het Bal du Rat Mort. Hij werd gecontacteerd door de toenmalige burgemeester Plovie om een harmonie te stichten. En zo geschiedde. In de harmonie speelde hij trompet. De foto echter was eigenlijk een eenmalige gelegenhedsfoto omwille van de

viering op het gemeentehuis. Odiel speelde accordeon op het gehoor en speelde destijds accordeon in cafés. Robert speelde saxofoon in de harmonie en studeerde sax aan het conservatorium te Oostende. Frans was de uitbater van de cinema Mondial in de Nukkerstraat. Louis was vaandeldrager in de latere harmonie en in feite visvervoerder. Deze foto moet genomen zijn na de Tweede Wereldoorlog tussen 1947 – 1950.”

Lievin Cuypers is geboren te Bredene op 13 oktober 1909 en is overleden te Oostende op 10 april 1981. Ik ontving van de zoon immers zijn rouwbericht.

Verder vinden we ook een foto terug van de accordeonacademie van 't sas. Deze foto zou genomen zijn in 1927 bij 'H. Cuypers' in de Vaartstraat. Dus vermoedelijk dezelfde 'Henri Cuypers'. Klaarblijkelijk was het café van Henri Cuypers zeer geliefd als lokaal voor verenigingen, ook b.v. de boldersmaatschappij "Hand met Bol – De Sassche Bolders" (zie Bredeniana – pag. 109 – nu café Temse) had er haar lokaal.

Het vermoeden rijst dat de Heer Henri Cuypers een café had in de Vaartstraat, waar ook het lokaal 'Lokaal Maatschappij Accordions' gevestigd was. Wellicht was deze Henri Cuypers zeer muziekminnend. Het café zou er geweest zijn tussen de jaren 1918 tot begin jaren 1930. Deze gegevens dienen nog verder bestudeerd te worden.

Mijn gesprekspartner, Roger Cuypers, te weten de kleinzoon van Henri Cuypers en de zoon van Lievin Cuypers, is professioneel actief in het muziekleven en vind je later in dit werk terug onder de hoofding componisten. Hij heeft zelf ook de harmonie gedirigeerd in de periode 1966 – 1975. En zo creëren we inderdaad een muzikale familie Cuypers.

b. In het archief bevindt zich ook een schitterende foto van Maurice Daelman. Wie was Maurice Daelman?

Maurice Daelman blijkt eveneens één van de eerste muzikanten geweest te zijn van de harmonie en dit sedert de stichting, volgens de archieven van de harmonie. Hij bespeelde de altsax. Als 15-jarige knaap behaalde hij zijn eerste prijs sax aan het conservatorium te Oostende, zoals blijkt uit het krantenartikel in bijlage 6. Later, zo heeft men mij verteld, was hij beroepshalve circusmuzikant en heeft zo rondgezworven. Enkele jaren geleden zou hij overleden zijn. Het eerste Ceciliafeest van de Harmonie op 27 november 1948 werd gehouden bij Henri Daelman, vader van Maurice in het café Gaaibol te Bredene, Vaartstraat.

Maar de foto die betiteld is met de benaming Maurice Daelman is absoluut onjuist, naar men mij heeft verteld. De overige foto's en gegevens zijn juist en

geven aan dat Maurice Daelman wel degelijk een begenadigd professioneel muzikant was (zie bijlage 6).

2. Schoolkorps IBIS-kliek¹⁶

Op 8 juni 2006 werd in de casino van Oostende een benefietconcert georganiseerd met op de affiche de Koninklijke Muziekkapel van de Marine en de solisten Wendy van Wanten en Koen Crucke. Bij de ingang van de casino werden alle toeschouwers onthaald tussen een erehaag van IBIS-jongens in gala-uniform. Net voor de pauze werd het IBIS-lied gezongen door een 20-tal leerlingen. Beklijvend.

a. Historiek van het Koninklijk Werk IBIS

Het Koninklijk Werk IBIS (Oeuvre Royale des pupilles de la pêche - Kwekelingen-school der visserij) werd opgericht op 6 juli 1906 onder auspiciën van de latere koning Albert I, buiten alle politieke en filosofische gezindheid om, met als doelstelling de vorming en de opleiding van weeskinderen uit de zeevisserij, door hen een geavanceerde vorm van beroepsonderwijs te geven.

Na de Eerste Wereldoorlog werd beslist om naast wezen ook kinderen uit gezinnen met sociale problemen op te nemen.

Voor het vervullen van zijn taak moest het Koninklijk Werk IBIS de nodige financiële middelen bij elkaar brengen. Bij de stichting gebeurde dit via allerlei initiatieven en bijdragen van milde schenkers. Vanaf 1908 probeerde men via de uitbating van eigen vissersvaartuigen het Werk te financieren. Vanaf 1952 kon er echter gerekend worden op de subsidiëring vanwege de overheid.

In 1924 werden de school en het internaat gevestigd in de huidige locatie te Bredene, langs de Prinses Elisabethlaan.

Tot op heden vormt het Koninklijk Werk IBIS één pedagogische eenheid (school en internaat) met als doelstelling hun leerlingen, veelal jongeren met een getekend verleden en zonder veilige thuishaven, via instap in de maritieme sfeer, optimale kansen te bieden om te slagen in hun opvoeding en schoolse prestaties.

b. Historiek van de IBIS-kliek

Gezien de school diende in te staan voor eigen financiering werd het "Peterschap van de Ibis" op 22 december 1947 gesticht door Majoor Gustaaf Fossaert. Deze peters (en meters) zorgden voor extraatjes voor de leerlingen,

---

¹⁶ Robert Coelus – De IBIS-STORY voor de periode van 1906 – 1981

b.v. bezoeken aan de Oktoberfoor, geschenken voor de communicanten, jaarlijkse schoolreis, boeken voor de prijsuitdeling, ...

Zoals Robert Coelus, ereschoolhoofd, vermeldt in zijn boek: *“Nu het oorlogsgeweld voor goed uit de lucht was, kan men aan wat blijer geluid denken, dan aan het gedonder van kanonnen en het gefluit van kogels. Er zou een ‘kliek’ worden opgericht.”* Majoor Fossaert, stichter van het Ibispeterschap, heeft daar in 1947 voor gezorgd.

Volgens zelfde bron was het eerste wat geschonken werd een tamboermajoorstok, later deeltje voor deeltje het instrumentarium voor een volwaardige “kliek”, naargelang er geld ter beschikking was. Het trommelkorps werd uitgerust met trommels, trompetten en wimpels. De kliek stond onder leiding van dhr. Vanloo, de muziekmeester. De muziekmeester leerde de toekomstige vissers een processiemars en zo kreeg de Ibis-kliek haar debuut op 24 juli 1949 ter gelegenheid van de Zeewijding te Bredene-aan-zee. De kliek zou tal van vaderlandslievende plechtigheden opluisteren.

Afb. 5. 24 juli 1949 – debuut van de Ibis-kliek (bron: Coelus, p. 102)

De viering van het vijftigjarig bestaan van de school vond plaats op 30 oktober 1956. Bij deze gelegenheid nam Prins Alexander het Erevoorzitterschap van het Werk aan en legde een tuil neer voor de herdenkingsplaat van de gesneuvelde Ibisjongens in de inkom van de school. Deze plechtigheid werd opgeluisterd door de IBIS-KLIEK en de Gemeentelijke Harmonie van Bredene. In begin jaren vijftig werd de kliek geleid door Edouard Derudder.

Verder nog te vermelden is dat in 1970 het tweede personeelsfeest van de Ibis georganiseerd werd met het orkest van Ron Davis, de beloftevolle Bredense zanger die aan de gevolgen van een auto-ongeluk overleed op 22 januari 1971.

Op 31 maart 1973 werden de activiteiten van de IBIS-KLIEK stopgezet. Een verklaring hiervoor heb ik niet teruggevonden in de geraadpleegde bronnen.

Maar bewaard is gebleven het IBIS-LIED dat nog steeds als lijflied uit volle borst gezongen wordt door de Ibisjongens :

"IBIS – LIED ¹⁷

(Wijze : "De Zwarte Leeuw")

*Wij zijn de vrome visserszonen
Van 't edel Vlaamse duinenland
Wij zijn de knapen van de Ibis
Waartoe ons hart, ons liefd' ontvlamt.
De dageraad is pas ontloken
voor ons ja, koene vissersbloed.
De zee hier bij ons Lieve Vlaanderen
Bevaren wij met ernst en moed.*

...

*Op zee gaan wij ons leven slijten
vol vreugd en vol tevredenheid.
Die grote plas doet ons niet wijken.
Wij zijn voor 't ontweer steeds bereid.
Wij varen ver van de kusten
en vissen met een trouw gemoed.
Het schip voldoet ook onze lusten
Verheugt ons hart, verkloekt ons bloed."*

....

---

¹⁷ Coelus

II. Muziek in de kerk

1. De Sint-Rikerskerk in Bredene-Dorp

Bij het binnenkomen van de Sint-Rikerskerk word ik geraakt door de mystieke sfeer die er in dit kerkgebouw hangt. Dit kerkgebouw is als monument beschermd en torent hoog boven de gemeente Bredene uit. Naast de blauwwitte watertoren is de toren van de Sint-Rikerskerk een baken voor de gemeente Bredene en haar inwoners.

1. Materiële infrastructuur: kerk en orgel

In 1087 stichtten monniken van de Benediktijnerabdij van Saint-Ricquier een priorij. In 1196 verdreef graaf Boudewijn van Vlaanderen de monniken uit de priorij door een ruzie met de bisschop van Doornik en de Franse koning. Vijf jaar later werd de priorij weer opgebouwd. Ten tijde van de Geuzeberoerten werd de priorij opnieuw verwoest. Slechts de kapel bleef gespaard maar werd ter gelegenheid van het Beleg van Oostende (1601-1604) door de Spanjaarden omgevormd tot een versterking. In 1860 was de kapel in vervallen toestand geraakt waarop de gemeenteraad besliste tot het bouwen van een nieuwe kerk die in 1907 ingewijd werd¹⁸. In deze kerk vind je ook een achttiende-eeuws orgel.

Het front van de orgelkast toont een hoge, centrale pijpenbundel waarop het beeld van de H. Cecilia prijkt. De 2 naastliggende pijpenvlakken worden begrensd door 2 hoekbundels die versierd zijn met musicerende engelen. Het snijwerk van het buffet combineert loofwerk in Lodewijk IV-de stijl met speels rococo-schelpwerk (Lodewijk XV-de stijl).

Het instrument, dat gebouwd werd rond 1750, kan met grote zekerheid worden toegeschreven aan de Brugse orgelbouwer Andreas Jacobus Berger (1712-1774). Andere onderzoekers stellen dat het orgel van de hand is van diens zoon Andries Jacobs Berger en in dit geval zou de bouw van het orgel zich situeren rond 1775-1780. Door het ontbreken van archiefmateriaal blijft heel wat van de Bredense orgelhistoriek wel hypothetisch. Het leidt geen twijfel dat het orgel oorspronkelijk van de Berger-dynastie is, maar doorheen de eeuwen onderging het orgel verschillende grondige herstellingen en wijzingen door diverse andere orgelbouwers: Hooghuys (1876), Joris (ca1908), Loncke (1935 en 1970)...

---

¹⁸ www.uitinbredene.be; meer info

<http://users.telenet.be/bredenebreed/Bijlagen/Kunstschaten%20en%20geschiedenis%20St-Rikier.pdf>

Afb. 6. Het orgel (circa 1750) van de Sint-Rikerskerk in Bredene-Dorp.

Het instrument, dat toegeschreven wordt als een product van de Berger-dynastie, onderging doorheen de eeuwen verschillende grondige herstellingen door diverse andere orgelbouwers. Niettemin blijft het Bredense orgel waardevol: het instrument bezit nog enkele fraaie Berger-klankkleuren zoals de fluit- en bas-trompetregisters

Het front van de orgelkast toont een hoge, centrale pijpenbundel waarop het beeld van de Heilige Cecilia prijkt.

De twee naastliggende pijpenvlakken worden begrensd door twee hoekbundels die versierd zijn met musicerende engelen.

Ondanks de diverse wijzigingen blijft het Bredense orgel waardevol: het instrument bezit nog enkele fraaie Berger-klankkleuren zoals de fluit- en bastrompetregisters en ook de Hooghuys – kleuren van het instrument zijn staaltjes van vakmanschap¹⁹.

In de bibliografie vindt u de door mij geraadpleegde werken die de volledige geschiedenis van het Berger-orgel beschrijven. Gezien de opzet van dit werk beperk ik mij hier tot een kort historisch overzicht.

2. Koor

In 1975 werd het kerkkoor **Sint Rikerskoor** opgericht, uit het parochiaal gelegenheidskoor. Dit gemengd volwassenkoor²⁰, dat thans uit 40 leden bestaat, hoofdzakelijk uit de parochies Sint-Rikier en Sint-Theresia, verzorgt al jaren kerkelijke diensten. Het zingt hoofdzakelijk kerkmuziek maar staat ook open voor profane liederen. Jaarlijks geeft het koor ongeveer 30 optredens. Het koor omkadert ook uitvaartplechtigheden met kerkeigen Latijnse gezangen (Requiemchoraal)²¹. Het zingt niet alleen in de kerk, maar ook daarbuiten bij seculiere plechtigheden en optredens, binnen en buiten Bredene.

¹⁹ *Het Berger-orgel van de Sint-Rikierkerk te Bredene-dorp*, C.A. Wauters, in : 'Een oord genoemd Bredena... Priorij, kerk en parochie Sint-Rikers', Confrerie van 't Vynckx- en Woutermansambacht, Bredene, 1991, p. 154 - 156

²⁰ <http://www.info-bowy.com/St-Rikerskoor/>

²¹ <http://users.telenet.be/st-rikier/pagina9.html>

Het koor werd in de eerste periode gedirigeerd door Germain Demuynck, Herman Wyntin (vader van componist Bald Wyntin), Karel Fischer en Willy Bentein, al naar gelang de beschikbaarheid. De eerste vaste dirigent kwam er eind 1991 in de persoon van Herman Plancke, uit Brugge, die lid was van een gregoriaans mannenkoor. Vanaf 22 januari 1996 was Mevrouw Christine Claus de nieuwe dirigente. Na 17 jaar wou Christine Claus het dirigeerstokje doorgeven en werd zij op haar beurt opgevolgd door Marc Celis op 15 januari 2012.

In het jaar 2005 werd een gregoriaans kinderkoor “**Serafijntjes**” opgericht door Christine Claus. Hun repertoire bevatte kyriales van verscheidene missen aangevuld door een paar hymnen. Dit initiatief werd een vijftal jaar later stopgezet.

Mevrouw Christine Claus heeft in het jaar 2001 de cultuurprijs ontvangen uitgereikt door de culturele raad van de gemeente Bredene en tevens heeft ze in 2008 de Zilveren Tent ontvangen uitgereikt door de Heemkring Ter Cuere.

3. Werken rond het thema Sint-Rikier

De confrerie van het Vynckx- en Woutermansambacht wou de Sint-Rikierskerk als historisch en kunsthistorisch monument in de kijker stellen, onder meer het historisch waardevolle Berger-orgel en had daarvoor een project uitgedacht, met name ‘Bredena Sonat’, zijnde het maken van een langspeelplaat met het orgel als rode draad. Men heeft geopteerd voor klassieke composities in verband met Bredene en/of werk dat uitgevoerd wordt door Bredense ensembles, met het historische Berger-orgel als bindmiddel.

De langspeelplaat, die de naam ‘BREDENA SONAT’ kreeg, werd voorgesteld op een concert op vrijdag 16 maart 1990 in de Sint-Rikierskerk.

Deze langspeelplaat bevat volgende werken:

- 1) LIED VAN BREDENE – opus 39 – C. A. Wauters; uitgevoerd door het gemengd koor Tonadissimo o.l.v. Aimée Thonon;
- 2) DRIE GREGORIAANSE OFFERTORIA (offerandegezangen), te weten Posuisti (psalm 20,4-5) – Veritas mea (psalm 88,25) en Desiderium (psalm 20,3-4); uitgevoerd door het gelegenheidskoor Schola Gregoriana Bredeniensis o.l.v. Bernard Warlop
- 3) SUITE OP ZEEMANSLIEDEREN (WoO) bewerkt door de Bredense componist Bald Wyntin; uitgevoerd door het Ensemble Ocarina (Jeugdmuziekatelier) o.l.v. Germain Demuynck.
- 4) SINT-RIKIERSMIS – opus 48 – C.A. Wauters - (Messe propre à l’usage de la paroisse de Saint-Riquiere à Bredene-Village); uitgevoerd door Eric Hallein op het orgel.

Afb. 7. De hoes van de langspeelplaat "BREDENA SONAT", die werd voorgesteld op een concert op vrijdag 16 maart 1990 in de Sint Rikierskerk.

Deze langspeelplaat bevat volgende werken:

- 1) Lied van Bredene
- 2) Drie Gregoriaanse Offertoria
- 3) Suite op Zeemansliederen
- 4) Sint-Rikiersmis – opus 48

De schuin geplaatste prent is een fotonegatief van het orgel in de Sint-Rikierskerk

Deze voorstelling ging gepaard met een live-optreden van de meewerkende vocalisten en instrumentalisten.

De algemene artistieke leiding en compositieopdracht voor een orgelmis werd verleend aan de Heer C.A. Wauters²² die **de Sint-Rikiersmis opus 48** componeerde (Franse titel : *Messe propre à l'usage de la paroisse de Saint-Riquier à Bredene-Village*). Hij droeg zijn werk op aan dhr. Gilbert Vanleenhove, die mij tevens zijn persoonlijk archief hieromtrent ter beschikking heeft gesteld.

²² Christian-Adolphe Wauters is geboren in Oostende op 11 januari 1953 en begon zijn muzikale studies aan het Stedelijk Muziekconservatorium van Oostende. Hij zette zijn muzikale opleiding verder aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel. In 1975 behaalde hij er een eerste prijs muziekgeschiedenis. Hij heeft tevens privé-les (compositie) gevolgd bij Herman Roelstraete. Naast zijn studies muziek, is hij eveneens opgeleid als bibliothecaris. Sinds 1975 is hij onder andere actief geweest als leraar muzikale opvoeding en esthetische vorming (1975-1986), als toerismeambtenaar bij het Gemeentebestuur van Bredene (1987-1990) en als bediende bij de ASLK-bank (1991-1994). Hij is eveneens actief geweest als muziekrecensent voor De Standaard en De Gazet van Antwerpen, als persmedewerker bij Het Nieuwsblad en als gerechtelijk expert muziekautografen en partituren. Sinds 1995 werkte en werkt hij te Brussel, als parlementair CD&V-medewerker in diverse assemblées. In 1982 werd het werk Vier Bagatellen (in opdracht van het Westdeutsches Streichquartett) geselecteerd voor het Ensemblia-festival te Mönchengladbach. In 1987 werd hij laureaat van de Provinciale Compositieprijs West-Vlaanderen met het werk Een Vleugje Nirvana en in 2000 ontving hij een eervolle vermelding in de Musinskus International Composition Competition (USA) voor het werk Kadish. In 2000 was hij tevens componist in residentie bij I Fiamminghi. Naast zijn muzikale activiteiten is Wauters ook actief als tekstschrijver. Drie van zijn boeken over muziek werden gepubliceerd bij de uitgeverij Lannoo: Muziek en Jeugd (1978) (waarvoor hij de VBVB-Boekenbeursprijs voor het beste debuut kreeg), Waar Woord en Toon elkander wijden (1981) en Muziek Klassiek (1982). Hiernaast schrijft hij ook poëzie, romans en essays. Enkele van deze werken zijn De Twaalf Kantielen der Betrokkenheid (poëzie), Alex en Een Stem in de Schaduw (jeugdromans), De Scheidslijn van de Schuld (roman) en Mithras (essay).

3.1. De Sint-Rikiersmis

a) Verantwoording en uitleg door de componist zelf:

Op de keerzijde van de langspeelplaat heeft de componist zelf wat uitleg gegeven:

*“De **Sint-Rikiersmis** waarvan de Franse titel verwijst naar de orgelmissen uit de Barokperiode is een hommage aan de inwoners van Bredene. De mis werd volledig gebouwd op de nog bekend gregoriaanse melodieën uit de vier bewaard gebleven, aan St-Rikier toegewijde propria. (nvdr: Het manuscript van deze teksten, toegewijd aan Saint-Riquier en vermeld in het missaal van Saint-Riquier uit de 13de eeuw, is bewaard gebleven als ms 1933 van de Nationalbibliotheek te Wenen.) De veel stijlen en vormen die in de compositie aan bod komen, willen een afspiegeling zijn van de diverse periodes en technieken uit de muziekgeschiedenis sedert de stichting, in 1087 van de St-Rikierspriorij te Bredene. Het opus werd bovendien gedacht voor het beperkte doch fraaie kleurpalet van het historische Berger-orgel (1750) van de Bredense dorpskerk.”*

b) Het manuscript 1933 uit de Weense Nationalbibliotheek

De Nationalbibliotheek te Wenen bewaart een Latijns handschrift op quarto-formaat uit de late 13de eeuw onder de signatuur ms1933. Dit manuscript van Franse oorsprong bevat talrijke gebeden ter ere van Sint-Rikier en dit wijst erop dat dit manuscript ontstond in de benedictijnenabdij van Saint-Riquier (Centula) nabij Abbeville, waar zich nog steeds de relieken van de heilige Sint-Richarius (Over 15 april 645) bevinden. Het manuscript is slechts 110 bij 168 mm, omvat 171 pagina's en werd geschreven in een Frans-gotische boekminuskel. De bladzijden tellen 17 tot 19 regels, behalve de pagina met musicalia die slechts 5 tot 7 regels tellen. De muziek staat genoteerd op vierlijnige notenbalken.

In dit manuscript komen de aan Sint-Rikier toegewijde gebeden en mispropia voor:

Bv. F. III' : Feria Va de sancto Richario

Gebed uit het manuscript: « *Da nobis eterne consolationis pater per beati Richarii confessoris tui preces pacem et salutem mentis en corporis, ut tuis tota dilectione inhabeamus preceptis et, quae tibi placita sunt, tota virtute perficiamus* »

Vertaling : “Vader der eeuwige vertroosting, verleen ons door het gebed van uw belijder, de zalige Richarius, vrede en welbehagen naar ziel en lichaam opdat wij met volle overgave uw geboden zouden belijden en in deugdzaamheid volbrengen wat u welgevallig zij. “

De pagina's 113 tot 138 van het manuscript omvatten o.m. vier missen die aan de heilige Sint-Rikier waren toegewijd, maar alle zonder notenbeeld.

De specifieke propriumteksten waren beschikbaar en de 9 propriummelodieën werden door C.A. Wauters verwerkt in de orgelmis Mess propre à l'usage de la paroisse de Saint-Riquier à Bredene-Village – opus 48. (zie bijlage 9). De propria missae²³ zijn de wisselende gebeden, lezingen en gezangen van de Romeinse mis.

c) Opbouw van de mis:

De componist bouwde zijn mis op overeenkomstig de structuur van de Romeinse mis met gregoriaanse gezangen.

- 1) Inleiding : introïtus **Justus non conturbabitur**²⁴ – in vroeg-middeleeuwse schrijfrant geïnterpreteerd naar zijn oudst bekend melodie
- 2) Introïtus **Justus ut palma**²⁵ - vormt de eigenlijke opening van de mis.
- 3) **Domine, praevenisti**²⁶ – graduale²⁷, gefugeerd opgezet met korte introductie en coda
- 4) het **alleluia** werd ontleend aan de eindmelodie van het offertorium **Posuisti**; dit omdat de melodie van het oorspronkelijk aan St-Rikier toegewijde alleluja is verloren gegaan. Om de eigenheid van deze keuze te beklemtonen werd dit gedeelte, met gregoriaanse melodie in het pedaal, polytonaal getoonzet.
- 5) de offertoria **Posuisti** en **Veritas mea** werden tot 1 beweging met elkaar versmolten.
- 6) Communio **Ego sum vitis**²⁸ - **Beatus ille servus**²⁹ –
- 7) besluit van de mis : verkorte versie van de introïtus **Justus ut palma**

Met de toelating van de componist vindt u in bijlage 9 het titelblad en de eerste pagina van de partituur van de Sint-Rikersmis.

3.2. Lied van Bredene – Jubilus – opus 39

Het Lied van Bredene werd door C.A. Wauters gecomponeerd in 1987 naar aanleiding van de viering van '900 jaar Bredene' op verzoek van het gemeentebestuur. Oorspronkelijk was het bestemd voor een louter instrumentale uitvoering. Op verzoek van het toenmalige schepencollege werd het opus later door de toondichter van een tekst voorzien. Met de toelating van de componist vindt u de partituur in bijlage 10.

---

²³ Helene Nolthenius, pag. 198

²⁴ Eigen vertaling : De rechtvaardige zal niet worden verontrust

²⁵ Justus ut palma (florebit), citaat uit psalm 91 :13 : De rechtvaardigen groeien gelijk een palmboom

²⁶ Domine, praevenisti eum= Heer, verhinderde hem

²⁷ Gezang tussen de 2 schriftlezingen (Nolthenius, p. 198)

²⁸ Eigen vertaling: ik ben de wijnrank

²⁹ Zalig is die dienstknecht .. (Lukas, 12.46)

2. De Sint-Jozefskerk in Bredene-Sas

Bij mijn bezoek aan de parochiekerk van 't Sas stel ik vast dat de klokken die geacht worden zich in de toren te bevinden, zich hier naast het kerkgebouw bevinden op de begane grond. Dat wekt mijn nieuwsgierigheid en ik ga op zoek naar de verklaring hiervoor.

1° De Klokken van St. Jozef Molendorp

Deze 136 jaar oude klokken van Sint-Jozef Molendorp staan momenteel als monument aan de voet van de kerktoren van de Kerk van 't Sas:

Klok 1 toegewijd aan Maria

Kenmerken : gewicht : 600 kg ; diameter : 4,15m ; hoogte : 0,90 m

2. Klok 2 toegewijd aan H. Joseph

Kenmerken : gewicht : 380 kg ; diameter : 1,00m ; hoogte : 0,58 m

3. Klok 3, toegewijd aan H. Rochus

Kenmerken : gewicht : 250 kg ; diameter : 0,90m ; hoogte : 0,75 m

Afb. 8. De drie stalen klokken van Sint-Jozef Molendorp (nvdr: thans verdwenen) (Herkomst foto: de brochure: *"De klokken van Sint-Jozef Molendorp"*).

Deze klokken werden gefabriceerd in de Duitse BOCHUMER VEREIN STAHLFABRIK in 1876 in opdracht van de pastoor F. Debrabander voor de

parochie Molendorp. In deze klokkengieterij werden in de periode tussen 1851 en de tweede wereldoorlog meer dan 20.000 gietstaalklokken van alle grootte en afmetingen gegoten.

Toen Sas-Slykens (Molendorp) in 1868 een autonome parochie werd onder pastoor Franciscus Debrabander, werd een aanvang genomen met de bouw van een eerste parochiekerk. Met een deel van de opbrengst van een tombola, die diende om de kosten van de bouw te helpen dekken, werden in de toren deze 3 klokken opgehangen. Deze klokken zijn niet gegoten uit de gebruikelijke bronslegering van koper en tin maar bestaan uit een legering van staal en koper. Dat had als voordeel dat de kostprijs lager was en dat ze ook barstvrij zijn maar als nadeel dat de klank veel scherper is en minder zuiver. Toch is het wellicht hieraan te danken dat deze klokken tijdens de 2 wereldoorlogen niet in beslag werden genomen om hersmolten te worden tot kanonnen, zoals het geval was met de meeste bronzen klokken³⁰.

Toen de kerk in 1954 werd gesloopt, werden de klokken met hun ophangsel opnieuw opgehangen in de nieuwe en huidige kerk aan het Dokter Vanden Wegheplein. Voor een periode van 30 jaar hebben de klokken geluid over de Saswijk. In 1985 werden de klokken uit de toren verwijderd en vervangen door een elektronisch klokkenspel. De reden hiervoor was dat het metalen ophangsel dusdanig verroest was dat er gevaar voor neerstorting bestaand. In de grote klok zou ook een barstje ontstaan zijn, die zorgde voor wanklank. De klokken herstellen zou te duur geweest zijn.

Maar op initiatief van de vzw Promotie Uitstraling Bredene werden de klokken opgefrist en vonden zij in 1993 hun nieuwe bestemming aan de voet van de kerktoren³¹.

2° Orgel³²

In deze kerk staat het orgel zichtbaar opgesteld naast het altaar. Het orgel werd gebouwd door de firma Loncke, vermoedelijk omstreeks 1990. Het werd aangekocht omstreeks 2002. Hoewel klein van beschikbare dispositie klinkt het orgel erg mooi, verfrissend en authentiek, volgens de deskundige terzake. In het front is sierlijk houtsnijwerk aangebracht.

³⁰ Tijdens een bezoek in april 2012 aan het Nationaal Beiaard- en Natuurmuseum in Asten (Nederland), dat een uitgebreide tentoonstelling van klokken omvat, werd dit door de gids van het museum eveneens vermeld.

³¹ Eeckhout Raoul, *Zoeklicht op Bredene*, Historische gegevens en wetenswaardigheden, uitgave Heemkring Ter Cuere vzw Bredene en uitgeverij Tips, 1968, p. 104; brochUre "De klokken van St. Jozef Molendorp. Bredene 1873 – 1993", VZW Promotie Uitstraling Bredene

³² Gegevens verstrekt door Dirk Decoene, organist van kerk Sint-Theresia, specificaties van het orgel in bijlage 12

Afb. 9. Het orgel in de Sint-Jozefskerk in Bredene-Sas.

Het orgel staat zichtbaar opgesteld In deze kerk naast het altaar. Het werd gebouwd door de firma Loncke, vermoedelijk omstreeks 1990.

3° Koor ³³

Het “jongeren en volwassen koor – Sas Slijkens ” ‘(JOVO - SAS) werd opgericht in 1975 door de toenmalige medepastoor E.H. Fernand Marechal, tevens de eerste koorleider. Het doel van het koor is de kerkelijke plechtigheden opluisteren in de parochie Sint-Jozef. Naast de kerkelijke optredens, treedt het koor ook geregeld naar buiten en brengt dan niet-profane liederen.

Het koor heeft gedurende zijn bestaan reeds verschillende koorleiders gehad, onder meer Jean-Pierre Hautekiet, Bredense componist, alsook verschillende orgelisten, onder meer Bald Wyntin, Bredense componist.

Op 14 juni 1989 werd het koor erkend als culturele vereniging door de gemeente.

De dirigent van het koor is op vandaag Mevrouw Josée Vanhille en de vaste begeleider is Mevrouw Iris Vandecasteele.

Een overzicht van de geschiedenis van het koor JOVO-SAS kan teruggevonden worden in hun jubileumuitgave naar aanleiding van hun 30-jarig bestaan in 2005.

³³ Robert Jonckheere, “30 jaar Jovo-Sas 1975 -2005”, Bestuur Jovo-Sas, 2005

3. De Sint- Theresiakerk in Bredene-Duinen³⁴

Als ik als muzikliefhebber een kerkgebouw binnentreed en na een eerbiedige groet richting altaar, keer ik steeds opnieuw onmiddellijk mijn rug naar het altaar en kijk naar boven richting oksaal. Daar verwacht ik dan het orgel te zien. Tot mijn grote verwondering is het oksaal in de Sint-Theresia kerk leeg. Ik vind er wel een klein orgel aan de rechterzijbeuk naast het altaar en een klein klokje in de hoek.

1° Materiële infrastructuur: kerkklokken

Toen Bredene-aan-zee begin 1937 een autonome parochie werd onder pastoor Victor Lozie, werd een aanvang genomen met de bouw van een parochiekerk en dit op de plaats van de jongensschool. De inhuldiging was voorzien op 12 mei 1940 maar deze liep vertraging op . Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de onvoltooide kerk gebruikt als munitieopslagplaats voor de Duitsers en crypte door de bevolking als schuilplaats³⁵. De kerk werd ingewijd in oktober 1947.

In 1939 werden de klokken voor de kerk besteld bij de firma Michiels uit Doornik. Deze klokken zouden elektrisch geluid worden en voor kerstdag 1939 moesten ze gegoten zijn uit brons. De klokken werden geleverd in augustus 1940 maar deze klokken hebben nooit geluid omdat er vanwege de Duitse overheid geen toelating werd bekomen om de motoren van de 3 klokken aan te koppelen. Op 16 november 1943 werden 2 klokken op bevel van de Duitse overheid weggehaald. Er bleef nog 1 klok over. Ter info ook in de Sint-Rikierskerk werden de klokken ook opgeëist, en in de periode werd er geluid door middel van een stuk treinrail dat voor de galmgaten was opgehangen³⁶.

Na de oorlog werd met Pasen 1945 de kleinste klok, door de bezetter aan de kerk gelaten, voor het eerst geluid via een klokkentouw. In 1947 vertoonde ook deze klok een barst maar ze werd hersteld. Van de 2 andere klokken is nooit een spoor teruggevonden. In 1962 werden dan uiteindelijk 2 nieuwe klokken opgehangen in de toren.

In de kerk bevindt zich nog een klein klokje zonder opschrift en van onbekende herkomst.

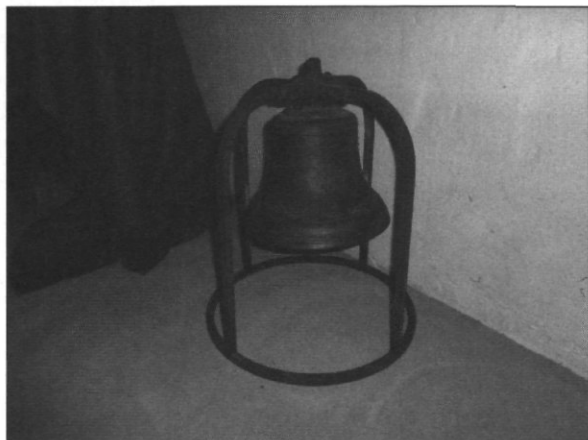
Er wordt verteld dat het klokje, tijdens W.O. II in een Duitse bunker in de Bredense duinen terecht kwam en het klokje zou alarm geluid hebben op 6 juni 1944 bij de landing van de geallieerden in Normandië. Bij de bevrijding werd het door een Bredenaar uit de bunker gehaald en als aandenken aan de kerk geschonken.

³⁴ Freddy Rotsaert, *50 jaar St.-Theresiaparochie Bredene*, ASLK, 1987, p. 10

³⁵ Eeckhout Raoul, *Zoeklicht op Bredene*, Historische gegevens en wetenswaardigheden, uitgave Heemkring Ter Cuere vzw Bredene en uitgeverij Tips, 1968, p. 206

³⁶ Eeckhout, op. cit., p.71

Afb. 10. Klokje zonder opschrift.

Tijdens W.O. II in een Duitse bunker in de Bredense duinen gekomen, zou het klokje alarm hebben geluid op 6 juni 1944.

Bij de bevrijding werd het door een Bredenaar uit de bunker gehaald en als aandenken aan de kerk geschonken.

2° Orgel³⁷

In de kerk van de Sint-Theresia bevond zich oorspronkelijk een hammondorgel dat in 1958 werd aangeschaft.

Omstreeks 2002 werd een **Johannes-orgel** geplaatst, dit ter vervanging van dit Hammondorgel. Een Johannes-orgel is een elektronisch instrument dat gebruikt maakt van samples van echte (meestal de meest voortreffelijke) orgels, die door middel van geluidsversterking tot klinken gebracht worden.

Afb. 11. Het Johannes-orgel (sinds 2002) in de Sint-Theresiakerk.

³⁷ Gegevens verstrekt door de heer Dirk Decoene, organist van kerk Sint-Theresia, specificaties van het orgel in bijlage 12

Het gebruik van een Johannes-orgel heeft als voordeel dat het goedkoper is, plaatsbesparend en dat er gemakkelijk andere toestellen kunnen aangekoppeld worden. Het nadeel van dit orgel, volgens de deskundige terzake, is dat het zeer moeilijk is om een authentieke klank te bekomen en dus moeilijk te vermengen is met zangstemmen of andere instrumenten. De levensduur is beperkt tot ongeveer 20 jaar, daar waar een goed onderhouden echt orgel eeuwen meekan.

3° Koor

Behalve een gelegenheidskoor naar aanleiding van de katholieke hoogdagen, is er momenteel geen koor meer actief in de Sint-Theresia kerk. Men heeft mij gezegd dat er vroeger eveneens een parochiekoor bestond maar dat dit werd ontbonden.

III. Muziekonderwijs in Bredene

1. Accordeonschool "Crossio"

In de gemeentelijke archieven, nl. opnames in het Gulden Boek, heb ik vermeldingen teruggevonden van huldiging van de 'Accordeonschool "Crossio" in de jaren 1969 – 1971 – 1981. Zowel de benaming "Crosio" als "Crossio" werden gebruikt. Als leraar wordt telkens melding gemaakt van de heer Robert Degrijse. De huldiging in het jaar 1969 was naar aanleiding van hun deelname aan het Kampioenschap van Europa, dat werd ingericht in september 1969 in Rimini (Italië). De huldiging in 1971 was naar aanleiding van de deelname aan het Kampioenschap van Europa in Bad Godesberg in West-Duitsland. Het lokaal van de accordeonschool was in 1969 en in 1971 gevestigd in het Café Sportieve, Sluizenstraat 15, Bredene. De laatste huldiging op 19 december 1981 betrof een huldiging aan de accordeonschool naar aanleiding van de deelname aan de Europabekerfinale te Vichy. Uit de tekst in het Gulden Boek kan ik afleiden dat de leraar, de heer Robert Degrijse, reeds accordeonlessen gaf sedert 1955 en dit elke zaterdag.

Verder werd een foto in het archief van Ter Cuere teruggevonden, die vermoedelijk betrekking had op deze accordeonschool gezien er sprake is van de heer Robert Degrijse als leermeester en waarbij Bredens jeugdig talent kampioen werd van België op de accordeon op 4 juli 1976.

Bredens talent werd kampioen van België op de accordeon, 4.7.1976
leermeester Robert Degrijse, met Ann Van Outrijve , 13 j, (93%), Véronique
Deblieck, 11 j, (97%), Régine Geryl, 10 j, (97%)

Afb. 12. 'Bredene got talent', anno 1976. (Bron: archief Heemkring Ter Cuere)

Een van de laureaten komt zowel voor op de foto van 1976 als op de huldiging in 1981.

Verdere gegevens heb ik van deze accordeonschool niet teruggevonden. Uit de diverse foto's kan afgeleid worden dat er wellicht sedert de jaren 1925 actief werd gemusiceerd op de accordeon (zie bijlage 11).

2. Jeugdmuziekatelier³⁸

In de stad Oostende bestaat er sedert 1849 een betoelaagde muziekschool, op heden het stedelijk conservatorium. Tot op heden bestaat er in Bredene geen muziekschool van het klassieke type, noch een afdeling van het conservatorium van Oostende. In Bredene vinden we wel sedert 1976 het Jeugdmuziekatelier en een speelgroep Ocarina.

³⁸ De historische informatie in dit onderdeel heb ik grotendeels geput uit mijn persoonlijk archief.

In het kader van de zinvolle opvang van lagere schoolkinderen op woensdagnamiddagen, op verzoek van de toenmalige Minister van Nationale opvoeding en cultuur, werd in de Vrije Basisschool Bredene Dorp, de huidige "Dorpslinde" tijdens het schooljaar 1975-76 door de heer Germain Demuynck, toen onderwijzer in dezelfde school, gestart met 1 uur muziekinitiatie. In september 1976, dus net 1 schooljaar later, werden echter de socio-culturele activiteiten van overheidswege geschrapt. Toen beschikten al heel wat leerlingen van deze school over een blokfluit.

In Oostende bestond naast een muziekschool ook een jeugdmuziekschool, waarvan de heer Fernand Vannecke directeur was.

Op dat ogenblik besloten Fernand Vannecke, schooldirecteur en directeur van de Jeugdmuziekschool te Oostende, en Germain Demuynck, een afdeling van de jeugdmuziekschool te Bredene op te richten.

In 1976 werd dus door de vzw "Jeugdmuziekschool Oostende" een afdeling te Bredene opgericht.

Er werd een vzw gesticht onder de benaming "Jeugdmuziekschool Oostende – Bredene" en haar oprichting werd gepubliceerd op 13 november 1980.

Het doel van de vzw luidt :

"Het geven van een systematische en intensieve muzikale opvoeding tot het bevorderen van :

de harmonische ontwikkeling van alle muzikale vermogens;

het leren bespelen van muziekinstrumenten als middel tot praktisch musiceren;

het gemeenschappelijk musiceren in groepen (vocaal en instrumentaal) en dit in de ruimste zin van het woord."

In het eerste jaar (1976) werd met 2 klassen gestart en werd meteen een speelgroep opgericht die de bedoeling had de leerlingen uit de jeugdmuziekschool ook na de lessen te leren samenspelen. Deze speelgroep is de voorloper van de huidige speelgroep 'Ocarina'. De speelgroep kreeg zijn huidige naam 'Ocarina' omstreeks 1988. De naam verwijst naar een stenen bolvormig fluitje uit de Highlands (Schotland).

In 1982 werd door het Ministerie van Cultuur de naam 'Jeugdmuziekatelier' opgelegd in vervanging van de benaming jeugdmuziekschool.

Zoals hierboven reeds werd vermeld, werd onder impuls van de Bredense "Confrérie van 't Vynckx- en Woutermansambacht" een LP opgenomen "Bredene Sonat". De speelgroep Ocarina bracht voor deze opname een suite van Zeemansliederen van de hand van Bald Wyntin, beroepsmuzikant en oud-leerling van het jeugdmuziekatelier.

In het voorjaar van 1993 werd een vierstemmig gemengd koor opgericht, met leden van Ocarina, onder de toepasselijke benaming **Korina**, onder leiding van Wouter Demuyck. Door een ongelijke stemmenverdeling in het koor werd het koor op het eind van 2000 ontbonden.

De afdeling van de Jeugdmuziekschool van Oostende stopte haar werking in 1994. Van dan af bestaat de JMA in Bredene als enige in de regio. De benaming werd gewijzigd in "Jeugdmuziekatelier Bredene".

Afb. 13. Muziekatelier Bredene (Bron: Lexicon van de muziek in Vlaanderen 3, p. 27).

Het Jeugdmuziekatelier bevat momenteel een voorbereidend jaar, een eerste, een tweede en derde jaar en de speelgroep Ocarina.

De werking van het Jeugdmuziekatelier wordt ondersteund via subsidiëring door de gemeente Bredene. Hieromtrent werd op 23 september 1985 een overeenkomst gesloten tussen het Gemeentebestuur van Bredene en de toenmalige vzw "Jeugdmuziekschool Oostende – Bredene". Deze overeenkomst werd beëindigd op 29 maart 2002 gezien het Jeugdmuziekatelier alsdan werd opgenomen in het Reglement als erkende sociaal-culturele vereniging en een jaarlijkse subsidie ontvangt.

Het Jeugdmuziekatelier is aangesloten bij "Musicerende Jeugd" en heeft als doel een kindgerichte aanpak van een volwaardige muzikale opvoeding. Muzikale vaardigheden worden ontwikkeld door musiceren in groep.

De JMA wilden, als tegengewicht voor het toentertijd technisch en individualistisch onderwijs in de muziekacademies een alternatieve muziek-opvoeding bieden, geïnspireerd door de ideeën van Carl Orff. De werkwijze van de JMA's³⁹ steunt vooral op het actieve groepsmusiceren en kent 3 grote pedagogische accenten: 1) algemene muziekopvoeding enerzijds op basis van samen zingen en musiceren en anderzijds op basis van het gebruik van eenvoudige muziekinstrumenten (het Orff-instrumentarium); 2) instrumentaal spel (waar vooral in groep les wordt gegeven) 3) samenspel. Het JMA beoogt als voornaamste grote doelstelling het vormen van de persoonlijkheid van de jongeren langs een actieve muzikale beleving in groepsverband.

Ter afsluiting van dit onderwerp geef ik volgend citaat weer:

“Het Stedelijk Muziekconservatorium te Oostende werd door sommige leerlingen van het Jeugdmuziekatelier beschouwd als een mooi verlengstuk van hun opleiding te Bredene. Het Jeugdmuziekatelier en het Conservatorium vulden elkaar immers aan. Door toedoen van het Jeugdmuziekatelier zijn er immers heel wat leerlingen die de stap naar het Conservatorium hebben gewaagd. Zo mogen we met enige fierheid vaststellen dat zelfs enkele beroepsmuzikanten hun eerste muziekbeleving kenden in het Jeugdmuziekatelier te Bredene.”

Dit citaat is terug te vinden in de persmap opgesteld en bestemd voor de Academische zitting van 22 april 2001 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Jeugdmuziekatelier Bredene en is een deel van de toespraak gehouden door de Heer Geert Demuynck, lid van de raad van bestuur van de vzw.

De jeugdmuziekschool en haar speelgroep Ocarina zijn op heden nog steeds actief, en staan nog steeds onder de leiding van de oprichter van de afdeling te Bredene, de heer Germain Demuynck.

Als dirigent van het ensemble Ocarina heeft de heer Germain Demuynck de allereerste cultuurprijs die werd uitgereikt in 1993 door de culturele raad van de gemeente Bredene ontvangen. De heer Germain Demuynck heeft in het jaar 2008 de Zilveren Tent ontvangen, uitgereikt door de Heemkring Ter Cuere.

IV. Muziek rond Bredense themata

1. MUZIEKPARTITUREN

In de Belgische Uitgave van J. Buyst – Harmonie et Fanfare vind ik volgende muziekpartituur terug, die werd gecomponeerd door de heer Pierre Helmoortel,

---

³⁹ Paul Hanouille - Jeugdmuziekateliers in West-Vlaanderen, Lexicon van de Muziek in West-Vlaanderen, deel 3, pag. 23 e.v.

eerste kapelmeester van de harmonie en opgedragen aan de heer J.P. De Kersmaeker, erevoorzitter van de Gemeentelijke Harmonie Bredene, genaamd :

“Strand en Duin
Plage et Dunes”

Deze partituur vind je als bijlage nummer 13.

2. VOLKSLIEDEREN

Bij mijn opzoeken heb ik verschillende volksliederen teruggevonden die verwijzen naar de lokale bewoners en/of naar lokale historische gebeurtenissen. Hiervan wil ik er u 5 meegeven (waarvan 2 in bijlage 13). Deze liedjes werden wellicht geschreven door de plaatselijke bevolking op basis van toenmalige internationale bekende deuntjes⁴⁰. Over de juiste aanleiding heb ik zo goed als geen informatie gevonden.

1° een lied uit 1942, “*Het lied van de groep Krulle. De mannen van het Sas*” uit het werk “Uit mijn liederen- en dichtenbundel eigendom van Gustaaf Vandenbroucke”:

Heb je wel een zorgen
Kommer of verdriet
Denk dan aan een betere morgen
En zing met mij dit lied

Refrein

Wij zijn de mannen van het Sas
Breningenaars van eerste klas
Wij brengen 't volk plezier, leute
Dat geeft ons allen zo veel vreugde
Wij zijn de mannen van het Sas
Breningenaars van het beste ras
Wij schenken 't volk weer kracht
en levensmoed
Dat doet ons hartje, ja zo goed

Kan je soms niet zingen
Schuifelt dan dit lied
Laat je door niemand dwingen
Als je ervan geniet

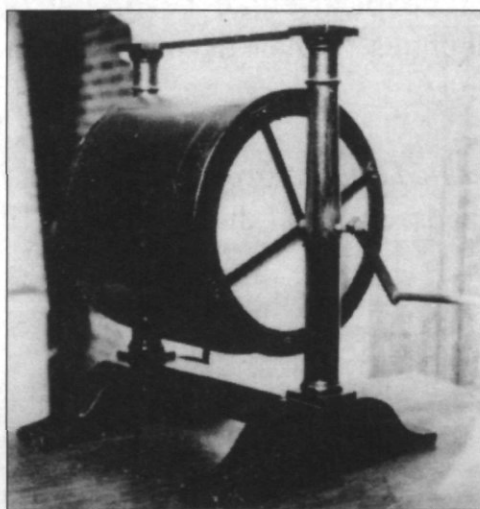
---

⁴⁰ R. Verbanck, *Volkse liedekens*, Heemkring Ter Cuere, 1979, p. 2

2° *"Lied van de Lotelingen"*⁴¹

Tot aan het invoeren van de verplichte militaire dienstplicht in 1910 was Bredene de hoofdplaats van het 21ste militiekanton dat 14 verschillende gemeenten omvatte, onder meer Bredene zelf, Oudenburg, Middelkerke, Slijpe, Zandvoorde, ... De laatste loting vond plaats in 1909.

De lotelingen kwamen onder begeleiding van hun veldwachter naar het gemeentehuis van Bredene, dat toen gelegen was op de Saswijk, om het LOT te trekken. Dit lot besliste of ze al dan niet voor 2 of 3 jaar krijgsdienst moesten doen. De lotingstrommel had de vorm van een kleine boterkarn en was voorzien van een doorzichtig luik. Deze lotingstrommel werd in de volksmond "het kerretje van glas" genoemd.

Afb. 13. De nog te Oedelem bestaande lotingstrommel: een exemplaar zoals elke lotingsplaats er één bezat (cliché Heemkundige Kring "Bos en Beverveld" Oedelem)

Hun jassen volgeprikt met bloemen en linten en met wisselend humeur naargelang ze erin of eruit geloot waren, zongen de lotelingen op de terugweg naar huis volgend lotelingsliedje:

*"O jaja, we komen van het Sas (ter)
M'hen d'r weest gaan loten
in e kerrentje van glas
it Is de èerste kèèr
en de laatste kèèr
van me leven, van me leven,
in dat kerrentje niet mèèr".*

Als bijlage 14 vindt u de partituur van dit lied.

⁴¹ R. Eeckhout, *Zoeklicht op Bredene*, p. 122 ev.

3° het lied "*Bredene aan de Noordzee*", uit de hierboven vermelde bundel van Gustaaf Vandenbroucke,

Bredene aan de Noordzee

In het lieve dorpje aan de Noordzee
Woon ik jaren in geluk en vree
Daar in het wijde vlakke polderland
Wil ik blijven wonen heel mijn leven lang.

Fier ben ik op Bredene en zijn duinen
Met die groene vlekken in die kruinen
't 'Is een stuk natuurschoon in zijn wilde pracht
Houdt ze ongeschonden, blijf steeds op de wacht.

Dan die uitgestrekte groene weiden
Waar de dorpen dan omhoog uitrijzen
En waar molens draaien in hun volle vlucht
En de stormen loeien aan de Noordzee kust.

'k En een volk, een kloeke werkersschare
Op het land of varend op de baren
In de kamp de levenstrijd voor het bestaan
Zijn reeds vele mensen op de zee vergaan.

Uit het werkersvolk ben ik geboren
Trouw blijf ik mijn volk en Vlaamse bodem
Want de toekomst bringe ook voor ons 't bestaan
En een volk met werkers zal ook nooit vergaan.

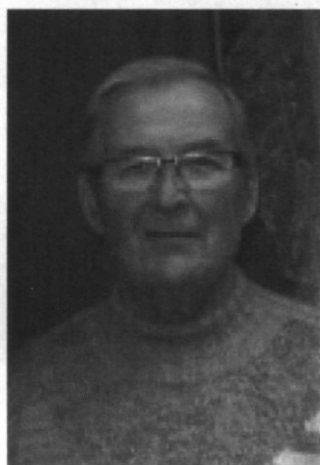
V. Bredense componisten

In het kader van mijn interesse voor muziek in het algemeen en het muzikale leven te Bredene in het bijzonder, heb ik natuurlijk ook kennis gemaakt en genoten van het werk van hedendaagse muzikuitvoerders en componisten.

Een volledige bespreking van alle met Bredene verbonden muzikuitvoerders en componisten is praktisch niet mogelijk binnen de gelimiteerde doelstelling van dit werk. Derhalve kies ik ervoor me te beperken tot 3 nog levende componisten uit Bredene die een vermelding hebben in het Lexicon van de Vlaamse componisten.

1. CUYPERS Roger⁴²

Roger Cuypers is geboren te Bredene op 14 april 1937 als zoon van Lievin Cuypers en Yvonne Vandecasteele.

Hij combineerde in Oostende zijn humaniorastudies aan het O.-L.-Vrouwecollege met muziekstudies aan het Stedelijk Conservatorium Oostende, waar hij eerste prijzen behaalde voor notenleer (1956, Henri Steenacker), muziekgeschiedenis (1957, Luc Van Branteghem) en piano (1959, Raymonde Van Zandijcke). Hij studeerde verder aan het Koninklijk Conservatorium te Gent en behaalde er eerste prijzen notenleer (1958, Julien Mestdagh) en harmonie (1967, Jeanne Vignery) en een tweede prijs muziekgeschiedenis (1961, Marcel Boereboom).

Hij was leraar muzikale opvoeding in het gemeenschapsonderwijs in De Haan (1967-1970), leraar notenleer aan de stedelijke muziekacademie te Izegem (1967-1970) en uiteindelijk leraar muzikale vorming aan het stedelijk muziekconservatorium te Brugge (1969-1997)

Momenteel woont hij in Brugge, waar ik hem heb gecontacteerd.

Roger Cuypers is ook dirigent geweest van de Koninklijke Gemeentelijke Harmonie Bredene in de periode 1966-1974 en heeft in deze periode de mars 'Festivo' gecomponeerd.

Als componist tekende Cuypers voor enkele pianowerken, o.a. *Impressies* (1982) en *Natuurtaferelen* (1984), uitgevoerd in de BRT-concertstudio. Hij is auteur van *Festivo*, een modern klinkende stapmars geschreven voor 425 muzikanten, uitgevoerd tijdens een muziekjubileumfestival in Bredene 1972.

⁴² Flavie Roquet, Lexicon van de Vlaamse Componisten – 2007 – pag. 145; Lexicon van de Muziek in West-Vlaanderen, deel 6, pag 64

2. HAUTEKIET Jean- Pierre ⁴³

Jean-Pierre Hautekiet is geboren te Bredene-Sas op 23 januari 1954 en woont nog steeds in Bredene. Hij stamt uit een familie van kosters en beiaardiers, van vader op zoon, reeds 370 jaar lang (zie bijlage 15).

Hij volgde piano en harmonie aan het Conservatorium van Oostende en behaalde in 1975 de regeringsmedaille orgel aan het Conservatorium van Brugge en een tweede prijs in de Nationale Muziekwedstrijd van het Gemeentekrediet van België. Daarna studeerde hij aan het Koninklijk conservato-

rium te Gent waar hij eerste prijzen behaalde voor notenleer (1971), harmonie (1976, N. Goddaer), praktische harmonie (1976, J. Rispens) en orgel (1977, J. Valach). In 1988 werd hij laureaat van de Kon. Beiaardschool 'Jef Denijn' in Mechelen (beiaardspel bij J. Haazen, harmonie bij J. Hadermann en campanologie bij J. D'Hollander).

Jean-Pierre Hautekiet is onder meer leraar-begeleider aan de muziekacademie van Veurne sedert 1977 en leraar orgel aan het Conservatorium van Oostende sedert 1996. Verder is hij organist en koorleider aan de St.-Jan Baptistkerk in Oostende (1982-). Sinds 1997 is hij stadsbeiaardier in Brugge (1996) en stadsbeiaardier van Oostende, assistent-beiaardier in Brugge (1996) en stadsbeiaardier van Veurne (2001).

Als beiaardier en organist concerteert hij regelmatig in binnen- en buitenland. Hij treedt geregeld op en onder meer heeft hij een concert gegeven met de van Bredene afkomstige sopraan, Joke Cromheecke. Voor een benefietconcert van de "Welzijnswerking" trad hij op met de van Bredene afkomstige bas, Kris Belligh.

In 2004 verscheen een cd met een verzameling van Oostende-gelinkte muziek uit de Belle Époque, met als blikvanger werken geïnspireerd door het integrale oeuvre van James Ensor; alles in bewerkingen voor beiaard. Hautekiet is componist van heel wat composities, onder meer *Een kwintslag 1-2-3*, *En stoort de stilte niet*, *Variaties op 'Nader bij u mijn God'* voor orgel (opgedragen aan

⁴³ Flavie Roquet, Lexicon van de Vlaamse Componisten – 2007 - pag 379; bron foto: www.carillon-brugge.be

Z.E.H. Fernand Marechal), *Tabariaanse Variatie op 'Auld lang syne'* voor orgel, e.a.

Verder schreef hij beiaardbewerkingen van muziek van P. Benoit, o.m. Thema en Variaties op 'Het Lied der Vlamingen', Variaties op 'Waar Maas en Schelde vloeien'.

Jean-Pierre Hautekiet ontving de Zilveren Tent uitgereikt door de Heemkring Ter Cuere in 1991 en de cultuurprijs van de culturele raad van de gemeente Bredene in 1995.

3. Wyntin Bald⁴⁴

Bald Wyntin is geboren te Oostende op 4 juni 1966 als zoon van Herman Wyntin, voornoemd. Hij is opgegroeid te Bredene, waar zijn ouders woonden. Hij woont momenteel in Brugge.

Hij behaalde eerste prijzen voor Notenleer (1985, Swinnen), geschreven Harmonie (1987, Jan D'Haene), muziekgeschiedenis (1994, Christiaan de Lannoy), Contrapunt (1988, Raphaël D'Haene) en Fuga (1991, R. D'Haene) aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel, evenals het diploma Meester in de Muziek en een getuigschrift van pedagogische bekwaamheid aan hetzelfde conservatorium. Daarnaast volgde hij diverse

masterclasses, onder meer bij André de Groote voor piano, elektronische muziek bij Professor Feremans en bij Katia Veekmans voor liedbegeleiding.

Momenteel is hij werkzaam als docent notenleer aan het conservatorium van Brugge en leraar initiatie en muziektheorie aan de Stedelijke Academie te Blankenberge.

Als vaste kerkorganist bespeelt hij regelmatig het barokke Berger-orgel van de Sint-Rikierskerk, waar hij ook de begeleider is van het parochiaal koor.

Bald Wyntin schreef een groot aantal werken voor de meest uiteenlopende bezettingen: Orff-ensemble, piano- en orgelmuziek, saxofoonchoir, werk voor harmonieorkest, solo-instrumenten met piano of orkest en schreef hij als

⁴⁴ Flavie Roquet, Lexicon van de Vlaamse Componisten – 2007 - pag 926

componist tientallen werken voor de meest uiteenlopende bezettingen. Hij is de huiscomponist voor het blokfluitenensemble Ocarina.

Selectieve werklĳst : Concertino voor hoorn en orkest, *Idylle*, voor hobo en harmonieorkest; *College March* (opgedragen aan het Koninklijke Jeugdorkest van het "Onze-Lieve-Vrouw College" - Oostende o.l.v. Arne Wyntin), *A La Nanita Nana*, voor gemengd koor en harmonie- of fanfareorkest, *El Sitio*, voor trompet en harmonie- of fanfareorkest (geschreven ter gelegenheid van de 400-jaar-viering van de Beleg van Oostende en opgedragen aan José Lantsoght), *Incantatie*, voor klarinet en piano .

Als pedagoog stelde hij meerdere bundels samen met in totaal een 200-tal notenleerlessen.

4. BESLUIT

Om voldoende materiaal te verzamelen voor mijn werk ben ik naar Ieper, naar Middelkerke, ... en naar nog andere plaatsen geweest, heb ik in bestofte archieven moeten pluizen, heb ik vele gesprekken gevoerd... Bijna nergens was immers voldoende bronnenmateriaal samen aanwezig dat mij deze inspanningen had kunnen besparen. Ik geef meteen toe dat daar ook de charme van het werk in lag.

Door deze perikelen drong het besef bij mij nog sterker dan tevoren door dat er zeker nood is aan een gecentraliseerd centrum of plaats waar alle mogelijke informatie en documentatie over het muzikale leven, en bij uitbreiding ook het ganse culturele leven, van onze gemeente wordt bewaard voor het publiek en het nageslacht. De Heemkring Ter Cuere levert mijn inziens hierbij prachtig werk.

Natuurlijk is het daarbij van kapitaal belang dat alle informatie volledig geïnventariseerd wordt: Over wie gaat het? Wat gebeurde er? Wanneer gebeurde het? ...

Daarbij moet ook niet vergeten worden de personen die nu actief zijn in de muziekwereld, hun verhaal te laten vertellen om dit te registreren. Wat nu van weinig belang lijkt, kan in de toekomst een onschatbare waarde krijgen. Zo niet, dreigt veel kennis over het verleden verloren te gaan. Hoe vaak mijmeren we niet, na het overlijden van personen die ons iets hadden kunnen vertellen: "Had ik het maar vroeger aan hem of haar gevraagd, toen hij of zij nog leefde".

Zoals ik in het voorwoord schreef, heb ik me beperkt tot enkele 'capita selecta' uit het Bredense muziekleven. Ik besef ten volle dat er eveneens amusementsmuziek bestaat en bestond in de gemeente Bredene. Ik moet echter keuzes maken. Hiervoor verwijs ik onder meer naar de groepen The Swallows en The Bunch, waarover recent een werk werd gepubliceerd door de heer Laurentius Vanacker, met name "In het teken van de Sol". Een figuur die eveneens is blijven leven in het geheugen van de Bredenaar en daarom wens ik hem, alhoewel hij geen deel uitmaakt van het klassiek muzikale verleden, toch te vermelden. Ik heb het hier over "RON DAVIS".

Maar desalniettemin kan ik op basis van het door mij bijeengebrachte materiaal niet anders dan vaststellen dat er zich in Bredene, toch geen stad als Brugge of Oostende, een rijk en boeiend muzikaal leven heeft ontwikkeld, en dit niet pas sinds kort. Dat was een echte verrassing voor mij.

Toch is het verhaal niet volledig positief. Ik heb vastgesteld dat diverse waardevolle initiatieven, zoals b.v. de Serafijntjes, het parochiekoor van St-

Theresia of het koor Korina, het om een of andere reden niet hebben overleefd. Daarom is het belangrijk dat het muzikale en culturele leven in mijn gemeente de steun geniet en blijft genieten, niet alleen van de overheden, maar ook van mijn medeburgers, de inwoners van Bredene.

5. DANKWOORD

Tot besluit kan er niet anders dan een dankwoord zijn. Een dankwoord voor al die personen die mij op weg hebben geholpen en gesteund om dit werk samen te stellen.

Eerst en vooral wil ik de Heren Willy Cattrijsse, hoofdman, en Willy Degoe, onderhoofdman, van de Heemkundige Kring ter Cuere bedanken voor het samen op zoek gaan in de duizenden foto's naar materiaal dat verwijst naar het muzikale leven. Zonder hen en zonder het archief van de heemkring is een dergelijk werk onmogelijk. Daardoor besef ik ten volle hoe belangrijk het is om het heden vast te leggen met het oog op de toekomst, zodat wij kunnen graven in het verleden.

Daarnaast gaat ook mijn bijzondere dank uit naar de Heer Gilbert Vanleenhove voor het ter beschikking stellen van zijn persoonlijk archief met betrekking tot de LP "Bredena Sonat", gerealiseerd door de Confrerie van het Vynckx- en Woutermansambacht.

Ook dank aan mevrouw Hilde Vansteenkiste, voor nazicht van het gemeentelijk archief, de heren André Lacoere en Roger Bossier voor de unieke foto en de brochure 50 jaar harmonie, Mevrouw Christine Claus voor info i.v.m. het Sint-Rikierskoor, Mevr. Josée Vanhille voor info i.v.m. Koor Jovo-Sas, dhr. Germain Demuynck voor info i.v.m. het Jeugdmuziekatelier, dhr. Dirk Decoene voor zijn gegevens in verband met de orgels en dhr. Wauters voor zijn toelating tot de opname van de partituren.

Dank gaat ook uit naar dhr. Rik Brys, mijn leraar muziekgeschiedenis, die door zijn enthousiasme en zijn kennis mijn interesse in klassieke muziek heeft aangewakkerd.

En tot slot mijn broer en mijn echtgenoot die maanden hebben geluisterd naar de verhalen uit de tijd van toen en heel wat logistieke steun hebben verleend.

6. BIBLIOGRAFIE

Bredeniana, Jubileumboek 900 jaar Bredene, eindredactie F.Gevaert, uitgever Sociaal Fonds van de Burgemeester, Bredene, 1988.

Catalogus tentoonstelling "*Harmonies en Fanfares in 150 jaar België*", uitgave Gemeentekrediet van België, 1980.

Coelus Robert, – *De IBIS-Story 1906 – 1981*, Gedenkboek ter gelegenheid van het 75- jarig bestaan van het Koninklijk Werk IBIS, Koninklijk Werk Ibis, 1982.

Coenye Jos., *Gemeentelijke Harmonie Bredene – Stichtingsperikelen*, Jaarboek 1982, uitgave Heemkring Ter Cuere, 1982.

De Volksmuziek in West-Vlaanderen, uitgave Biekorf 1973, pag. 73 e.v.

Declercq Philip, *IBIS 1906 – 2006*, Een koninklijk verhaal, Koninklijk Werk Ibis, 2007.

Dufrane Jules, *L'annuaire musicale de la Belgique*, contenant l'Historique de toutes les Sociétés musicales du Royaume, la date de leur fondation, les noms des Membres ? l'adresse de locaux, etc... , uitgeverij Frameries, Dufrane-Friart, première année 1880

Eeckhout Raoul, *Zoeklicht op Bredene*, Historische gegevens en wetenswaardigheden, uitgave Heemkring Ter Cuere vzw Bredene en uitgeverij Tips, 1968.

Fotoboek *Bredene door de jaren heen*, uitgave Heemkring Ter Cuere vzw Bredene, 1988.

Gevaert Ferdinand en Vanleenhove Gilbert, *De Sint-Rikierskerk van Bredene-Dorp – Handlichting voor gidsen*, uitgegeven door de Confrerie van 't Vynckx- en Woutermansambacht, Bredene, 2007, pag. 15

Haeghebaert Luc, *Terreinverkennd onderzoek naar de geschiedenis van de amateuristische muziekverenigingen in de provincie West-Vlaanderen gedurende de Nieuwste Tijden*, uitgave Rijksuniversiteit Gent – Academiejaar 1983 -1984

Koninklijke Gemeentelijke Harmonie Bredene 1947 – 1997, Lexicon van de Muziek in West-Vlaanderen, onder redactie van Antoon Defoort – uitgegeven door de Vereniging van West-Vlaamse Schrijvers – jaren 2000- 2007 – delen 1 tot en met 7 – gesteund door Provincie West-Vlaanderen

Lexicon van de Vlaamse Componisten geboren na 1800, samengesteld door Flavie Roquet, Roularta, 2007.

Nolthenius Helene, *Muziek tussen Hemel en Aarde*, De wereld van het Gregoriaans, uitgeverij Vantilt, 2009

Programmabrochure van het Orgelconcert in de kerk Sint-Rikier door Stef Dombrecht op 17 september 1970, uitgave Heemkring Ter Cuere vzw Bredene, 1970

Ralph Pol, *Sassche Mussels – kroniek van 't vroeger Sas*, samenbundeling van een reeks anekdoten, verschenen als 'Kroniek van 't vroeger Sas' in het weekblad De Zeewacht in 1970
uitgever André Lacoere, 1997

Vandenbroucke Gustaaf, liederen uit Lieder- en Dichtbundel,

Vanleenhove Gilbert, *Uittreksel uit de presentatie voorstelling LP Bredena Sonat*, 1990.

Verbanck R., *Volkse Liedekens*, uitgave Heemkring Ter Cuere vzw Bredene, 1979.

Wauters Christian-Adolphe, *Het Berger-orgel van de Sint-Rikierskerk te Bredene-Dorp*, bijlage bij LP 'Bredena Sonat', stereo ES 46.978, 1990.

Wauters Christian-Adolphe, *Het Berger-orgel van de Sint-Rikierskerk te Bredene-Dorp*, in 'Een oord genoemd Bredena... Priorij, kerk en parochie Sint-Rikiers', Confrerie van 't Vynckx- en Woutermansambacht, Bredene, 1991, pag. 154-156.

Wauters Christian-Adolphe, *Het Manuscript 1933 uit de Weense Nationalbibliotheek – Gebed en muziek omtrent Sint-Rikier*, in 'Een oord genoemd Bredena... Priorij, kerk en parochie Sint-Rikiers', Confrerie van 't Vynckx- en Woutermansambacht, Bredene, 1991, pag. 154-156.

Wauters Christian-Adolphe, *Justus non conturbabitur, een merkwaardige gregoriaanse introïtus uit de propria van Sint-Rikier*, in 'Een oord genoemd Bredena... Priorij, kerk en parochie Sint-Rikiers', Confrerie van 't Vynckx- en Woutermansambacht, Bredene, 1991, pag. 154-156.

Wyntin Herman, *Het Berger-Organ in de Sint-Rikierskerk te Bredene-Dorp*, verhandeling muziekgeschiedenis, 1992-1993

7. BIJLAGEN

titelblad *Annuaire musical de la Belgique* par Jules Dufrane, 1880 uit « Harmonies & Fanfares » p. 72

foto “*Fanfaren Ste-Cecilia. Sas-Slijkens. Breedene*”, 1904, uit archief Koninklijke Harmonie Bredene

foto's Koninklijke Harmonie Bredene, uit archief Ter Cuere

spijskaarten Sinte-Ceciliafeesten 1948 & 1950 Koninklijke Harmonie Bredene, uit archief Ter Cuere

foto's muzikale familie Cuypers, uit archief Ter Cuere

foto's Maurice Daelman, uit archief Ter Cuere + krantenartikel

foto IBIS-kliek, uit Declercq

partituur IBIS-lied

partituur Sint-Rikiersmis

partituur Lied van Bredene

foto Accordeon-academie 1927, uit archief Ter Cuere

technische gegevens i.v.m. de orgels – tekst Dirk Decoene

partituur *Strand en Duin*, uit archief Ter Cuere

partituur *Lotelingenlied*

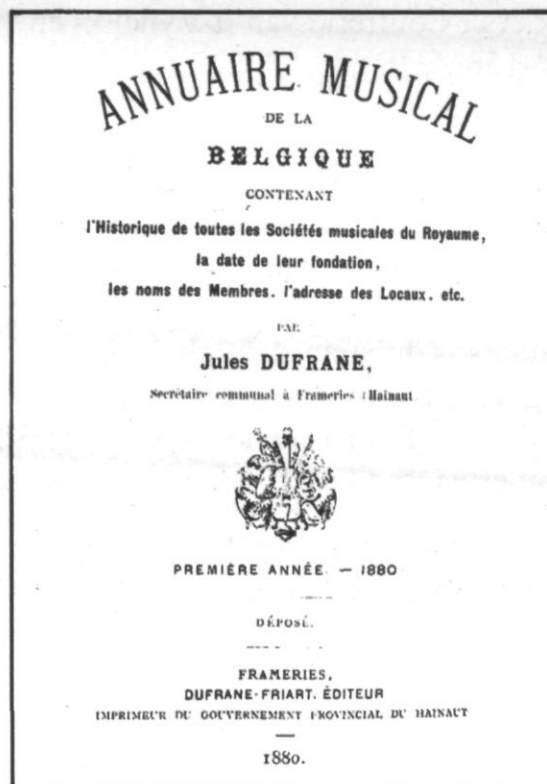
nog 2 liederen met Bredense themata

artikel uit een krant van 1973 over kosterfamilie Hautekiet (bron: Jean-Pierre Hautekiet)

Bijlage 1.

Titelblad *Annuaire musical de la Belgique* par Jules Dufrane

De “*Annuaire musical*” van Dufrane verscheen voor het eerst in 1880 en gaf een overzicht van de toen bestaande muzikale groeperingen.

Bijlage 2.

Foto van de “Fanfaren Ste-Cecilia – Sas-Slijkens – Breedene (1904)”, in zijn oude lijst.

Bijlage 3. Foto's Koninklijke Harmonie Bredene

3.1. Foto uit de beginperiode (1948) waarin de muzikanten nog niet over een uniform beschikten, maar enkel over een kepie.

3.2 Gemeentelijke harmonie in de Elisabethlaan voor Ostendia, begin jaren 1950. De muzikanten hebben nu een uniform.

*De Gemeentelijke Harmonie aan haar Voorzitter M. W. J. Rommelaere
Riedene 1951.*

staand: Minnebo Alfons, Ballière Victor, Vanhooren Fernend, Wells Ronny, Haeck Jean, Coenye Joseph, Désiré
hoofdt Frans, Naessens Frans. rij 2: Vanhove Edmond, Vermoortel André, Lecoutere Medard, Van Parijs Kamiel
Blomme Adhemar, Vannecke René, Haeck Roger, Waeyaert Marcel, Maudoux Robert, Moerman Wilfried,
Cuypers Lievin. rij 3: Cuypers Louis, Stellemans Gerard, Eyland Georges, Massenhove Alfons, Declerck Marcel,
Corveleyn Emiel jr, Vandewalle Wifried, Vannecke Roland, en Fernand, Deleu Georges, Opsomer August,
rij 4: Lams Placode, Couvereur Fernand, Lingier Roland, Lacoere André, Janssens

Albert, Helsmoortel Pierre, Lams Joseph, Beuten Georges, Rollier Emiel, Meesschaert Pierre

3.3. De eerste groepsfoto van de harmonie in uniform, toen o.l.v. kapelmeester Pierre Helsmoortel (Pier muziek).

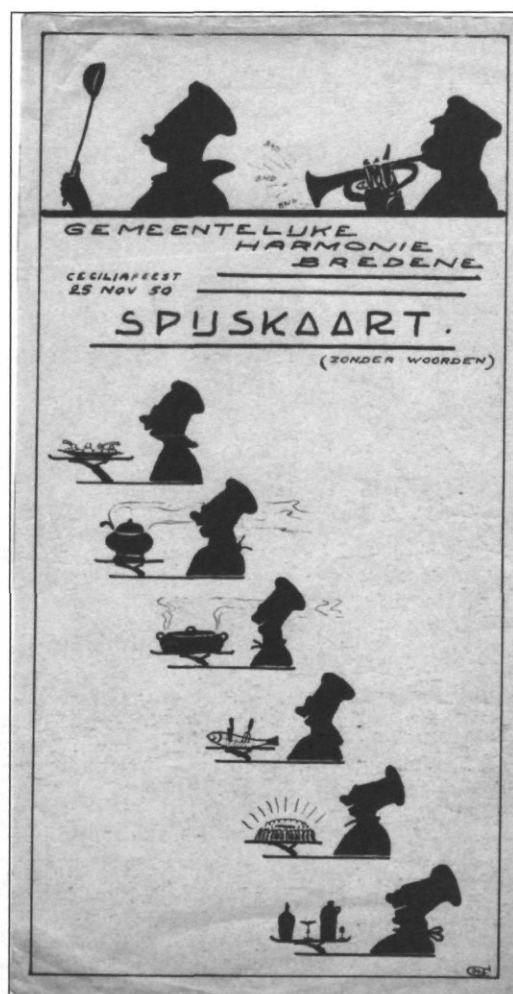

3.4. De harmonie in latere jaren tijdens een optreden in Ter Cuere.

Bijlage 4. Spijskaarten Cecilia-Feest Gemeentelijke Harmonie Bredene 1948 & 1950 (archief Heemkring Ter Cuere).

Cecilia-feest: 22 november 1948

Cecilia-feest: 25 november 1950

Bijlage 5. Foto's muzikale familie Cuypers

op weg naar viering gemeentehuis: Cuypers Petrus, vaandel, Henri met symbolen, Louis grote trom, Frans trommel

op weg naar het gemeentehuis voor de viering:
Cuypers Robert, sax, vader Cuypers Henri, Lievin
accordeon.

Bijlage 6. Foto's Maurice Daelman

Een veelbelovende kracht
MAURICE DAELMAN
 1ste PRIJS AAN HET
 MUZIEKCONSERVATORIUM

De jongen is amper 15 jaar oud en bereidt zich thans voor op de bekwaamheidsprijs

Maurice Daelman, een jongen uit het volk gesproken; uit dit zingende Vlaamsche volk dat voor alles een lied en een klank heeft.

Zijn vader is een eenvoudige werkmán, zijn moeder een van die vrouwen wier grootste genot het huiselijk leven is, en die fier gaan op hun kinderen die « meéwillen ». Maurice ging op school in de Stedelijke Vakschool en is thans timmerman van beroep, maar reeds van in zijn prilste jeugd voelde hij zich aangetrokken tot de muziek en wel voornamelijk tot de zacht zingende saxofoon.

Dan maar naar de muziekschool getrokken. Dat is drie jaar geleden, de jongen was dan 12 jaar oud. Hij had het geluk er in de klas terecht te komen van den H. Steenacker, die wel dra het koren van het kaf weet te scheiden en een van onze beste muziekleeraard is, verbonden aan het Conservatorium.

Daelman maakte wondere vooruitgang. Reeds in het tweede jaar overtrof hij al degenen die zijn instrument verkozen hadden. Dan brak de wondere dag aan. Na 3 jaar studies bood Maurice Daelman zich aan op het exaam. Wij hoorden van hem zeggen « die jongen speelt als een engel. In zijn handen leeft de saxofoon ». Dat moet ook het gedacht geweest zijn van de jury vermits hij de 1ste prijs met groote onderscheiding en gelukwensen van de jury verkreeg.

Daelman wil het daarbij niet laten. Hij wenscht zijn bekwaamheidsprijs te veroveren. Excelsior is zijn leus en zoo kan men hem, 's middags, tusschen zijn werk-uren en 's avonds, als de lastige dagtaak voorbij is, met zijn speeltuig naar het Conservatorium zien trekken waar hij, onder leiding van M. Steenacker en het bestuur van M. De Vlieger, hogere successen voorbereidt.

Vader en moeder Daelman, die aan de Vaartstraat, 18, Saa Slijkens, wonen, halen eer van hun zoon.

6. 1. Artikel uit *De Zeewacht*, 29 juli 1939, blz. 4 en foto.

6. 2. Orkest "Ensemble Ostend". In het midden Maurice Daelman ca. 1950.

Maurice Daelman

6. 3. "Foute" foto (?), volgens bepaalde personen, verkeerdelijk als portret van Maurice Daelman beschouwd.

Bijlage 7. IBIS-kliek

7.1. Kliek op de speelplaats 1949-1960 (uit: Declercq, p. 207)

7.2. Benefietconcert 2006 (uit: Declercq, p. 322)

Bijlage 8. Partituur IBIS-lied

IBIS-lied

Melodie: "De Zwarte Leeuw"

1. Wij zijn de vro - me vis - sers - zo - nen van't
2. Op zee gaan wij ons le - ven slij - ten vol

4
e - del Vlaam - se dui - nen - land. Wij zijn de kna - pen van de
vreugd en vol te - vre - den - heid. Die gro - te plas doet ons niet

7
I - BIS waar-toe ons hart, ons liefd' ont - vlamt. De da - ge -
wij - ken. Wij zijn voor 't on - weer steeds be - reid. Wij va - ren

10
raad is pas ont - lo - ken voor ons ja, koe - ne vis - sers -
ver van de kus - ten en vis - sen met een trouw ge -

13
bloed. De zee hier bij ons Lie - ve Vlaan - d'ren be - va - ren
moed. Het schip vol-doet ook on - ze lus - ten ver-heugt ons

16
wij met ernst en moed. De zee hier bij ons Lie - ve
hart, ver - kloekt ons bloed. Het schip vol-doet ook on - ze

19
Vlaan - d'ren be - va - ren wij met ernst en moed.
lus - ten ver-heugt ons hart, ver - kloekt ons bloed.

Bijlage 9. Partituur Sint-Rikiersmis

MESSE PROPRE

**A L'USAGE DE LA PAROISSE
DE SAINT-RIQUIER A BREDENE-VILLAGE**

POUR ORGUE

**PAR
CHRISTIAN-ADOLPHE WAUTERS**

OPUS 48

Titelblad

①

INTROÏTUS JUSTUS NON CONTURBABITUS

Albany No. 375, - 10 rolls

Eerste bladzijde

Bijlage 10. Partituur Lied van Bredene

bredene

Tekst en muziek:
Christian-Adolphe
WAUTERS

$\text{♩} = \text{ca. } 84$

BIJ ZEE EN STRAND DAAR
LIGT HET MOOI-E BRE-DE-NE, ZO VRE-DIG, DOCH BRUI-SEND EN VOL UIT-BUN-DIG
HEID. DAAR IS HET LE-VEN WAAR-LIJK FIJN! DAAR KAN JA ELK GE-LUK-KIG ZIJN: GE
FINE (al DC) TE-VRE-DEN ZIJN: VER
NIE-TEN EN SPOR-TEN OF WAN-DE-LEN VOOR DE LIJN. EEN MEEUW VLEI-GT VO-GEL
WIJ-LEN, VER-PO-ZEN EN SIM-PEL GE-LUK-KIG ZIJN.
VRIJ, HET LAND-LE-VEN NA-BIJ, TE BRE-DE-NE TE BRE-DE-NE O-VER DE DUI-NEN
RIJ! ELK KENT DE TUIN VAN 'T PAEL-STEEN-VELD, WAAR ELK BE-ZOE-KER VAN VER-TELT, DE
DORPS-KERK, BLUT-SY-DE OF HET TUR-KE-YEN-HOF. DE SCHOON-HEID IS ER
BO-VEN-AL IN 'T ANTO DI-EZ-CEN-TRUM EN KO-MEN DOET MEN VAN
O-VER-AL NAAR DE VIS-SERS-KA-PEL. TE BRE-DE-NE TE BRE-DE-NE TE
BRE-DE-NE DAAR WIL-LEN DE TOE-RIS-TEN ZIJN, TE BRE-DE-NE TE BRE-DE-NE TE
D.C. DAL AL FINE
BRE-DE-NE DAAR IS HET WO-NEN FIJN! BIJ (SABAM)

Bijlage 11. Foto Accordeon-academie 1927

Accordeon-academie van 't Sas, 1927 bij H. Cuypers in de Vaartstraat.

Bijlage 12.

Uittreksel uit de tekst ontvangen van de heer Dirk Decoene, organist van de Sint-Theresia kerk op 7 mei 2012, met technische specificaties in verband met de orgels in de kerk Sint-Jozef Molendorf en in de Sint-Theresiakerk.

Bredene Sint-Jozef

Het orgel dat zichtbaar opgesteld staat naast het altaar werd gebouwd door de firma Loncke, vermoedelijk omstr. 1990. Het werd omstr. 2002 aangekocht. Hoewel klein van beschikbare dispositie klinkt het erg mooi, verfrissend en authentiek. In het front is sierlijk houtsnijwerk aangebracht.

Dispositie :

Gedekt 8
Prestant 4
Roerfluit 4
Oktaaf 2
Larigot 1 1/3
Schuiflet 1
Aanhangend pedaal

Bredene Sint-Theresia

Omstreeks 2002 werd een Johannus-orgel geplaatst, dit ter vervanging van het toen aanwezige hammondorgel. Een Johannus-orgel is een elektronisch instrument dat gebruik maakt van samples van echte (meestal de meest voortreffelijke) orgels, die door middel van geluidsversterking tot klinken gebracht worden. Voordelen hiervan zijn :

- de aankoopprijs is beduidend lager
- zolang het instrument technisch goed functioneert moet er zo goed als niet bijgeëntoneerd of bijgestemd worden.
- Plaatsbesparend en makkelijker in te bouwen in een beperkte ruimte
- Veel klanken combineerbaar in één instrument zonder grondige ombouw
- Behoudens technische mankementen zo goed als geen onderhoudskosten
- Mogelijkheid tot aansluiten MIDI-instrumenten
- Makkelijke koppelingen van diverse instellingen, apparaten, ... wegens elektronisch, daar waar bij een authentiek orgel dikwijls volledig mechanisch wordt gewerkt.
- Voringestelde stemmingen (Werckmeister III, Middentoons, ...)

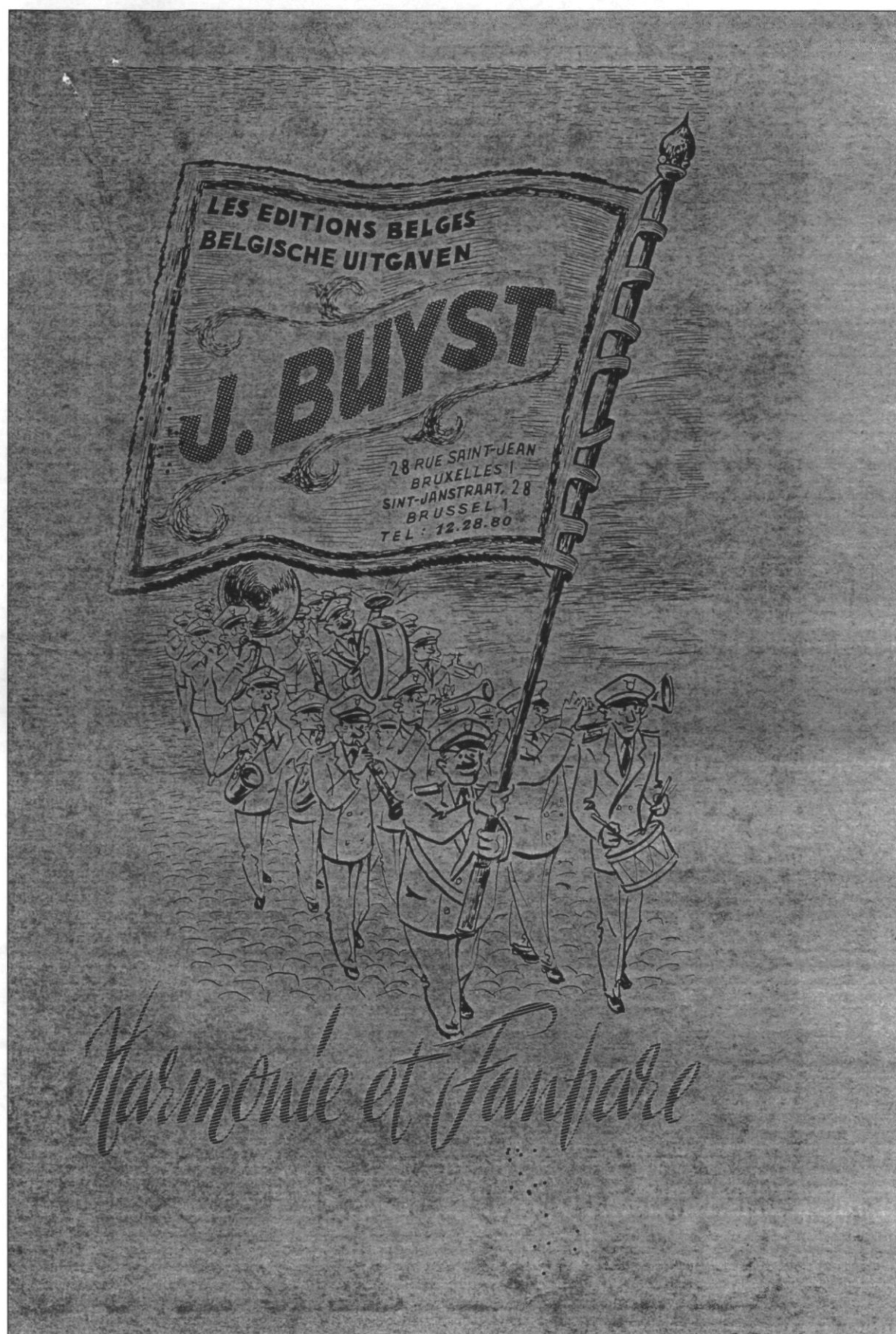
Nadelen echter :

- zeer moeilijk om een echte authentieke klank te bekome
- dus moeilijk te vermengen met zangstemmen of andere instrumenten
- dus ook minder contact en grip van de organist op het fijne orgelspel
- vaak na 20 jaar vertoont de elektronica (dus de basis van het ganse instrument) vaak slijtage, daar waar een goed onderhouden echt orgel eeuwen meekan.

De dispositie :

Subbas 16	Tremulant hoofdwerk
Prestant 8	I+II
Gedekt 8	
Bazuin 16	Holpijp 8
Trompet 4	Viola da gamba 8
P+I	Vox celeste 8
P+II	Prestant 4
	Fluit 4
Bourdon 16	Quintfluit 2 2/3
Prestant 8	Woudfluit 2
Roerfluit 8	Terts 1 3/5
Oktaaf 4	Scherp III
Open fluit 4	Dulciaan 8
Quint 2 2/3	Tremulant zwelwerk
Octaaf 2	
Cornet III	Mogelijkheid tot aansluiten MIDI-
Mixtuur III-IV	instrumenten
Trompet 8	

Bijlage 13. Partituur *Strand en Duin*

Opgedragen aan de Heer J.P. De Kersmaeker
Ere-Voorzitter der Gemeentelijke Harmonie Bredene

STRAND EN DUIN PLAGE ET DUNES

Conducteur Si^b
Leider Si^b

Mars met klaroenen en trommels (ad libitum)

P.HELSMOORTEL

prix prijs n 2

*Té di Marcia
sonore*

f Clairons

f

p

Editions Buyst Bruxelles

IMPRIMERIE R. BUYST BRUXELLES

This page contains a handwritten musical score for a three-part setting, likely for voices or instruments. The score is written on seven systems, each consisting of a treble staff and a bass staff. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. The first system begins with a treble staff containing a series of eighth notes and a bass staff with a long, low note. The second system features a treble staff with a long, low note and a bass staff with a series of eighth notes. The third system has a treble staff with a long, low note and a bass staff with a series of eighth notes. The fourth system includes a treble staff with a long, low note and a bass staff with a series of eighth notes. The fifth system has a treble staff with a long, low note and a bass staff with a series of eighth notes. The sixth system features a treble staff with a long, low note and a bass staff with a series of eighth notes. The seventh system has a treble staff with a long, low note and a bass staff with a series of eighth notes. The score is written in a clear, legible hand, and the paper shows signs of age.

p

mf

f

p

f

f

Bijlage 14. Lotelingenlied

LOTELINGENLIED

(gezongen door de jongens die naar Bredene moesten
gaan loten)

O LA LA WY KO-MEN VAN HET SAS
ACH. SCHOON LIEF EN MAAK TOCH SEEN DREIF-HEID

O LA LA WY KO-MEN VAN HET SAS
ACH SCHOON LIEF EN MAAK TOCH SEEN DREIF-HEID

O LA LA WY KO-MEN VAN HET SAS
ACH SCHOON LIEF EN MAAK TOCH SEEN DREIF-HEID

W'KEN DER WEET SAAN LO-TEN IN EEN KER-REN-TJE VAN
ZES EN DER-TIS MAAN-DE IS SEEN EEU-WIS-

GLAS HEID } T'IS DEN EER-STE KEER EN DE

LAAT-STE KEER VAN DE LE-VEN VAN DE LE-VEN IN DAT

KER-REN-TJE NIET DEER T'IS DE EER-STE KEER EN DE

LAAT-STE KEER VAN DE LE-VEN VAN DE LE-VEN IN DAT

KER-REN-TJE NIET DEER

Anziet annotatie:
— 28/2/1986 — f. Klauwings.

Bijlage 15. Nog 2 liederen met Bredense themata

B R E D E N E
+++++

Geschud uit de pleoiën van de blonde duinen,
In de geur dezer zandig-zilte kruinen,
Lag het vredig te slapen, haast vergeten.
Een roeste schakel in een dure keten,
Waar zilver en goud in blonk.
't Leek als een schamele ruwe trok
Tussen twee masjestueuse eiken:
Oostende en Blankenberge met hun luxueuse dijken.
Door die vermaarde geburen als verblind,
Sluimerde in de bries dit Windekind.
Zoetig lag de nederige page in diepe rust,
Tegen Oostende's leest, Koninginne onzer kust,
Die destijds omdat 't haar schikte,
Een gulden zoom van pages mantel knipte
En tot eigen groter nutte,
Er schalks profijt uit putte.
En de golven deinden 't wieglierd mee,
Van de schone slaapster aan de zee.

Zijn't de bommen geweest of d'andere oorlogsweeën,
Die het plots wakker schieten deeën?
In elk geval een sprankelende evolutie wekte
En wierp de slaapmuts af dat Bredene dekte.
De bevrijding zette ineens de zeilen bol
't Bredens karveel sloeg op hol.
Ook d'oude garde van het saskanaal
Duwde begeesterd mee op de gaspedaal.
Ze voelde dat in "de duine" wenkte
En hielp met kruim waaruit de fierheid drenkte,
Aan ~~nijde~~ gemeente's lang verbeide metamorfose.
Van dan af was slapen uit den boze.
En de golven klotsten 't rythme mee,
Van die heuglijke verrijzenis aan de zee.

De schakel werd ijverig opgeblonken,
De roest was weldra weggeslonken.
Het heem van brem en lijster,
Werd een toeristische pleister.
Op de wijdse poldergronden,
Werd kampeerders dromenoerd gevonden.
Hier Bij strand en zee tussen wilg en rijs
Ligt thans België's tentenparadijs.
Straten, wegen, pleinen gingen aan 't ontplooiën
Lieten zich met frisse gebouwen tooien.
In Bredene's natuur, met zijn feesten en cavalcaden
Is een verlof geneele meer te versmaden.
En de golven jubelen 't feestlied mee,
In dit heerlijk plaatsje aan de zee.

DEN BLEKERSBAAS

Er is iets gebeurd al op het Sas ,
zoo dicht al bij een waterplas .
Een staminet al bij de vaart
Waardat men speelde met de kaart
Daar kwam er eene bleekersbaas
Die altijd jaagde op een aas .
Hij was de vriend van de bazin
uit aller liefde door hem bemind .

Refrein

Den bleekersbaas dien viezen apotheker
Allemaal het volk die kwam daarover spreken
Omdat hij was geloopt in 't springsas .
Zij speelden met de kaarten
En het was potje pas

Ging hare man al naar de stad.
Den bleekersbaas zoo slim en plat
keek naar het dak al van het huis,
die staat daar recht over de sluis .
Er ging een vlaggetje in de lucht
en dan begon de vieze klucht .
De bleeker met zijn vrouwtje knap
Speelde de kaart al op de trap .

Refrein

Ja dienen man die had hem stil versteek
Hij had al reeds van die farcen hooren spreken
Een tijd nadien de deure lag op slot,
Ze speelden potje pas en ook klaversot .

Dat duurde zooveel jaren lang
Dat zij dan waren aan den gang.
Men zei al aan dien braven man
Uw vrouw die trekt een ander plan.
En op een vroege morgenstond
Dat zij zich daar alleen bevond
En dacht mijn man is nu van kant
Het kaartspel ging weer plezant .

Refrein

Wordt geatrapeert men hoort het geheel uw leven
Want in die staat zulke farcen heb misdreven,
En deze vrouw die schend'haar eer en trouw.
Ze kreeg zoovele slagen , ze was zwart en blauw.

Hare man ging seffens naar de wet
en zegt den helft al van zijn bed
'k Heb haar geslegen bijna dood
Het bloed die stroomde gelijk eene goot
Maar nu op een twee drie ,
Zag men een geheele compagnie
Ze bleven daar een weinig staan
En geheel haar pienne was gedaan.

Refrein

Maar dien man die is dan weggeloopt
Geheel onbevreesd al door een gat gekropen,
En deze vrouw die daarover reclameerd
Ik heb het u gezegd, het is een liedje weerd .

Dat is nu wel een goede raad
Van aas te schenken op de straat .
Blijf liever op uw zelfde nest,
Dan gaan de zaken opperbest.
En hebt ge nog een goede vriend
En toch daarmee niet zijn gediend
Want zulk een spel gaat niet vooruit.
De kraaien brengen het zelve uit .

Refrein

Maar dienen man die moest dat huis nu verlaten
Hij werd aanzien langs wegen en langs straten
omdat hij goot met zijn gieter geheel plezant
Al dat schoon bleekwater op een vreemde kant .

De familie Hautekiet : een koster- geschiedenis door de eeuwen heen

Een onafgebroken traditie sinds 330 jaar

Wie te Bredene de weg vraagt naar de « St.-Jozefskerk » loopt weinig kans een afdoend antwoord te ontvangen. De « Saskerk » echter is zowat door iedereen gekend. Doch dat beide benamingen voor hetzelfde staan, weten alleen de insiders.

De gemeenplaats die een koster in de onmiddellijke omgeving van « zijn » kerk wil, houdt hier geen steek. We moeten al een eindje verderop trekken naar de Kerkhofstraat. Daar wonen, op enkele meter van de Bredense begraafplaats, de afstammelingen van de wijdivertakte familie Hautekiet.

Vader Urbain Hautekiet die tot in 1971 het kosterschap van de Saskerk voor zijn rekening nam, woont er in ongedwongen peis en vree. Zijn zoon Jean-Pierre die al geruime tijd aan de rechterhand van zijn vader stond, heeft die kerkelijke taak met volle overtuiging tot de zijne gemaakt.

Het modern kerkje dat in 1951 aan het M. Vandewegheplein ingewijd werd, heeft in de figuur van de koster in feite een historisch specimen. Want dit jaar is het net 330 jaar geleden dat één der vroede Hautekiet-voorvaders in 1646 te Eernegem als eerste koster werd aangesteld. Hiermee zette

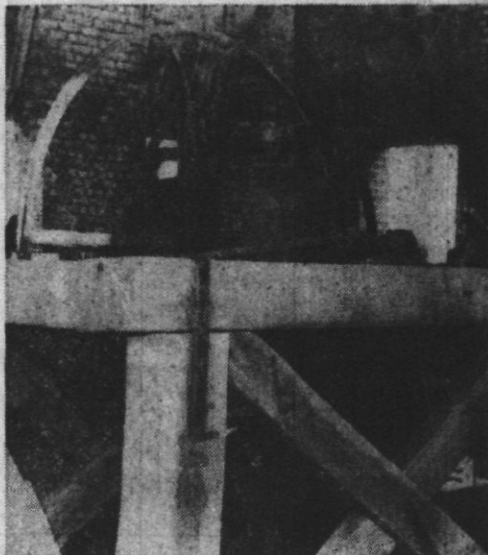
Gheerardus Hautekiet een traditie op gang, waarvan hijzelf wellicht nooit vermoedde dat deze eeuwen na zijn dood nog steeds verder zou gezet worden. Deze familie werd koster van vader op zoon en voor de uitoefening van hun ambt kwamen ze in tal van parochies van het Vlaamse land terecht.

De Hautekiets kregen al vaker mensen over de vloer die in deze familiezaak een aardig brokje geschiedenis verwerkt zagen. Dat zij het zelf echter niet allemaal zo belangrijk vinden, doet niets af van het feit dat zij de jongste schakels vormen in een eeuwenoude familieketting van kosteren. Een beroep waarover weinig gepraat wordt.

De Sint Jozefskerk (Saskerk) ligt er steeds vrij rustig bij. Het is een modern kerkje met slechts één bezienswaardigheid: een brandraam uit Amerika, ter waarde van een kleine honderdduizend frank.

Tijdens de tweede wereldoorlog werden twee van de drie ijzeren klokken door de Duitsers verwijderd. Ze werden naar Vlissegem en Ichtegem overgebracht, waar ze de plaats moesten innemen van bronzen klokken die in de Duitse smeltkroezen verdwenen. Na de oorlog werden de drie klokken in de nieuwe kerk herenigd.

Het begon in 1646

Toen Geerardus Hautekiet, afkomstig uit Aardenburg (Zeeland) in 1646 als eerste koster te Eernegem werd aangesteld, kon niemand vermoeden dat zijn nazaten door de eeuwen heen, zijn voetsporen zouden blijven drukken. Het geslacht Hautekiet bleef echter niet aan het landelijke Eernegem verbonden. In de loop der jaren zouden in de verste ulthoeken van het Vlaamse land kosters opduiken van het merk « Hautekiet ».

De geschiedenis draaide verder tot Cyriel Hautekiet, afkomstig uit Ettelgem, met Pasen 1919 te Bredene-Sas tot koster werd benoemd. De Sakerk lag toen nog ter hoogte van de brug aan de Prins Albertlaan, dat tot vóór enkele jaren nog Bredens grondgebied uitmaakte. Gedurende een twintigtal jaren nam deze man naar godsvrucht en vermogen zijn taak waar. Maar om zijn karig kosterbudget wat aan te dijen, vond hij een betrekking bij een Gentse firma. Na korte tijd bleek zijn kerkdienst hiervan nadelige gevolgen te ondervinden, zodat hij diende uit te zien naar een baantje in eigen streek.

Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog besloot Cyriel er het bijltje bij neer te leggen. Hij zocht een onderkomen bij zoon Firmin te Brugge, koster van de kathedraal. Na de oorlog bleef Cyriel zich in de Breydelstad ophouden tot hij er in 1951 op 80-jarige leeftijd overleed.

Urbain Hautekiet, zoon van Cyriel, bleek eveneens aangestoken te zijn van de kostermikrobe. Nadat hij te Oostende kollege had gelopen en hij zijn legerdienst tot een goed einde had gebracht, behaalde hij het diploma van boekhouder en vond hij een passende betrekking te Oostende. Hierbij bleef het niet. Urbain, die vaak zijn vader in de kerk had bijgestaan, wilde zich hierin verder bekwamen en in 1936 sleepte hij te Torhout het diploma van koster in de wacht. Als zijn vader in 1940 naar Brugge vertrok, werd Urbain als zijn opvolger aangesteld.

In 1971 achtte hij de tijd gekomen om op zijn beurt de zaak door te geven aan zoon Jean-Pierre. Voor de Bredense Sakerk vormt hij de derde schakel der Hautekietkosters.

De onbekende kosterschool

Dat men momenteel voor alles en nog wat een diploma vandoen heeft, weet eenieder. Toch kijken we even op als Urbain Hautekiet het heeft over de kosterschool. Het blijkt dat het een noodzakelijke voorwaarde is om de titel van « koster » te kunnen bemachtigen.

Urbain : Om in de kosterschool toegelaten te worden moet men in eerste instantie een bewijs van goed gedrag en zeden kunnen voorleggen. De kosterschool is een onderdeel van de normaalschool te Torhout. De kursussen liggen gespreid over een periode van drie jaar.

Red. : Slechts weinigen zijn van het bestaan van een kosterschool op de hoogte.

Jean-Pierre : Dat weet praktisch niemand. Trouwens op dit ogenblik hebben ze maar één leerling ! Aanvankelijk lag de nadruk vooral op de liturgie, maar dit is gaandeweg meer naar de achtergrond verschoven. Naast de theoretische algemene kursussen, staan ook enkele praktische vakken op het programma, die verbonden zijn met kerkelijk leven.

Red. : Het muzikale aspekt komt waarschijnlijk ook aan bod ?

Jean-Pierre : Thans moet men al een goede muzikale basiskennis hebben. We krijgen dan vakken als harmonie, compositie e.d. Vroeger werden er in de school ook orgellessen gegeven, maar het minieme aantal leerlingen bracht hierin een wijziging.

Red. : En hoe staat het met uw muzikale kennis ?

Jean-Pierre : Ik loop muziekschool sinds mijn negen jaar : notenleer, piano, orgel... Voor dit laatste moest ik me naar Brugge wenden, gezien er in het Oostends konservatorium geen orgelkursussen gegeven worden.

Red. : Ooit aan een wedstrijd deelgenomen ?

Jean-Pierre : Inderdaad, op aandringen van mijn directeur nam ik deel aan de nationale Pro Civitate-wedstrijd, waarin ik een tweede plaats behaalde.

Urbain : Vroeger leerde men in de kosterschool tevens een nevenvak als drukker, boekbinder, horlogemaker e.d. Dit waren beroepen die niet aan bepaalde uren gebonden waren en waarbij men steeds de kerkdiensten kon verzekeren. Ook uit financieel standpunt was dit van belang, want het kosterschap zelf bracht toen niet veel geld binnen.

Red. : Koster zijn zonder nevenberoep is dus omzeggens financieel niet haalbaar ?

Urbain : Nee, behalve dan misschien in de grote parochies in de steden.

Jean-Pierre : Maar daar vallen de verdiensten ook vaak te verdelen tussen de koster en de organist. In de Sakerk, waar ik beide functies vervul, zou het bovendien niet denkbaar zijn daarvoor twee personen aan te stellen.

Red. : Tegenover wie is de koster verantwoording verschuldigd ?

Urbain : De koster hangt rechtstreeks af van het bisdom, dat ook de benoemingen doet. In de praktijk zijn we alleen verantwoording verschuldigd aan de pastoor. Met betrekking tot de wedde, zijn wij ook gedeeltelijk gemeentebediende met vaste wedde ; daarnaast ontvangen wij nog een vergoeding van de kerk zelf.

Red. : Vanaf welke leeftijd mag men als koster de kerk binnen?

Urbain : Rekening houdend met de drie jaar durende studies, kan men de minimumleeftijd rond de 18, 19 jaar stellen.

Ook Jean-Pierre wil naast het kosteren een beroep gaan uitoefenen. Hij studeert momenteel nog om eerlang een plaats in te nemen in het onderwijs. De ideale combinatie, volgens Jean-Pierre.

Het orgel speelt verder

De oude Saskerk die voorheen aan de Prins Albertlaan glegen was, had tijdens de 2e wereldoorlog ernstige schade opgelopen. Ondertussen was Bredene-Sas zich steeds meer gaan uitbreiden in de richting van het dorp, zodat men oordeelde dat de kerk niet meer in het midden stond. Het oude kerkje werd afgebroken en in het begin der vijftiger jaren rees een nieuwe Sint Jozefskerk op, aan de andere zijde van de vaart Oostende-Brugge. Het oude kerkorgel dat voorheen als een juweeltje kon bestempeld worden bracht wel enige perikelen mee. Er werd contact genomen met een firma uit Esen die het orgel naar de nieuwe kerk zou overbrengen. Zij konden slechts akkoord gaan, zo zij ook de noodzakelijke verbeteringswerken mochten uitvoeren. De financiële last hieraan verbonden deed de plaatselijke geestelijkheid van het oorspronkelijk plan afzien en het orgel bleef wat het waard was.

Jean-Pierre vindt het geen gemakkelijke opdracht om in het moderne Nederlandstalige gezangenboek de nodige afwisseling te vinden. Zijn vader steunt hem met de stem.

Urbain : Dat het oude orgel naar de nieuwe kerk verplaatst werd en er achteraf geen verbeteringswerken werden aangebracht, vind ik een spijtig geval. Zo'n muziekinstrument verliest immers veel waarde als er verwrongen geluiden uit komen.

Red. : Kan een buitenstaander iets merken als hij dergelijk orgelmuziek beluistert?

Jean-Pierre : Ik denk niet dat een leek erop zal letten, maar dat neemt niet weg dat het orgel dringend aan verbeteringen toe is.

Red. : Over de mogelijkheid van herstel wordt thans niet meer gesproken?

Jean-Pierre : Nee, Thans werd een bedrag van 100.000 frank in de begroting geschreven voor aankoop van een elektronisch orgel. Ondertussen roeien we met de riemen die we hebben. Maar ergens begrijp ik niet goed dat men voor de restauratie van het orgel in de H. Hartkerk te Oostende een bedrag van 2,5 miljoen voorziet. Waren wij met Oostende gefusioneerd, dan had de zaak wellicht een andere wending genomen.

Het is een spijtige zaak dat het orgel aan zijn lot overgelaten wordt. Het zou nog heel wat jaren dienst kunnen doen, menen de Hautekiets.

Het is niet meer als toen...

Zowel vader als zoon Hautekiet zijn er rotsvast van overtuigd dat er in de loop der jaren heel wat veranderd is in en rondom de kerk. De diverse kerkelijke vernieuwingen blijven immers nog steeds controverses uitlokken.

Urbain : Vroeger kwamen er veel meer mensen naar de kerk. Ze hebben echter thans wel een grotere keuze in kerken en missen (eventueel ook 's zaterdagsavond), maar toch is hun aantal gedaald.

Komt daarbij nog dat al die kerkelijke vernieuwingen slechts weinig aarde aan de dijk hebben gebracht. Wat vroeger verboden was, wordt thans toegelaten. Volgens mij dienden die hernieuwingen geleidelijk te gebeuren, maar het is allemaal veel te snel gegaan. Er was niet voldoende aanpassings-tijd.

Jean-Pierre : Het feit dat bv. het Latijn als kerkelijke taal afgeschaft werd en plaats moest ruimen voor de streektaal laat ontgensprekelijk een leemte na, die niet meer te herstellen is.

Als men bv. de Latijnse misboeken openslaat, merkt men dadelijk een veel grotere keuze aan kerkelijke liederen en gezangen dan dit het geval is met onze Nederlandse gezangen.

Maar aan de andere kant is het wel zo dat de mensen thans dichter bij het misoffer betrokken worden en in de mogelijkheid zijn aktiever deel te nemen.

Red. : Weten uw parochianen dat er in de Hautekietfamilie een eeuwenoude kostertraditie zit?

Urbain : Ik veronderstel van niet, maar het hoeft ook niet...

Terwijl vader Hautekiet nog even zit na te mijmeren en aan zijn voorvaderen terugdenkt, schuift zijn echtgenote ons elk een glaasje « Godelievewijn » toe. Ergens smaakt het heerlijk, maar we slaan de bal mis als we het hebben over miswijn.

Tekst: EMMANUEL BOVIT
Beeld: GILBERT BOEDT

J E U G D -

H E R I N N E R I N G E N

door

Willy Cattrijsse

Hoofdman heemkring Ter Cuere

SCHOOLJAREN

INLEIDING

Als hoofdman van de heemkring Ter Cuere uit Bredene moet het in mijn belangstellingssfeer liggen om stukjes geschiedenis van en over onze gemeente bijeen te garen en mede te delen aan latere generaties.

Dit is dan ook een poging van iemand, die niet zeer penvaardig is, om zelf beleefde gebeurtenissen weer te geven. Zo tracht ik een beeld te schetsen van mijn eigen ervaringen bij het doorlopen van het lager onderwijs juist voor, gedurende en juist na wereldoorlog 2.

Dit beeld is bij mij blijven hangen omdat het voor mij persoonlijk een belevenis is geweest die niet kan, en ook niet mag, vergeten worden. Het geeft een beeld van wat ikzelf, maar ook veel anderen in dezelfde periode, beleefd heb. Voor anderen zullen de plaatsen waar de verschillende klassen ingeplant werden uiteraard anders zijn en dit zowel voor de meisjesscholen als voor de jongensscholen. Ook hun herinneringen zullen zich toespitsen op andere feiten, andere tijdstippen en andere gebeurtenissen. Indien iemand zich geroepen voelt om zulke zaken of bevindingen aan te vullen dan kan dit steeds bij het bestuur van de heemkring.

1. JUIST VOOR DE OORLOG

Ik ben geboren in 1934 in de Buurtspoorwegstraat 9. Het huis bestaat heden nog.

Afb. 7. Buurtspoorwegstraat 9: huidig uitzicht (2013).

Dit huis is uiteraard verbouwd. Oorspronkelijk waren er op het gelijkvloers twee afzonderlijke ramen met houten vensterluiken. In de volksmond 'watervensers' genoemd.

Van oorsprong ben ik in feite een zuivere "Nukkerling". Mijn beide ouders waren afkomstig van de Nukkerwijk. Langs vaderszijde woonden zij in de zijstraat, in een woning die nu nog bestaat (uiteraard verbouwd) en in de Europastraat zou gelegen zijn, maar toen heette alles gewoon "Nukkerwijk". Hij kwam uit een gezin van negen kinderen waarvan ze allemaal, op één na, op de Nukker of in de onmiddellijke omgeving zijn blijven wonen. Langs moederszijde was de band met de Nukker nog sterker. Haar vader - mijn grootvader dus - had als roepnaam Wardje van de Nukker en mijn grootmoeder werd Lisa van de Nukker genoemd. In werkelijkheid heetten ze Edouard Bossier en Elisa Lingier. Ze hebben die roepnaam gekregen omdat ze gedurende lange tijd het café "Estaminet De Nukkerbrug" open gehouden hebben.

25. Deze foto van 1921 toont ons estaminet „De Nukkerbrug”, gebouwd in 1893 ten behoeve van de werklieden van de steenbakkerij Billiouw, die toen de Nukkerwijk aan het uitbakken waren. Het werd gesloopt in 1952, bij de verbreding van de Nukkerbrug. Voor het café staat de uitbater, E. Bossier, met zijn gezin. In het deurgat de eigenares van de gekende winkel „La ville de Londres” uit Oostende, die toentertijd iedere zondag kwam hengelen in de Noord-Ede.

Afb. 2. Uit: "Bredene in oude prentkaarten", pag. 25, Zaltbommel, 1973.

Op de foto herkennen we van links naar rechts: Bossier Cyriel (mijn oom) – Bossier Leonie (mijn moeder) – Bossier Germaine (mijn nicht) – Lingier Elisa (mijn grootmoeder) – Bossier Edouard (mijn grootvader) – een bezoester (mevrouw Natan?)

Voor mijn geboortehuis was er toen nog een grote open vlakte. De nu nog bestaande Don Boscoschool (vroeger St. Ritaschool) bestond nog niet. In mijn verste herinneringen als kleuter zie ik mij spelen in “bergen” zand. Dit moet dan het zand geweest zijn dat aangebracht werd om de school te bouwen. Dit was in 1937-38. Dit gebouw was bedoeld als meisjesschool aangevuld met kleuteronderwijs. De bestaande katholieke meisjesschool bevond zich in de Prinses Elisabethlaan, ongeveer waar zich nu de nieuwe gebouwen van de Ibisschool bevinden. Wegens de uitbreiding van het Sas naar de Nukkerwijk toe werd de nieuwe meisjesschool ingeplant bij de dichter bevolkte delen van het Sas.

1.1. Schooljaar 1938-39 - eerste kleuterklas

De eerste inschrijvingen voor de meisjesschool gebeurden in 1938 en volgens mij en zoals in andere opzoeken wordt medegedeeld, was ik de eerst ingeschrevene voor die school voor het schooljaar 1938-39 in de eerste kleuterklas. Dit is logisch omdat mijn ouders zo een school voor de deur kregen wat hen veel kopzorgen bespaarde wat mogelijke verplaatsingen betrof.

Afb. 3. De kleuterklas van 1938-39. Op de foto tellen we 49 kleuters en zuster Marie-Michelle (bovenaan rechts) was de kleuterleidster van dienst.

De namen van de meeste klasgenoten herinner ik nog alsof het gisteren was...

We herkennen van links naar rechts:

Bovenste rij:

1. ?
2. Decroos Luc
3. Bruyneel Jozef
4. Vander Schaeghe Marcel
5. Demey Henri
6. Lauwereyns Jacky
7. ?
8. Vanhoucke Philip
9. Decraemer Frans
10. Cattrijsse Willy
11. Derynck Georges
12. Zuster Marie-Michelle

Tweede rij van boven:

1. ?	
2. Jonckheere	Robert
3. Olivier	Raymonde
4. Toon	Georgette
5. ?	
6. Brock	Yvonne
7. Meulemeester	Marie-Louise
8. Vanransbeek	Jeannine
9. Vermeire	Marie-Thérèse
10. Dumarey	Germaine.
11. Vanburen	Denise
12. Van Loo	Jacqueline
13. Vansteene	Louis
14. ?	

Derde rij:

1. ?
2. Verlinde Roger
3. ?
4. Haeck Roger
5. Costenoble Florent
6. Raes Honoré
7. ?
8. ?
9. ?
10. Hollevoet Marcel
11. Baillièrè Gaston
12. Backers Lucien

Onderste rij:

1. ?	
2. Lievens	Maria
3. Pauwels	Mariette
4. ?	
5. ?	
6. Belpaeme	Louise
7. ?	
8. Debruyne	Rosette
9. Vansteene	Denis
10. ?	
11. Vanacker	Denise
12. ?	

Voor zover ik mij herinner is er niets speciaals gebeurd in dat schooljaar. Toch een kleine bijkomende anekdote: de weg van school naar huis was voor mij in feite maar de straat oversteken. Maar ik wilde dat bijna nooit doen. Onze woning had ook een (achter)ingang langs de Veldstraat en ik ging bijna altijd daarlangs naar huis omdat ik, zoals de andere kinderen, spelend langs de straat naar huis wilde gaan.

1.2. Schooljaar 1939-40 - tweede kleuterklas

Daarna kwam de tweede kleuterklas, met 32 kleuters en met meestal dezelfde klasgenoten (afb. 4).

Afb. 4. De kleuterklas van 1939-40. Op de foto tellen we 32 kleuters.

We herkennen van links naar rechts:

Bovenste rij:

1. Vanhoucke Philip
2. Bruyneel Jozef
3. Rotsaert Gilbert
4. Backers Lucien
5. ?
6. Hollevoet Marcel
7. Vansevenant Joël
8. Devos Gerard.
9. Zuster Marie-Michelle

Tweede rij van boven:

1. Lauwereyns	Jacky
2. Delbol	Maria
3. Toon	Georgette
4. Vermeire	Marie-Thérèse
5. Cordier	Irène
6. Lievens	Maria
7. Meulemeester	Marie-Louise
8. Olivier	Raymonde
9. Vanransbeek Jeannine	

Derde rij:

1. Baillière Gaston
2. Vandecasteele Liliane
3. Pauwels Mariette
4. Delpediente Hilde
5. Van Buren Denise
6. Vansteene Denise
7. Belpaeme Louise
8. Ballière Roger

Onderste rij:

1. Jonckheere	Robert
2. Demey	Henri
3. ?	
4. Verlinde	Roger
5. Vanderschaeghe	Marcel
6. Cattrijsse	Willy
7. Carels	Willy

Van dit schooljaar herinner ik mij dat ik als kleuter, samen met Maria Lievens, in alle klassen het liedje "*Onder moeders paraplu*" moest gaan zingen, wat uiteraard een hele belevenis was.

Wat op beide foto's ook op te merken valt is dat de speelplaats (de '*speelkoer*') nog geen betegeling had en dat daar gewoon zand was.

Een bijkomende herinnering die hier kan toegevoegd worden is het bestaan van een schuilkelder (bunker?) die in de eerste oorlogsjaren op de speelplaats werd gebouwd. Alhoewel ik er persoonlijk nooit in ben geweest zie ik het nog voor me. Het betrof een cilindervormig bouwsel met een rond of ovaal dak dat ongeveer 1,3 à 1,8 m. boven de speelplaats uitstak. De lengte was circa 5 à 8 m. en was evenwijdig met de Buurtspoorwegstraat gebouwd. Hoogst waarschijnlijk was die schuilplaats deels ingegraven met één of twee toegangen. De bedoeling was uiteraard om de schoolkinderen in onder te brengen bij bombardementen. Dit bouwwerk moet in de eerste jaren na de oorlog (1946 à 48) afgebroken zijn.

Ik herinner me ook nog iets dat niet rechtstreeks met de school te maken had maar onrechtstreeks wel. Op dat ogenblik bestond er één van de eerste stripbladen met de naam BRAVO (een voorloper van de latere bekende stripbladen ROBBEDOES en nog later KUIFJE) en ik bleef thuis voortdurend zanken om toch maar dit stripblad in huis te halen. Mijn ouders weigerden dat met de argumentatie dat ik toch niet kon lezen en dit dus geen zin had.

Dit kwam een intussen bijgekomen kleuterleidster, juffrouw Demey, ter ore. Die laatste was afkomstig uit de streek van Gent en logeerde bij de familie Vanrenterghem, een van onze burenen. Die juffrouw vernam mijn verlangen via de dan gebruikelijke, veelvuldige en gemoedelijke burenccontacten en zij kwam met twee zusters, zuster Marie-Michelle en zuster Emmanuelle, overeen dat ze mij zouden leren lezen van in de kleuterklas. Dit is dan ook gelukt en het resultaat was dat ik mijn stripverhaal kreeg. Ik kan mij nog een paar "helden" uit de eerste stripreeks voor ogen halen en dat waren "De Belhamels" en "Stormer Gordon". Ik heb daar veel plezier aan beleefd.

1.3. Even tussendoor

Zoals reeds aangegeven had onze woning ook een ingang in de Veldstraat. Rechtover die achteringang bevonden zich twee loodsen. Deze waren van Charles Vandewalle, wonende in de Veldstraat, en daar werden houten paletten vervaardigd. Die twee hangars bevonden zich ongeveer waar nu de Pescatorstraat uitmondt in de Veldstraat.

Bij de mobilisatie van het Belgisch leger werden die loodsen in beslag genomen om daar soldaten in onder te brengen. De bevelvoerende officier vond dat zijn soldaten, die in de loodsen op de grond moesten slapen, een beter lot

verdienden. Daarom vroeg hij aan de omwonenden na te gaan of ze geen “slaping” hadden voor zijn mannen.

In ons gezin (grootvader, grootmoeder, oom, moeder, vader en ikzelf) was er nog een zolderkamer vrij en mijn grootmoeder gaf die officier als antwoord: *“Wij willen wel een soldaat opnemen en die zolderkamer ter beschikking stellen maar het moet voor een stille jongen zijn, en zeker geen drinkebroer, anders vliegt hij terug buiten.”*

Die soldaat is zo gedurende gans die mobilisatie bij ons blijven overnachten, zoals dat ook bij andere burens gebeurde. Hoe lang dit geduurd heeft kan ik mij niet herinneren.

De contacten met die soldaat (een Gentenaar) en zijn familie zijn echter gebleven, zij het enkel met de gebruikelijke kerst- en nieuwjaarswensen. Dit heeft voor mezelf grote gevolgen gehad omdat door die blijvende contacten mijn latere studiemogelijkheden aan de universiteit van Gent sterk beïnvloed zijn geweest. (Dit laatste heeft niets meer met enige geschiedenis van Bredene te zien en wordt dus niet verder behandeld).

De twee loodsen werden nadien ingericht als noodkapel en een polyvalente zaal, genoemd Familia, voor toneel en andere bijeenkomsten zoals patronaat, ... In 1962 werden die loodsen afgebroken en de dakspanten werden gerecupereerd voor het bouwen van het nieuw parochiaal centrum De Caproen in de Breendonkiaan.

2. GEDURENDE DE OORLOG

2.1. Schooljaar 1940-41 – eerste leerjaar

Er bestond toen nog geen vrije jongensschool op het Sas. Daar voor het schooljaar 1940-41 reeds de oorlog begonnen was, vroeg mijn moeder aan de zusters van de meisjesschool of er geen mogelijkheid bestond om mij in te schrijven in het eerste leerjaar van de meisjesschool.

De reden daarvan moet gezocht worden in de bezorgdheid van mijn ouders. Indien ik naar de gemeentelijke jongensschool zou gaan dan moest ik dagelijks voorbij de elektriciteitscentrale en de Ostendia (een visverwerkende fabriek).⁴⁵ Dit waren dan de gekende industrieën van het Sas en dus mogelijke doelwitten voor bombardementen. Dergelijke bombardementen gebeurden eerst door de Duitse luchtmacht; later door de Engelsen.

Maar dergelijke inschrijving in de meisjesschool werd door de zusters en de pastoor categorisch geweigerd omdat het toen onmogelijk was om gemengd onderwijs te geven in het lager onderwijs.

---

⁴⁵ Dit is waar nu de “Kop van het Sas” gepland is.

Ik moest dus maar de gevaren trotseren en naar de gemeentelijke jongensschool gaan, die gelegen was aan het gemeentehuis⁴⁶.

Afb. 5. Het voormalig gemeentehuis van Bredene, thans 'Oud Gemeentehuis' genaamd.

De ingang van de gemeentelijke jongensschool was de linkerpoort naast het gemeentehuis, de gemeentelijke meisjesschool had de ingang rechts van het gemeentehuis.

De leerkrachten die ik mij herinner waren: meester Lecoutre, meester Hautekiet en meester Cordy. In het eerste leerjaar kwam ik bij meester Cordy terecht.

---

⁴⁶ Dit is het nu verlaten oud gemeentehuis in de Prinses Elisabethlaan.

School Sas 1942: 1ste rij: Dejonghe Fernand, Balliere Gaston, Stragier Roger, Lannoye Roger, X,
 2de rij: Gekiere Roland, X, Carels Willy, X, X, Van sevenant Joël, Cattrysse Willy, X
 3de rij: X, X, Verschaeve Marcel, X, X, Carre Michel, meester Cordy
 4de rij: Vanhoucke Cyriel, Bruneel Jozef, Devos Gerard, Bakkers Lucien, X, X.

Afb. 6. Het eerste studiejaar 1940-41.

De namen van links naar rechts:

Bovenste rij:

1. Vanhoucke Cyriel
2. Bruyneel Jozef
3. Devos Gerard
4. Backers Lucien
5. ?
6. ?

Tweede rij van boven:

1. ?
2. ?
3. Vanderschaeghe Marcel
4. ?
5. ?
6. Carrez Micher
7. Meester Cordy

Derde rij:

1. Gekiere Roland
2. ?
3. Carels Willy
4. ?
5. ?
6. Vansevenant Joël
7. Cattrijsse Willy
8. ?

Onderste rij:

1. ?
2. Dejonghe Fernand
3. Baillière Gaston
4. Stragier Roger
5. Lanoye Roger
6. ?

Die vestigingsplaats van de school was voor mij geen lang leven beschoren. Door het reeds aangehaalde gevaar voor bombardementen op de gekende industrieën werden bijna voor alle scholen andere vestigingsplaatsen gezocht die het mogelijk moesten maken om de kinderen minder aan die doelwitten te laten voorbij gaan. Die vervangplaatsen werden zoveel mogelijke gespreid over het Sas. Anderzijds werden de gevaren ook beperkt door minder lesuren te geven. Zo was er op een bepaald ogenblik maar om de twee dagen een halve dag les.

Het eerste leerjaar van de gemeenteschool van het Sas werd overgebracht naar een zolder boven de inrijpoort van kolenhandel Legaey, die gelegen was in de Prinses Elisabethlaan (nu nr. 90). De inplanting van die poort is nog steeds zichtbaar in die woning.

Afb.7. Het huis aan de Prinses Elisabethlaan 90. Het gebouw is thans in verbouwing.

De hoge inrijpoort, heden garage, is een in oog springend element in de voorgevel. Langs deze poort werden kolen aan- en afgevoerd en tijdens de speeltijd - op de binnenkoer vol kolenstof - werden we niet er niet bepaald properder op - tot grote ergernis van onze ouders...

De speeltijd moest dus uiteraard gebeuren op de "*kolenkoer*" met alle gevolgen van dien. Uiteraard moest de kolenhandel voortgaan in de mate van het mogelijke gedurende de oorlogsjaren, wat dus wil zeggen dat onze speeltijd plaatsgreep tussen de kolen. Dat had als gevolg dat wij soms niet echt proper naar huis gingen.

Dergelijke spreiding van de klassen over heel het grondgebied van het Sas gebeurde zowel voor de gemeentelijke jongens- en meisjesschool maar ook voor de katholieke meisjesschool. Zo bevonden zich een paar klassen van de

katholieke meisjesschool op de zolder van de schrijnwerkerij van Maurice Lievens in de Veldstraat.

2.2. Schooljaar 1941-42 – tweede leerjaar

Na dit onderbroken en wisselvallig schooljaar vonden mijn ouders het maar niets om op die manier naar school te gaan en daarom stuurden zij me naar de gemeentelijke jongensschool in Bredene-dorp. Daar waren er minder gevolgen te verwachten van bombardementen en dergelijke omdat daar geen industrieën gevestigd waren.

Ik moest dus naar het tweede leerjaar in de dorpschool in de Kerkstraat⁴⁷. De leerkrachten die ik mij daar herinner zijn: meester Meeschaert, meester Beaumont, meester Cloet en meester Velter. Die laatste was - voor zover ik mij herinner - het schoolhoofd. Het tweede leerjaar volgde ik bij meester Meeschaert.

Dit tweede leerjaar verliep ook niet zonder problemen. Na een paar maanden eiste het Duitse leger de school op om daar soldaten te kazerneren en ook nu werden de klassen verspreid over het dorp op verschillende locaties.

Het tweede leerjaar van meester Meeschaert werd ondergebracht in een schuur van een kleine boerderij, de boerderij van Bauwens. Die was gelegen in het begin van de Zandstraat ongeveer op de plaats waar nu de Ploegstraat zich bevindt.

Ook aan deze locatie heb ik mooie herinneringen: meester Meeschaert had zijn schoolbord tegen opgestapeld stro geplaatst en de banken stonden in de schuur. De speeltijd greep uiteraard plaats op het erf van de boerderij tussen het kleinvee met alle gevolgen van dien. Ik herinner mij dat ik eens op de rug van een varken heb gereden (*"te rikke"*), wat natuurlijk door de boer niet in dank werd afgenomen en ook niet door meester Meeschaert.

Ik moet daarbij nog vermelden dat ik de afstand Buurtspoorwegstraat – Bredene-dorp tweemaal per dag en telkens heen en terug te voet moest afleggen. Uiteraard moest dit langs de weg gebeuren. De Dorpstraat begon toen aan de Nukkerbrug en aan het huidige Plovieplein draaide de straat noordwaarts langs de boerderij Derudder⁴⁸ om dan terug te draaien richting oost, wat nu de Sportstraat is vanaf het Plovieplein tot aan de Darwin. Daar was wat men *"den optrek"* noemde; dit was een lichte helling van het wegdek om de bestaande tramsporen over te steken. Daar was het begin van een aarden weg die leidde naar de woning van wijlen Wardje Vandenbroucke⁴⁹.

⁴⁷ De achterste lokalen van die school bestaan nu nog. Dit is waar nu het jeugdhuis Creatuur gevestigd is.

⁴⁸ Dit is waar nu de Europaschool staat.

⁴⁹ Die woning bestaat nu niet meer maar de inrit wel en die is nu afgesloten met een ijzeren hek.

De Dorpstraat liep verder tot wat nu een deel van de Fritz Vinckelaan is en nog verder tot wat nu nog steeds de Dorpstraat is.

Als je de tramlijn volgde dan was de afstand uiteraard wat korter omdat die sporen rechtdoor liepen vanaf de Nukkerbrug tot aan de “tramstatie” van het dorp⁵⁰. Uiteraard was het verboden om te voet langs de tramlijn te lopen.

Ik maakte daar dan ook dikwijls gebruik van alhoewel dit door mijn ouders verboden werd. Zo kwam ik een paar keer in conflict met de veldwachter, “Pier de Garde” (Petrus Zwaenepoel) waarvoor ik het dikwijls op een lopen moest zetten. Die tramlijn liep dan voorbij de voordeur van de boerderij van Jef Nyssen, een hofstede die nu nog steeds bestaat in de Fritz Vinckelaan, en liep op de plaats waar nu mijn voortuin is in de Fritz Vinckelaan nr. 106.

2.3. Schooljaar 1942-43 – derde leerjaar

Op naar het derde leerjaar waar ik ingedeeld werd bij meester Cloet. Gezien de spreiding der lokalen kwam ik terecht in de danszaal van Questier; zoon Roger zat ook in mijn klas. Deze danszaal werd in twee gedeeld en twee klassen werden erin ondergebracht. De danszaal maakte deel uit van een café. Dit gebouw en de zaal bestaan nog steeds en ze staan op de hoek van de Fritz Vinckelaan en de Duinenstraat. Dit zaaltje werd tot voor kort nog gebruikt als vergaderlokaal door het Vrij Atelier.

Afb. 8. Hoek Duinenstraat – Fritz Vinckelaan: huidige situatie (2013)

⁵⁰ De “tramstatie” was waar nu de Fritz Vinckelaan eindigt en de Duinenstraat en de Oude Tramstraat beginnen.

Ik kan mij niet veel meer herinneren van dit schooljaar. Ik weet wel nog dat meester Cloet een strenge leraar was en niet aarzelde om met zijn regel op je vingers te slaan als je iets mispeuterde of als een huiswerk een onvoldoende verdiende naar zijn oordeel.

2.4. Schooljaar 1943-44 – vijfde leerjaar

Dit schooljaar was voor mij erg bijzonder. Wegens de behaalde resultaten in het derde leerjaar plaatste men mij onmiddellijk in het vijfde leerjaar. Ik kwam weer bij meester Cloet terecht en opnieuw in het tweede lokaal van de danszaal.

Gedurende mijn verblijf in de gemeenteschool werd er zeer weinig zangles gegeven. Het enige liedje dat ik ooit geleerd heb in mijn lager onderwijs is "Kempeland", maar dit mocht na enige tijd niet meer gezongen worden. Ik weet niet waarom.

Van dit schooljaar kan ik mij verder niets speciaals herinneren. Gedurende de oorlog werden er - voor zover ik mij herinner - geen klasfoto's gemaakt.

2.5. Schooljaar 1944-45 – vijfde leerjaar

Voor de aanvang van het nieuwe schooljaar 44-45 waren wij reeds verlost van de Duitse bezetting en liep de oorlog zelf op zijn einde in Nederland en de slag om de Ardennen (Von Rundstedt-offensief) greep plaats in december 1944.

Dit was voor mij wel een heel ingrijpend schooljaar. Op het Sas werd een katholieke vrije jongensschool opgericht (de Don Boscoschool) en die zou in de bestaande gebouwen van de St. Rita-meisjesschool in de Buurtspoorwegstraat zijn plaats vinden. De leraars die voor die oprichting zorgden, waren Albert Ruyschaert, Michel Degeeter en Georges De Lille.

Uiteraard kwam men bij mijn ouders terecht met de vraag of zij hun zoon naar die nieuwe vrije school wilden sturen. Als argumenten werden volgende zaken aangebracht: het is een vrije katholieke jongensschool op het Sas, het is dicht bij de deur (ik moest maar de straat oversteken) en men zou zorgen voor verzorgd en degelijk onderwijs.

Dat was echter buiten de waard, in casu mijn moeder, gerekend. Haar antwoord luidde als volgt:

"Ik heb voor het eerste studiejaar, gezien de oorlogsomstandigheden, gevraagd of hij hier naar de meisjesschool mocht gaan en dit werd mij geweigerd, gezien het dan niet mogelijk was om gemengde klassen (jongens en meisjes samen) te maken. Wel nu is mijn antwoord: dat gaat nu niet voor mij en hij zal hier niet naar school gaan."

De pastoor is het ook nog eens komen vragen maar mijn moeder bleef hardnekkig bij haar standpunt.

En daarmee was de kous af. Mijn ouders beslisten om mij naar het O.L.Vrouwecollege van Oostende te sturen.

Alle problemen waren daarmee niet opgelost. Het was op dat ogenblik niet zo voor de hand liggend om vanuit Bredene voor een Oostendse school te kiezen. Van verschillende zijden werden mijn ouders bang gemaakt: ik zou nooit meekunnen in het college omdat er geen vergelijking kon gemaakt worden tussen het hoog aangeschreven college en een "*boerenschooltje*" uit Bredene. Men gaf onder andere als argument dat ik de lessen nooit zou kunnen volgen omdat men in het klein college al Franse les gaf van in het derde leerjaar, terwijl in Bredene van Franse les uiteraard nog geen sprake was. Daarom besloten mijn ouders om mij naar het college in Oostende te sturen, maar ze lieten mij terug inschrijven in het vijfde leerjaar. Ik moest dus voor de tweede maal naar het vijfde leerjaar.

Nu die beslissing genomen was, moest die ook in de praktijk omgezet worden en dat was geen sinecure. De verbinding van Bredene met Oostende was niet eenvoudig. De enige weg die je kon gebruiken was de Sloepenstraat of in de volksmond "*achter Beliards*". Op die weg moest je dan onder het "*dukertje*" (onder de spoorweg) om dan uit te komen aan de Camerlyncksluis. Zo kon je dan langs de afvalverwerkingsfabriek⁵¹ (in de volksmond "*de strontfabriek*") Oostende bereiken. Het was onmogelijk om een andere weg te nemen omdat die alle verboden waren, want ze werden gebruikt door het Engelse leger. Het volledige havengebied was voor elk normaal verkeer verboden.

Mijn vijfde leerjaar lager begon dus op een respectabele afstand van thuis. Als je ook nog rekening houdt met het feit dat men het vijfde leerjaar onderbracht in de Molenstraat, dan kun je je indenken welke afstand ik iedere dag moest afleggen⁵². Ik moest die afstand, Buurtspoorwegstraat Bredene – Molenstraat Oostende, dus dagelijks te voet afleggen en dat was niet eenvoudig en lukte niet in minder dan een uur. Het enige verkeer dat je op dat moment en op die weg tegen kon komen waren fietsers. Ik vermoed dat ik toen de enige moet geweest zijn die aan "*velostop*" (een voorloper van "*autostop*") durfde te doen. Ik sprak fietsers aan met de vraag: "Mag ik een eindje meerijden op uw fiets?" En af en toe kon ik zo, gezeten op de bagagedrager van een fiets, een eind vlugger vooruit komen dan te voet. Het is mij zelfs enkele keren gelukt om mee te rijden met iemand die met een tandem voorbijkwam en er maar alleen op zat.

---

⁵¹ Deze afvalverwerkingsfabriek was ongeveer gelegen op de plaats waar zich nu het AZ Damiaanziekenhuis bevindt.

⁵² De plaats waar die school gelegen was, is waar nu het parkeergebouw staat, achteraan de St. Jozefkliniek.

Mijn eerste ervaringen met het college waren niet zo prettig. De gevraagde discipline in die school lag heel wat hoger dan in de Bredense school. Zo herinner ik mij dat ik op mijn eerste schooldag als straf een volledige speeltijd op een muurtje moest gaan zitten omdat ik een of andere regel niet goed had opgevolgd. Het gaf de indruk dat ik aan de schandpaal moest staan.

Gelukkig is het vijfde leerjaar daar niet lang gebleven en werd die klas na een paar maanden overgebracht naar zijn normale klaslokalen in de Aartshertoginnestraat, waar het klein college toen gevestigd was. Deze locatie had eerder moeten verlaten worden omdat de bereikbaarheid voor de leerlingen te moeilijk was wegens de ontoegankelijkheid van de wegen die rond het havengebied gelegen waren. Die verhuis was voor mij een hele opluchting omdat dit toch een stuk dichterbij huis was en mijn dagelijkse voettocht werd zo een heel stuk ingekort. De leraar van het vijfde leerjaar was meester Debrock. Dit vijfde leerjaar kende verder voor mij een normaal verloop. Ik heb ook nooit moeilijkheden ervaren in verband met enige leerachterstand door het doorlopen van eerdere leerjaren in de Bredense dorpsschool. Dit was een compliment voor het leerpeil van de Bredense gemeenteschool.

Alleen in de Franse lessen liep het enigszins moeilijker maar dat werd wel opgevangen door de leraar.

Er kwam echter een bijkomend probleem opzetten. Dit probleem had geen rechtstreeks verband met de school en was meer een probleem voor mijn ouders dan voor mij. In het klein college was het gebruikelijk dat de leerlingen van het vijfde leerjaar hun plechtige communie deden en dat gebeurde uiteraard in het college zelf. Het vormsel werd toegediend in de St. Petrus- en Pauluskerk.

Dit stond de pastoor van het Sas ten zeerste tegen. Die kwam mijn moeder uitleggen dat het onmogelijk was voor mij om in het college mijn plechtige communie te doen omdat ik op geen enkel ogenblik een “lering” gevolgd had, noch de “kleine lering”, noch de “grote lering” en dat ik mij dus moest richten naar de plaatselijke gebruiken. Ik was ten andere nog geen twaalf jaar en ook dat moest een hinder zijn. Na inlichtingen ingewonnen te hebben in het college werd aan mijn ouders gezegd dat dit geen enkel probleem kon zijn en dat het gebruikelijk was dat alle leerlingen van het vijfde leerjaar bij hen hun plechtige communie deden. Dit werd door mijn ouders aanvaard en de pastoor van het Sas werd wandelen gestuurd. Mijn ouders waren zeer tevreden met de opvattingen in het college: er was daar geen concurrentie over wie de grootste kaars mocht of moest hebben; daar was het voor iedereen gelijk; elk had een eenvoudige en veel minder dure kaars. Ik moet zeggen dat, gezien de omstandigheden, het voor mijn ouders moeilijk was om het geheel een degelijke uitvoering te geven. Voor mij werd een nieuw kostuumpje gemaakt uit het trouwkostuum van mijn vader en de zaak was opgelost.

3. JUIST NA DE OORLOG

3.1. Schooljaar 1945-46 – zesde leerjaar

De overgang van het vijfde naar het zesde leerjaar verliep normaal en ik kwam terecht bij meester André Dewilde in de Aartshertoginnestraat.

Aan dit schooljaar heb ik geen speciale herinneringen; alles verliep relatief normaal.

Wel kan misschien nog iets gezegd worden over de bereikbaarheid van Oostende. Gedurende dit schooljaar zijn er weer trams beginnen te rijden. Die moesten echter wel een speciaal traject volgen. Vanaf de Bolle liep er een enkel spoor langs de dokken over een klein houten brugje (op die plaats hebben we nu de dubbele ophaalbruggen). De doorgang "*Achter de dokken*" was enkel voor de tram en het spoor liep tussen twee afsluitingen in prikkeldraad en was net breed genoeg om de tram door te laten rijden⁵³. Dit vond zijn oorzaak in het feit dat het havengebied nog steeds afgesloten was door het bevrijdingsleger. Maar deze tramverbinding was een hele verbetering ten opzichte van vroeger waar ik alles te voet moest doen. Ik kon zo de tram nemen aan de Nukkerbrug en rijden tot aan de halte van het oud station van Oostende⁵⁴ via de lijn Oostende – Knokke. Een deel van de tramlijn liep van De Haan over de Vosseslag en Bredene-aan-zee naar Oostende; een tweede deel liep over De Haan, Klemskerke, Bredene-dorp en het Sas naar Oostende en werd "*over de dorpen*" genoemd.

Na dit zesde leerjaar kreeg ik de toestemming om rechtstreeks naar het middelbaar onderwijs te gaan (het groot college) en hoefde ik het zevende leerjaar, dat normaal moest gevolgd worden, niet te volgen. Het verloren jaar van twee maal het vijfde leerjaar kon ik zo terug inlopen.

Een bijkomende anekdote was de keuze die moest gemaakt worden. Mijn ouders wisten niet welke richting ik kon of moest nemen en wat voor mij het meest geschikt was. Er waren toen voor het eerste middelbaar slechts twee keuzes: de Grieks-Latijnse afdeling of de moderne of handelsafdeling. Toen ze mij vroegen wat ik later wilde worden, had ik daar niet het minste besef van. Ik wist enkel wat ik zeker niet wilde worden en dat was: pastoor, dokter, apotheker of advocaat. Vanuit die kennis werd ik dan maar ingeschreven in de moderne afdeling.

Alhoewel ik nog vele mooie herinneringen heb aan het verdere verloop van het middelbaar onderwijs is dat naar mijn oordeel normaal verlopen en heeft dit niets meer te zien met het stuk geschiedenis van Bredene waar ik het wou over hebben.

---

⁵³ Dit is waar nu de Stapelhuisstraat ligt en waarlangs op het ogenblik ook de bussen rijden die de verbinding maken tussen het Sas of de Vuurtorenwijk en Oostende.

⁵⁴ Dit station stond waar nu de Delhaizewinkel en het gebouw De Mast staan.

4. EEN LEUKE ANEKDOTE

Ik heb leren zwemmen in het laatste jaar van de oorlog of in het eerste jaar na de oorlog; het juiste tijdstip kan ik mij niet meer herinneren.

Hoe onwaarschijnlijk het nu ook moge klinken dit gebeurde in de Noordede tussen de Nukkerbrug en de Maartensbrug, ongeveer rechtover de Nukkerstraat. Diegene die mij leerde zwemmen was Firmin Croos (later onderwijzer van het gemeentelijk lager onderwijs). Zijn ouders en mijn ouders en grootouders waren goede (Nukker-) vrienden en zij hadden een stukje moestuin dat tot tegen de Noordede kwam.

Daar had Firmin op een primitieve manier een plank geïnstalleerd die kon dienen als duikplank. Om mij te leren zwemmen had hij op een of andere wijze een zwemvest van het Duitse leger kunnen bemachtigen. Die zwemvest bestond uit verschillende kurkbladen, ingenaaid in een soort gordel uit ruw linnen, die met lintjes over de schouders kon worden gebonden. Het geheel was voor mij, als klein ventje, uiteraard veel te groot maar het hielp mij toch om het hoofd boven water te houden en te leren zwemmen.

Na de eerste lessen zei Firmin mij ook dat ik moest leren springen en duiken van de plank. Hij toonde mij uiteraard voor hoe dit moest. Ik raapte al mijn moed bij elkaar en sprong, met mijn hoofd vooruit, in het water zoals het mij werd voorgetoond. Maar mijn veel te grote soldatenzwemvest verstond dat blijkbaar anders, de lintjes schoven van mijn schouders en de vest belandde rond mijn benen en mijn voeten. Die laatste bleven uiteraard zo boven water en de rest niet. Firmin heeft dat echter goed opgelost maar ik had intussen heel wat water binnen. Zo heb ik leren zwemmen en duiken.

Wel kon men zich jaren later niet meer voorstellen dat men kon zwemmen in dat deel van de Noordede want het was bijna een open riool geworden. Gelukkig is daar dan ook wel terug verandering in gekomen maar daar zwemmen is naar mijn oordeel toch nog niet aangeraden.

Ooit is er een verkiezingsbelofte geweest om dit deel van de Noordede te overwelfen ten einde alle stank en andere ongemakken te verbergen. Uiteraard is van die verkiezingsbelofte nooit iets verwezenlijkt.

OORLOGSHERINNERINGEN

Naast mijn jeugdherinneringen die betrekking hadden op mijn schoolervaringen, juist voor en gedurende de oorlog, komen mij ook nog andere losse taferelen in

gedachten. Ik wil trachten die hierna weer te geven omdat ze een stukje Bredense geschiedenis schetsen dat best in onze herinnering blijft.

Deze gedachten gaan over zuiver persoonlijke belevenissen maar die, naar mijn oordeel, toch een beperkt beeld geven van de gebeurtenissen die ik ervaren heb. Op bepaalde feiten kan ik geen precieze datum meer plakken maar dat lijkt me ook van minder belang.

Wat hierna weergegeven wordt zijn slechts enkele losstaande gedachten.

1. EEN BOMBARDEMENT

Mijn eerste herinnering gaat naar een beleving van een bombardement begin 1940. Ik veronderstel dus dat het van een Duits vliegtuig was. De bommen zijn gevallen in het achtergedeelte van de woningen Buurtspoorwegstraat 3 en 5.

Wij waren allen zeer bang. Mijn moeder had mij vastgegrepen en samen zijn we onder de trap gaan schuilen. Ik droeg toen mijn eerste brilletje (zie o.a. de foto van de tweede kleuterklas) en mijn moeder drukte mij zo hevig tegen zich aan dat mijn bril dubbel werd geplooid. Dit is mij steeds bijgebleven.

Later zijn er nog verschillende bombardementen in de omgeving geweest maar die waren dan van Engelse vliegtuigen.

2. VOEDSELVOORZIENING

In het gezin waar ik toe behoorde is er geen voedseltekort geweest gedurende de oorlog. Dit vond zijn oorzaak in het feit dat we zelf voor alles instonden.

Mijn grootvader bewerkte een stukje landbouwgrond dat gelegen was langs de Noordedestraat, toen nog een aardeweg.

Om een idee te hebben over welk stuk akkerland dat ging kan ik het volgende aangeven:

Waar zich nu het containerpark bevindt, ligt er aan de overzijde van de Noordedestraat een strook grond tussen de straat en een zwin (een grote gracht) van ongeveer 5 à 7 m. breed. Zowel het zwin als de grondstrook liepen zo vanaf de Sluizenstraat tot aan de Nukkerbrug.

Ter hoogte van de Dorpstraat (nu het begin van de Fritz Vinckelaan) stond op die strook een houten bouwsel - niet meer dan een "kot" - dat gebruikt werd door mijn grootvader. Dit hok was dus gelegen schuin over hun vroegere woonplaats, "*Estaminet de Nukkerbrug*"

Daar kweekte hij een varken en kippen en het was ook een opslagplaats voor allerlei klein landbouwmateriaal: zeis, pikhaak, dorsvlegel, kruiwagen, enz.

Daarachter begon dan het akkerland dat mijn grootvader bewerkte. Dit liep van aan de Nukkerbrug tot aan de hoeve van Hector Backers.⁵⁵ De zoon van die boer, Lucien, zat bij mij in de klas (zie 'Schooljaren').

In het eerste deel van die strook werden allerlei groenten gekweekt, zoals prei, wortelen, boontjes, erwten, sla, selder, rode en groene kool, bieten, enz. Daarachter kwamen dan de grotere stroken voor aardappelen, tarwe, haver e.d.

Ik herinner mij dat mijn vader en mijn oom op een bepaald ogenblik in de moestuin ook tabaksplanten gekweekt hebben. Dat mocht uiteraard niet en daarom had mijn grootvader maïs gezaaid op zo een manier dat er middenin een ruimte ontstond die vanaf de straat niet zichtbaar was. Daar werden de tabaksplanten dan gekweekt. Het drogen van de bladeren gebeurde bij ons thuis op de zolder en het geheel werd daarna fijn gesneden met een zelfgemaakt snijmachinetje. Zo werd aan het tekort aan tabak en rookgerei verholpen.

In de achterbouw van onze woning in de Buurtspoorwegstraat kweekten wij konijnen en duiven.

Dit alles was voldoende om ons gezin te bevoorraden gedurende de oorlog en zelfs nog over te hebben voor familie, goede vrienden en bureu.

Om aan te halen dat tegen het einde van de oorlog niet alles rooskleurig was, nam mijn grootvader de nodige voorzorg omdat het varken niet zou gestolen worden. Het varken werd iedere avond, met een touw rond zijn nek, overgebracht naar de achteringang van onze woning in de Veldstraat. Ik moest helpen om het varken aan de leiband over te brengen. Iedere morgen werd dit varken dan naar zijn varkenshok aan de Nukkerbrug teruggebracht.

Het slachten van dit varken gebeurde op de koer bij ons thuis. Op het einde van de oorlog mocht dit niet meer, maar dan gebeurde dit toch zonder daarvoor toestemming te vragen. Het bewaren van het vlees gebeurde door inpekelen en/of steriliseren.

3. DE SPUIKOM

Voor zover ik mij herinner was de toegang tot de spuikom verboden. Die werd gebruikt als landingsplaats voor watervliegtuigen van het Duits leger.

Mijn grootvader bediende de sluisdeuren van de Maartensbrug. Dit gebeurde in opdracht van het polderbestuur van de "*Watering van Blankenberge*" dat het

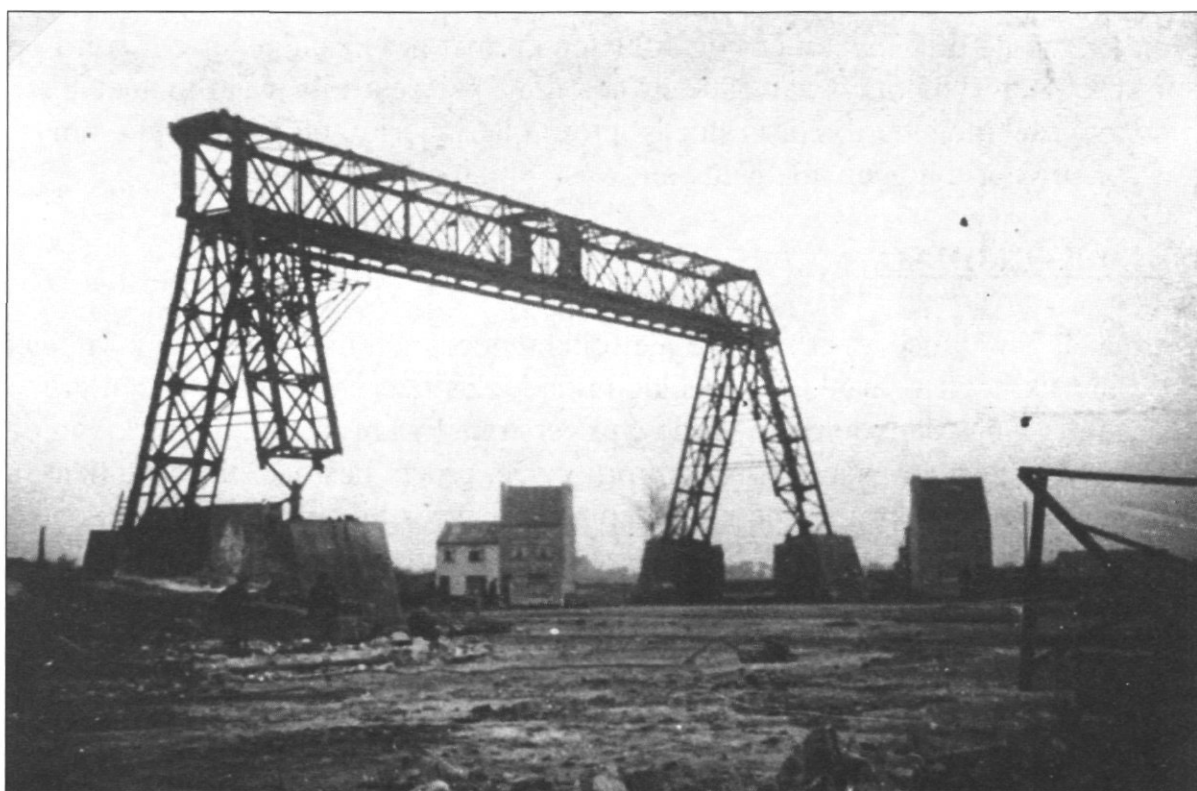
---

⁵⁵ Dit is ongeveer waar nu de Pieter Breugelstraat en de Oude Kreekweg in de Noordedestraat uitmonden.

beheer had over de Noordede. De opdrachten werden gegeven door een zekere meneer Van Outryve d'Ydewalle (familie van de latere provinciegouverneur?) die waarschijnlijk dijkgraaf was. Mijn grootvader stond dus in om op gepaste tijdstippen de sluisdeuren te bedienen om het overtollige water van de Noordede in zee te lozen. Daar dit afhankelijk was (en is) van de getijden moest die zowel overdag als 's nachts gebeuren.

Overdag kon ik dus wel eens mee en maakte ik zo soms het land en het opstijgen van een watervliegtuig mee. Dat was voor mij uiteraard een uitzonderlijke gebeurtenis.

Ter hoogte van wat nu een watersportcentrum is, werden de vliegtuigen onderhouden. Om de motoren uit de vliegtuigen te halen stond daar een grote portaalkraan. De overblijfselen daarvan zijn de vier zware betonsokkels waarover nu nog in Ter Cuere dikwijls gevraagd wordt waarom die daar staan en waarvan die afkomstig zijn. Op bijgaande foto kan die constructie gezien worden.

Afb. 9. De portaalkraan aan de Spuikom, gemonteerd om vier betonnen sokkels.

4. EEN LEGEROEFENING

Op een bepaald ogenblik kwam ik al spelend terecht in de Nieuwstraat, ter hoogte van de Steenovenstraat⁵⁶. Op de hoek stond een houten woning waar de familie Huys woonde, in de volksmond "*het barakje*" genoemd. Daarachter lag

---

⁵⁶ De Steenovenstraat stopte aan de Nieuwstraat en liep toen niet verder.

een stuk braakliggende grond ("*het briekestik*") doorsneden door een grote gracht waarin de wasserijen Defever en Devynck hun water loosden. Uiteraard was er toen nog geen sprake van de nu bestaande kerk noch van het eindpunt van de hoogspanningslijn.

Dit stuk land, vroeger uitgebakken door steenbakkerijen, liep vanaf de Nieuwstraat, achter de elektriciteitscentrale, tot aan het kerkhof en de dijk van de kreek.

Achter het barakje lag een voetgangersbrug - enkele balken - over die gracht en daarlangs kon men, langs een voetpad, "*het wegeltje*" genoemd, en de daar bestaande moestuinen, tot aan de Maartensbrug gaan. Dit is ongeveer op het punt waar nu de Spaarzaamheidstraat, die toen nog niet tot daar liep, tot aan die brug komt.

Toen ik dus al spelend aan het barakje gekomen was, zag ik plots enkele Duitse soldaten op hun buik liggen achter een machinegeweer. Verder op dit stuk grond, tegen de dijk, liepen er nog soldaten en met het machinegeweer werd op hen geschoten. Uiteraard zal dat een oefening geweest zijn waarbij met losse flodders geschoten werd. Dit is steeds in mijn herinnering blijven hangen omdat zoiets zien voor mij geen alledaags feit was.

5. DE BEVRIJDING

Kort nadat het Duitse leger was weggetrokken deed zich iets voor dat op mij een diepe indruk heeft gemaakt. Ik speelde in de Veldstraat en zag plots een groep mensen die langs de Noordede uit de Nukkerstraat kwam tot aan de hoek van de Buurtspoorwegstraat, aan de Nukkerbrug. De groep bestond uit een tien- à vijftiental personen en meerdere hadden een geweer bij. Een viertal personen, mannen en vrouwen, werd tegen de gevel van slagerij Deblauwe (afb. 10) met de rug tegen de muur gezet en de mannen met de geweren bedreigden hen.

Het ging zagezegd om "*zwarten*" en witte brigademannen die hen opgespoord hadden. De taal die gebruik werd, was zo dreigend dat ik angstig weggelopen ben naar huis, om niet te moeten zien wat zich daar verder kon afspelen. Thuis vertelde ik wat ik meegemaakt had.

Later hebben mijn ouders vernomen dat die zogenaamde zwarten gewone mensen waren die niets misdaan hadden. Van een buurman - een effectief lid van de weerstand gedurende de oorlog - kregen zij ook te horen dat die zogenaamde leden van de witte brigade, die ik gezien had en die zoveel herrie maakten, lid van de weerstand geworden waren nadat het Duitse leger vertrokken was.

Afb. 10. De 'oude' Nukkerbrug met zicht op de Buurtspoorwegstraat en de Nukkerstraat (vroegere jaren '50). Slagerij Deblauwe is het hoekhuis rechts op de foto.

10. "DEN ARTIC"

Toen het Duitse leger niet meer aanwezig was, werden de vroegere legeropslagplaatsen niet meer bewaakt.

In de Vaartblekerstraat waren er dergelijke loodsen⁵⁷. Dit moeten gekoelde loodsen geweest zijn gezien ze dienden voor het opslaan van voedingswaren voor het leger. Bestonden er toen al diepvriescellen? Die opslagplaatsen werden in de volksmond "*den Artic*" genoemd.

De bevolking maakte van die "*vrije*" periode - het Duitse leger was reeds weggetrokken en het Engelse leger had zich nog niet georganiseerd - gebruik om de legervoorraden te plunderen. Ik hoorde mijn ouders vertellen dat er mensen waren die een half varken op hun schouders mee naar huis genomen hadden.

Langs de Polderstraat, tegen de Spuikom, waren er ook Duitsers gekazerneerd in gebouwen die zich onder andere bevonden op de plaats waar nu de Spuikomlaan aansluit op de Polderstraat. De Spuikomlaan bestond toen uiteraard nog niet. Enkele gebouwen bestaan nog en hebben lang dienst gedaan als gemeentelijke bibliotheek en werkplaats.

---

⁵⁷ Die loodsen stonden ongeveer waar zich nu de beschermde werkplaatsen van "De Oesterbank" en van de "Wagon Lits" bevinden.

Wat daar allemaal kon “gevonden” worden, weet ik niet. Ik kan mij enkel herinneren wat ik zelf “gevonden” heb. Ik kwam thuis met een grote doos waarin het volgende zat: enkele metalen openklapbare voorwerpen en vele pakken met witte blokjes van een vette materie.

Na enig zoekwerk ontdekten wij dat zo’n metalen doosje kon opengeklapt worden en dienst doen om daar een wit blokje in te leggen, dat, aangestoken met een lucifer, lange tijd bleef branden. Op dit opengeklapt doosje kon men boven de vlam een pot zetten om daarin eten op te warmen. Ik had dus noodkacheltjes van het leger mee naar huis genomen waarop de soldaten hun eventuele noodrantsoenen konden verwarmen.

Wat anderen gevonden en meegenomen hebben, of wat er nog te vinden was, weet ik niet.

EPILOOG

Ook hier gaat het om zeer persoonlijke herinneringen waarbij getracht werd om zoveel mogelijk de zaken te situeren op de plaatsen waar zich alles heeft voorgedaan. Wel werd een poging ondernomen om de lezer duidelijk te maken waar die plaatsen kunnen teruggevonden worden. Daarom werd zoveel mogelijk verwezen naar de huidige plaats- en straatnamen die het moeten toelaten zich een beeld te vormen van de toestand gedurende de oorlog.

OPROEP

Ook hier wordt nogmaals een oproep gedaan aan de oudere lezers om bepaalde zaken, die verkeerd zouden zijn weergegeven, recht te zetten. Indien personen denken daar hun persoonlijke herinneringen te kunnen aan toe te voegen dan zijn we bij de heemkring steeds ter beschikking om hun verhalen te noteren. Zodoende kunnen wij onze plaatselijke geschiedenis aanvullen voor de volgende generaties en ons bestaande archief uitbreiden.

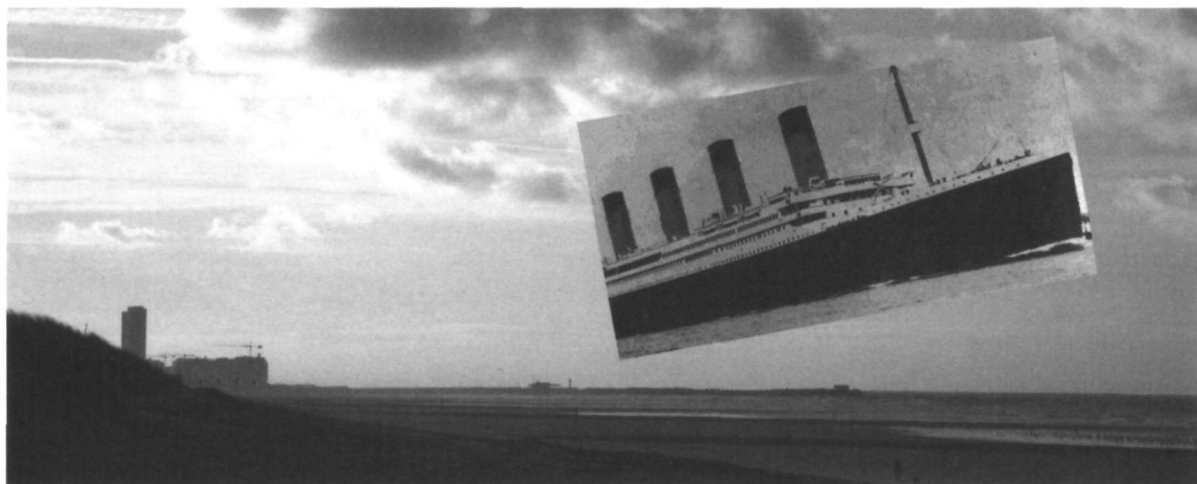
Willy Cattrijsse
Hoofdman heemkring Ter Cuere

‘Les petites histoires’
van
de grote Titanic-ramp

door

Viviane Huygebaert

'Les petites histoires' van de grote TITANIC-ramp

De vraag van Ter Ceure, om een artikel te schrijven over de Titanic, is er gekomen door aangeven van Erwin, die bestuurslid is en omdat ik Ter Ceure-fan ben, met vooral interesse voor familiegeschiedenis en eigen streek. Ik ben geboren en getogen in Bredene, ben lange tijd zelfstandige geweest in de Koningin Astridlaan, én werd destijds, door te trouwen, familie van de man uit Zwevezele die de Titanic overleefde. De vraag deed me plezier.

Dit artikel zal vol staan met bekende feiten, herhalingen, gekende verhalen uit boeken en reportages. Het kan moeilijk anders, een meters dik boek zou niet volstaan om alles samen te vatten en extra verlot zou moeten gepland worden om alle films en documentaires na elkaar te kunnen bekijken.

Het zullen kleine anekdotes en bedenkingen zijn die het artikel al dan niet boeiend maken. Het kleine meisje op de schoolbanken waarvan sprake, is een blijde oma geworden met kleinkinderen vol bewondering voor oma's grote zee! Zonder dijk bedoelen ze, alleen maar zand en water. Ze hebben gelijk, de duinen bieden charme en exclusiviteit aan het strand van Bredene. Ik moet nooit kiezen welke richting ik zal nemen, een lange strandwandeling zal maken, schelpen rapen, genieten van geur en wind. *Naar zee gaan* is naar *Bredene-aan-Zee* rijden. Om dan door de tunnel naar het strand te stappen, telkens weer, met het vertrouwde zicht op de havens van Oostende en Zeebrugge. Altijd hetzelfde en iedere keer anders. En kleinkinderen doen net als alle kinderen: ze roepen in de tunnel en luisteren naar hun echo!

... Een klas vol kleine meisjes hangt aan de lippen van de zuster die, zoals uit de lichaamstaal mag blijken, een dramatisch verhaal vertelt.

De banken staan in twee blokken opgesteld, links het eerste en rechts het tweede leerjaar, samen de eerste graad van de lagere school te Bredene-duinen.

De meisjes dragen rokken en bloesjes, handgebreide pulls en kousen, en zitten twee aan twee aan houten banken met een open lade onder het schuin aflopend schrijfblad. Een boek of schrijfgerief ongezien uit de lade nemen is onmogelijk, blindelings tasten of zich helemaal draaien en buigen, het ontgaat de aandacht van de zuster niet.

Bovenaan de lessenaar, tegen de rand ligt er links en rechts een ballonpen in de daarvoor voorziene gleuf. In het midden een porseleinen inktpot in de uitgefreesde opening.

De meisjes luisteren geboeid, de armen verplicht gekruist over elkaar. Of droomt er toch eentje met de dikke wolken mee?

Laat de zuster nu toch, zelfs tijdens haar zoals gezegd dramatische verhaal, alle leerlingen nauwlettend in het oog houden en het afgedwaalde kind berispen!

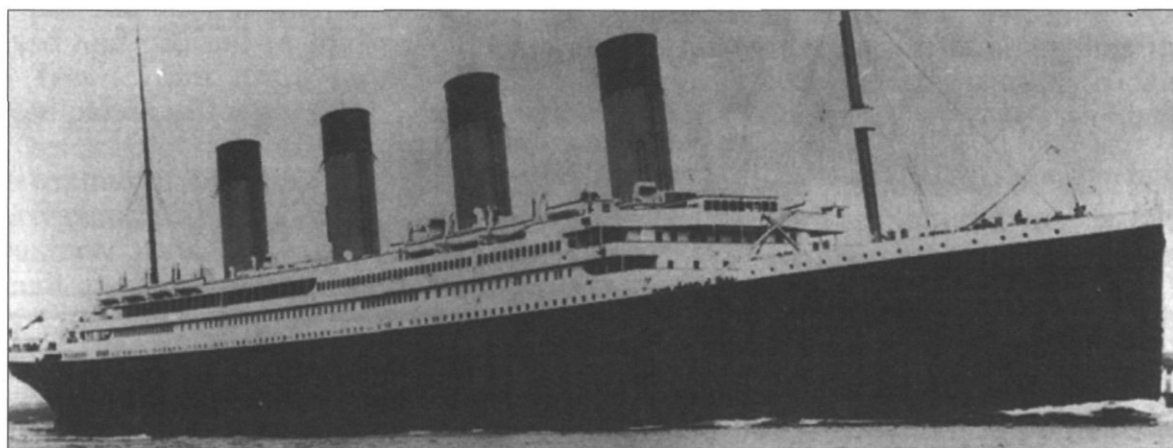
De zuster is traditioneel gekleed in een lang zwart, dicht geweven kleed met een harde, smetteloos witte kap tegen haar gezicht geperst en daarboven nog een zwarte sluier. De mouwen lang over de polsen tot de aanzet van de duim en vingers en wijd als bolle zeilen als ze haar woorden met grote gebaren onderstreept.

Ze vertelt gedetailleerd hoe vrouwen en kinderen in de reddingssloepen werden gezet. Hoe mensen, bang om te verdrinken en hoe tegenstrijdig ook, in zee sprongen, hoe de muzikanten bleven spelen. De Titanic! De zuster vertelt het verhaal van de Titanic. Het was de eerste keer dat ik over de *unsinkable* boot hoorde. Kon ik vermoeden, niet voor het laatst?

Zou het de geschiedenisles zijn geweest? Lag de ramp al zo ver op de tijdslijn dat ze opgenomen was in de leerstof? Of was het thema 'armoede bij het begin van de twintigste eeuw' de aanleiding tot de les? Of de les aardrijkskunde? De zoveelste breedtegraad, de Atlantische Oceaan, de verschillende werelddelen, de ijsbergen? Tegenwoordig noemt men deze vakken, overkoepelend, wereldoriëntatie. Om het even, het maakte behoorlijk indruk op mijn zeven à achtjarige gemoed en thuis vulden mijn ouders het verhaal verder aan met hun kennis en anekdotes over de feiten, ook voor hen reeds overgeleverd door ouders en grootouders.

Aansluitend werd de Titanic het onderwerp van onze tekenlessen. Enthousiast vulden de grote onzinkbare boot, de woeste golven en de dreigende ijsbergen, de achterkant van grote stukken behangpapier. Armen en hoofden staken alarmerend boven de wrakstukken uit. Nagetekend van zichtkaartjes en foto's of tekeningen uit kranten, gekleurd met het verhaal van de zuster en onze eigen, onschuldige fantasie. Een schip met vier grote schouwen, zwierige rookpluimen,

stomend over de baren. Pas vele jaren later zou ik in het boek van Dirk Musschoot lezen dat de vierde schouw een lege buis was. Die er op geplaatst werd om indruk te maken, opdat de Titanic nog groter, beter en luxueuzer zou lijken dan de vorige boten. De rookpluimen uit deze vierde schouw waren show. De reus van de zee. Het heeft niet mogen zijn.

Ik kon niet vermoeden, op de schoolbanken van de lagere school te Bredene-Duinen, hangend aan Titanic-lippen, meegenomen door de witte wolken en berispt voor vermeende desinteresse, dat de Titanic op mijn weg zou komen, mijn leven zou binnenvaren, onverwacht.

Het had gekund dat de zuster, toen in 1960-1961, er ons attent op zou hebben gemaakt dat wij in 2012, de honderd jarige herdenking zouden beleven. Bij leven en welzijn. Zouden wij het begrepen hebben, of onthouden?

Misschien wel, mijn oudste dochter herinnert zich nu nog, en verwijt mij nog soms, haar tranen-in-bed nadat ik haar verteld had over de komeet van Haley en 's avonds met haar de donkere straat op liep, turend naar het firmament om de komeet te zien passeren, of probeerde te zien, want zo evident was dat niet, toen deze in 1986 door de wolken zoefde. De komeet wordt weer verwacht in 2061, zo vervolgde ik, en:

“zusje, ik zal er dan niet meer zijn, maar jij zult dan 84 jaar zijn, veel kans dat jij Haley dan weer ziet. Herinner je dan dit moment, hoe we hier samen staan en proberen de komeet te zien”.

Tranen dus, soms zijn boodschappen niet duidelijk genoeg of een dochtertje nog te klein. Gelukkig zoef er dit jaar eind september weer een komeet voorbij, zij het met een minder poëtische naam: C/2012 S1 (ISON), genoemd naar het instrument waarmee de ontdekking werd gedaan. Zeker samen kijken!

Maar in 1961 dacht men nog niet aan 2012, aan de cruise die zou georganiseerd worden, aan een jonge vrouw waar ik tante van zou zijn, die reclame zou maken voor deze reis, aan de vele heruitzendingen op televisie en hoe dikwijls en met hoeveel aandacht we opnieuw naar alle reportages en films zouden kijken. Maar ik loop vooruit.

Ik was het lief van een slungelachtige, goedlachse student toen ik voor de tweede keer thuis kwam met het Titanic-verhaal. Mijn lief en ik kenden elkaar al een tijdje, maar de echte *familiehistoires* waren nog niet aan bod gekomen. Een radioreportage, opgenomen in 1962, over de Belgische overlevenden van de Titanic bracht verandering. Het zal in 1972 geweest zijn, bij de zestigste verjaardag van de ramp. Wij hoorden Jules Sap op de radio vertellen en hij herhaalde zijn legendarische woorden: '*ik heb de poorten van de hel gezien*'.

Hierdoor werd hét familieverhaal verteld aan ons, schoondochters in spe, want ik was niet de enige die in St Michiels over de vloer fladderde. Verwondering, huivering, nieuwsgierigheid. De man die vertelde dat hij lang in het water had gedobberd, de man die bij zijn eerste poging om in een reddingsboot te klauteren op de handen werd geslagen, de man die er toch in geslaagd was om op volle zee, in ijskoud water vol wrakken en mensen, in een reddingsboot te klauteren en zich te verstoppen onder de rokken van een vrouw, die man was de overleden grootoom van mijn lief.

De telefoon bij mijn toekomstige schoonouders stond niet stil. *Iedereen* had de reportage gehoord en wilde weten of Omer echt familie was? Iedereen probeerde een detail te destilleren uit het verhaal van Omer.

De winkel van Omer en Yvonne, als kruidenierswinkel vol specialiteiten altijd al een gezellige ontmoetingsplaats voor huisvrouwen én jonge meisjes – deze laatste niet voor de zoete aardbeien of huisbereide coquilles, maar natuurlijk voor de verschillende knappe zonen die er rond *waierden* -, ontpopte zich tot een praatcafé avant-la-lettre waar het Titanic-verhaal gonsde, de getrokken messen, het vele bloed, gebroken vingers, rondtrekkende vertellers, bedrogen overlevers.

Omer, een eerdere editie van mijn goedlachse student, door het leven verrijkt met charme en flair, vertelde graag en boeiend en stuurde iedereen welgezend naar huis. Met de boodschappen uiteraard, maar vooral met het verhaal dat in de eigen huiselijke kring kon naverteld worden, iets meer uitgesmeerd, iets pittiger, allicht om de aandacht van de familie vast te houden. Immers zij hadden het verhaal uit de eerste hand, mond dan, zij hadden het gehoord van Omer zelf, zoon van de broer van Jules Sap. Omer, de neef van Jules. Omer's zoon het petekind van nonkel Jules. Omer wist er alles van.

Foto 1.

Foto 2.

Het gezin Constantinus Sap - Vanhye Melanie.

Jules Sap, in het midden van de laatste rij, tussen zijn familie: broers en zussen met hun gezin (foto 2). Deze foto's werd genomen ter gelegenheid van een feestelijke gebeurtenis. De juiste datum (rond 1932), of gelegenheid kennen we niet. Wat we wel weten is dat de foto genomen werd door Arthur Deneweth, echtgenoot van Marguerite Sap. Zij emigreerden naar Detroit en waren naar huis gekomen op vakantie met 'een Kodak'! De gesneuvelde Emeric, oudste zoon, ingekaderd in moeders handen (foto 1).

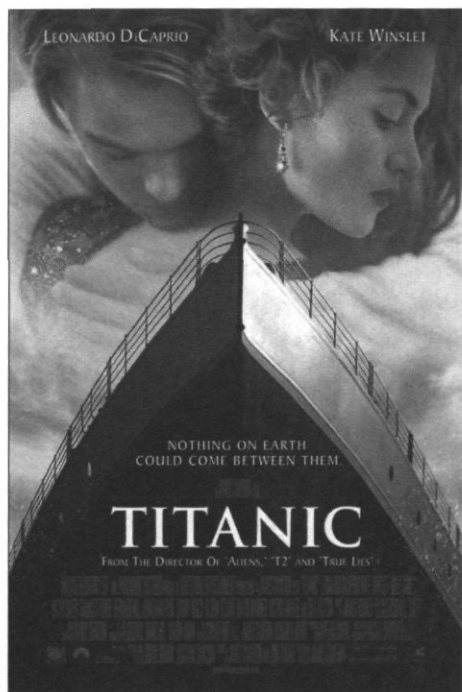

*De haast legendarisch geworden Titanic-overlevende Jules Sap uit Zwevezele, overleden in Hooghelede in 1966.
(Arch. H. Courtin, Kuurne)*

Daarna bleef de Titanic bleef enkele jaren rustig liggen, op de zeebodem en opgeslagen in archieven en kisten vol krantenknipsels.

Tot er in 1997 een nieuwe film uitgebracht wordt. Spectaculair, een majestueuze, theatrale, een overweldigende film. Aangevuld met, hoe kan het anders, een romantisch liefdesverhaal. De film wordt een succes, met dezelfde overtreffende adjectieven. De rol die Leonardo DiCaprio, Kate Winslet en Celine Dion gespeeld hebben moet niet benadrukt worden. Noem mij iemand die de film niet heeft gezien?

Titanic is een film uit 1997 van filmregisseur James Cameron, geproduceerd door 20th Century Fox (wereldwijde distributeur), Paramount Pictures (Amerikaanse distributeur) en Spyglass Entertainment (enkel productie).

De film gaat over de twee geliefden Rose De Witt Bukater en Jack Dawson die elkaar ontmoeten tijdens de fatale overtocht van de RMS *Titanic* in 1912.

Op het moment dat de film "Titanic" in 1997 in de zalen komt, is Omer een eervol burger geworden, een gekende, joviale ondernemer. Hij wordt telefonisch gecontacteerd door VTM, om geïnterviewd te worden over zijn nonkel Jules, Omer veert recht en rijdt op zondag richting Vilvoorde.

Hij vertelt aan Jos Ghysen, Sophie van den Broeck en duizenden 'Zondag Jorndag'-kijkers het verhaal. Hoe er ook in Zwevezele verschillende wijken waren: de Platse, de Hille en 't Vaneke waren de bijzonderste. *Die* van 't Vaneke wilden niet dat de jongens van de Hille met hun meisjes aanpaptten, iets wat uiteraard toch af en toe gebeurde. Op een moment ontstond er een gevecht in een café. Jules was een hevige en mengde zich. Hij trok zijn mes en verwondde een tegenstander. De man bleef bloedend en voor dood liggen. Jules vluchtte naar huis en vertelde wat er gebeurd was. Vader Sap besliste dat Jules zou moeten vluchten om te ontkomen aan de straf die misschien zou volgen. Eén van zijn broers had een ticket om naar Amerika te vertrekken en er werd beslist dat Jules zijn ticket zou gebruiken.

In zijn boek schrijft Dirk Musschoot dat Emeric Sap zou emigreren. Omer twijfelde hier aan. Hij baseerde zich op het feit dat Emeric al sedert 1908 vast benoemd was als agent te Brugge. Daarnaast was hij voordien al, met toestemming van zijn ouders, vrijwillig in dienst gegaan bij het leger. Omer dacht dat Emeric zijn vaste benoeming niet zou opgeven voor een avontuur.

Emeric trouwde in 1914 met Marie Paulus, een meisje uit Rochefort dat diende in een groot gezin en begin 1913 naar Brugge was gekomen, samen met de dochter van haar werkgever. Het meisje trouwde immers met een Brugse apotheker uit de Steenstraat. Marie woonde er op de mansarde en bleef er werken tot de apotheker en zijn vrouw naar Londen vluchtten bij het begin van WO I. Vijf weken na hun trouwen werd Emeric opgeroepen en hij vertrok naar de Grote Oorlog. Hij sneuvelde, zijn zoon werd vijf maanden later geboren. Marie hertrouwde later met de broer van Emeric, Arthur Sap, de vader van Omer.

Tot daar, Jules vertrok met de Titanic. Toen hij 's nachts een schok voelde was hij meteen ongerust, zo vertelde hij, er was iets verkeerd!

Tijdens een interview met Radio 1 in 1962, Jules is dan 72 jaar, vertelde hij het volgende:

... We hadden gedanst, tot laat in de avond, en dan rond elf uur gaan slapen, derde klas, de plaats van de armere migranten. Hij had nog niet veel geslapen toen hij een schok voelde, eerst bleef hij liggen luisteren, maar was toen opgestaan om te kijken wat er gaande was, met enkel een broek aan en in zijn 'onderbaai'. Hij kreeg het koud en dacht: vergaan of niet, ik zal me wat warmer

aankleden. Bij het terug gaan naar zijn kajuit verwittigde hij de Verplanckes, dorpsgenoten, maar die roerden niet, overtuigd als ze waren dat de boot niet kon zinken. Maar toen Jules weer in zijn kajuit kwam stond die al onder water. Hij dacht niet meer aan warme kleren of niet, zonder zich te bekommeren over gerief of reddingsvest is hij weer naar boven gelopen. Er was ondertussen paniek uitgebroken, sommigen wilden al hun valiezen meenemen. Jules zag in een gang een oud ventje sukkelen, met twee zware koffers en een reddingsvest onder zijn arm. De man raakte nog slecht vooruit en Jules dacht: die raakt nooit boven, nam de reddingsvest en rende naar boven. De vrienden van Jules waren ook boven, koud, wenend en jammerend. Er werden vuurpijlen afgeschoten, de boot kantelde al. Alle bestaande, bekenden en onbekende, of onbestaande, heiligen werden aan roepen maar iedereen moest voor zichzelf zorgen. Er werd aangekondigd dat er geen reddingsloepen voorzien waren voor passagiers derde klasse. Toen is Jules in het water gesprongen. Hij zwom tot bij een reddingssloep maar mocht er niet in, omdat *'het mannenvolk'* niet gered werd, vrouwen en kinderen eerst. Toen hij toch in de boot wilde klauteren werd hij op zijn handen geslagen zodat hij moest loslaten. De vrouwen waren bang dat de boot zou kantelen. Jules is daarna blijven dobberen, met gekwetste handen, hij toonde later zijn littekens, zich vastklampend aan allerlei wrakhout. Tot hij zonder weten tegen een reddingsboot botste. Hij kon niet meer op eigen kracht in de boot en de vrouwen hebben hem geholpen, uit compassie, dacht hij, omdat hij nog zo jong was. Hij had lang in het water gelegen, maar kon niet zeggen hoelang, alle besef van tijd was weg en pas later werd alles chronologisch geplaatst. Jules verstopte zich onder de banken en de rokken van een vrouw. *'Ik heb nooit haar gezicht gezien'*, lachte hij later en besloot: *'nu zou het niet meer lukken met al die korte rokskes'*.

Verslagen, krantenartikelen, boeken, allen verhalen hoe vlak de zee was na de ramp. Maar Jules vertelde over het oorverdovende lawaai. Het gekrijs, geroep, gehuil, angst. Alles viel in zee, de boot begon te splijten, brak. Of daarboven ook nog muziek te horen was?

Omer vertelt het verhaal, vlot en boeiend en de volgende zondag begint Jos Ghysen de uitzending met min of meer een verontschuldiging: de programmamakers willen niet dat een gast tweemaal in de uitzending komt, maar omdat er massaal gebeld werd en de kijkers wilden weten wat er verder met Jules Sap gebeurde, hoe zijn leven verder verlopen was, wordt Omer voor een tweede keer uitgenodigd, en hij vertelt de rest van het verhaal.

Het is bekend dat Jules Sap, Theodoor De Mulder en John Scheerlinck door een 'manager' aangesproken werden om rond te trekken en hun verhaal te vertellen.

Zij vertelden, hij vertaalde en ontving de centen. Later vertrok hij met de centen en de noorderzon.

Jules kwam terug bij het begin van WO I, hij wist toen al dat zijn bloedende tegenstander was blijven leven en hij gerust naar huis kon komen. Maar Jules kwam terug toen de Belgen in het buitenland opgeroepen werden om hun land te verdedigen. Omwille van dikke mist, meerde de boot aan te Oostende in plaats van Antwerpen. Jules kwam te voet naar huis, naar Zwevezele. Hij ontmoette er in het najaar 1914 zijn broer Emeric die enkele dagen met verlof was. Emeric dacht niet dat het nodig zou zijn dat Jules naar het front vertrok, dacht dat de oorlog niet lang meer zou duren. Helaas! Een bom trof Emeric op 15 januari 2015 in Kaaskerke, Jules overleefde de *Groote Oorlog* en vertrok weer naar Amerika, samen met zijn echtgenote. Meer broers en zussen Sap vertrokken, allemaal per boot. De ramp werd 'geplaatst' en het gevaar ingecalculeerd? De drang om te werken, te ondernemen, vooruit te komen in het leven, het zat in hun genen. Ze werkten in de States of in Canada, op de grote farms, de tabaksplantages. Gonda, dochter van Cyriel Sap, broer van Jules, was zeven jaar toen het gezin vertrok. Ze vertelt hoe haar broertje van tien maanden de oversteek niet overleefde en het gezin al hun spaargeld verloor toen de eerste oogst mislukte. Maar ze zetten door en kwamen terug met winst en er kwam nog een baby bij! De Sap's kwamen allemaal terug, enkel hun zus Marguerite is gebleven, begraven in Detroit.

Bovenstaande foto's: Omer keek graag nog eens naar de video: zichzelf te gast bij Jos Ghysen.

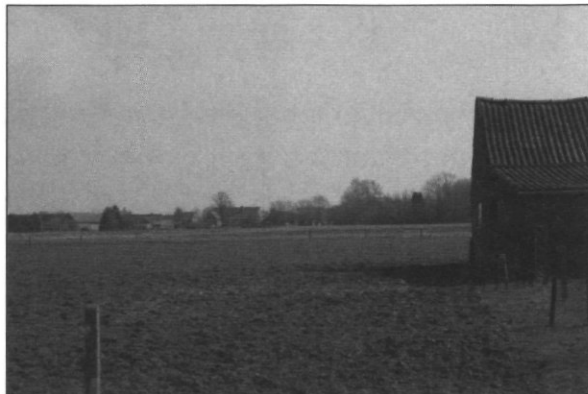

Foto links: het hoeveke in Zwevezele waar Jules Sap opgroeide. De fietser is geen familie. Links op de foto kijken Constant en Melanie op van hun werk. De wijk waar ze woonden, noemde men 'de rick', nu nog bestaat de Ricksteenweg, deze verbindt de dorpskern en het gehucht De Rick met het Vrijgeweid. Foto rechts: dezelfde plaats in Zwevezele, anno 2012.

Omdat het altijd interessant is om te lezen wat anderen schrijven: deze gegevens hebben we gevonden op internet:

encyclopedia titanica:

Mr Julius "Jules" Sap, 25, was born in Rek, near Zwevezele, Belgium. He worked farm hand. Like his compatriots Theodore De Mulder and Jean Scheerlinckx, he was heading to assist in the sugar beet campaign near Detroit, Michigan. He boarded the *Titanic* at Southampton as a third class passenger (ticket number 345768, £9 10s). Jules recalled that he was immediately awakened by the impact with the iceberg. He put on his trousers and headed to the deck above. He quickly learned that the *Titanic* had struck an iceberg and was sinking. Sap stated that he had difficulty in finding a lifebelt. Fear gripping him, he freely admitted that he had to threaten someone at knifepoint in order to be given one. Sap stated that there was very little order in the third class area. People were crowding, shoving and trying to understand what to do.

After his rescue, Sap and his friends were swindled out of earnings from a travelling show in which they gave accounts of their rescue.

Name: Mr Julius ("Jules _") Sap

Born: Saturday 20th September 1890

Age: 21 years

Last Residence: in Zwevezele Belgium

3rd Class passenger

First Embarked: Southampton on Wednesday 10th April 1912

Ticket No. 345768 , £9 10s

Destination: Detroit Michigan United States

Rescued (boat 11)

Disembarked Carpathia: New York City on Thursday 18th April 1912

Died: Thursday 15th December 1966

When Sap died on 15th December, 1966, he was the last surviving Belgian passenger who had sailed on the *Titanic*.

He was probably rescued in lifeboat 11.

Voordien al, in 1959, kwam er ook een film in de zalen: “*A night to remember*”. Deze film verhaalt het drama en geeft, onder andere, een zeer duidelijk beeld van het toen heersende klassenverschil. De rijke dames wilden niet in een reddingsboot waarin ook gewone vrouwen met hun kinderen zaten!

Op het moment dat deze film in de Belgische cinema’s kwam, werd Jules gevraagd om zijn verhaal te vertellen.

A Night to Remember is a 1958 British drama film adaptation of Walter Lord's book *A Night to Remember* (1955), recounting the final night of the RMS *Titanic*. It was adapted by Eric Ambler, directed by Roy Ward Baker, and filmed in the United Kingdom. The production team, supervised by producer William MacQuitty, used blueprints of the ship to create the sets accurately, while *Titanic* fourth officer Joseph Boxhall and ex-Cunard Commodore Harry Grattidge both worked as technical advisors on the film.

The film premiered in the United Kingdom on Tuesday 1 July 1958. *Titanic* survivor Elizabeth Dowdell attended the American premiere in New York on Tuesday 16 December 1958.^[1]

Among the many films about the *Titanic*, *A Night to Remember* has long been regarded as a high point by *Titanic* historians and survivors alike for its accuracy,^[2] despite its modest production values^[3] when compared with the 1997 Oscar-winning film *Titanic*.^{[2][4]}

Jules Sap tussen zijn zonen, Georges (links) en Cyriel (rechts), voor één van de cinemazalen waar hij werd uitgenodigd.

Voor de film werd Jules, hij was toen 69 jaar, aangekondigd door zijn zonen, er volgde een korte stilte en toen kwam Jules achteraan de zaal in en liep naar voren. Langs de vele cinemabezoekers, hij werd toegejuicht, men wil hem zien, voelen, de man die de ramp overleefde.

Na de film kwam Jules nog eens op scène, gaf duiding en beantwoordde vragen.

Over deze optredens doen verschillende versies de ronde en alles is voor interpretatie vatbaar.

Wij zien het positief, herkennen de tijdssfeer: een film over de ramp. In de cinema, een zaal vol verwachting om het drama te zien, te beleven, de angst te voelen, de paniek, de rillingen, het ongeloof. En daar boven op: een held, levend en wel.

Of negatief: kelder de ondernemingszin van een man die 'de poorten van de hel heeft gezien'. Hij werd uiteraard betaald om te komen. Er werd geschreven, ik citeer: 'hij ging naar huis met koffers die niet dicht konden van het geld'!

Het zij hem gegund! Voor zijn soms verre verplaatsingen, vergeet onze comfortabele hedendaagse luxe auto's en autowegen, vergeet de strooidiensten. Hij was soms uren onderweg om ter plaatse te komen en weer thuis. Voor zijn verhaal, dat hij telkens weer vertelde, gekruid, zo wordt het genoemd, bijgekleurd, men maakt gewag van leugens? Of werd hij meegesleurd door het enthousiasme van de zaal, mensen die telkens weer nieuwe feiten wilden horen, andere details, rechtstreeks uit de mond van een overlever. Het is hem gegund, hij die steeds weer herhaalde hoe het oorverdovende lawaai in zijn hoofd bleef nazinderen. Mensen die schreeuwden, krijsten, het barsten en scheuren van de boot, geroep, muziek? Het bleef door zijn hoofd dwalen, de angst, maar hij leefde verder, was getrouwd, had kinderen, bleef veel werken, een overlever, een doorzetter! Jules en zijn gezin gingen nog eens terug naar de States, voor het avontuur, maar vooral om hard te werken. Maar ze keerden terug toen zijn vrouw teveel heimwee kreeg naar haar familie. Een gekend fenomeen trouwens, men kon 'ginder over' hard werken en geld verdienen, maar thuis bleef *trekken*.

Maar, beste lezer, met de vraag om dit verhaal te schrijven, enkele bladzijden leesvertier te bieden, kreeg ik ook een opdracht: de mythe dat het orkest bleef spelen tot het verdronk is een legende. Thema van dit schrijven is dan ook het lied, de gezongen boodschap, de dramatiek die door muziek wordt verwoord. Muziek, de universele taal.

In het werk van de heer S. Top: 'Het tragische visserslied als communicatiemiddel', lezen we over de manier waarop dergelijk lied wordt opgebouwd. Hoe het verhaal naar een toppunt van smart werd geschreven, met een refrein dat de teneur van het lied onderstreept. In dit werk de tragische visserslieden, over vergane schepen, eenzame weduwen en arme wezen. Moeders die eerst hun

man verloren en nadien hun veel te jonge zonen zagen vertrekken. Het lot, de onoverkomelijke opdracht het gezin te onderhouden en de niet te miskennen angst in hun ogen. Ook de eenzaamheid van zowel de vissers op zee als de gezinnen thuis werd bezongen. De titels alleen al bezorgen ons kippenvel: "*Lied van de Oostendschen visscher*". De schrikkelijke ramp of de slachtoffers der zee. Wintertijd. Moedertje, 't zal klaas gaan zijn. Zij die niet slapen. De meeste liederen hebben vier of vijf coupletten en een refrein. Soms is het refrein een verhaal op zich.

S. Top besluit, ik citeer:

"Op basis van beschikbaar bronnenmateriaal (mondelinge overleveringen, handgeschreven en gedrukte liedteksten) kunnen we poneren dat het visserslied aan de Vlaamse Noordzeekust ooit een zeer levendig liedgenre is geweest. Afgezien van het expliciet communicatieve karakter waarvan vorm en inhoud getuigen, kunnen we bij gebrek aan degelijke informatie uit eerste hand, slechts gissen naar de andere functies van het tragische visserslied. Wat nochtans ondubbelzinnig lijkt, is het feit dat dit lied omwille van zijn diepmenselijke thematiek geen gewoon alledaags volksgoed is geweest. Inhoudelijk bekeken contrasteert het fel met de luchtige vissersliederen en vooral met de opgewekte zeemansliederen, die beheerst werden door het thema van de frivole liefde en het uitdagende avontuur".

Uiteraard zijn de liederen geschreven over de ramp met de "Titanic", vergelijkbaar qua inhoud en opbouw. Aansluitend publiceren we enkele voorbeelden.

Het lied van de Titanic.

De grootste schipbreuk aller tijden

De ramp van de Titanic

Het dramatische verhaal in volkse poëzie

De grootste schipbreuk, ja, van aller tijden

Is gebeurd overlaats op de zee

Waardoor er honderden huisgezins lijden

Gansche families zijn druk en wee

't schip werd op een ijsbank open gespleten

't water drong in het ruim, met de macht

De passagiers slaakten angstige kreten

't was eenen aak'ligen nacht

Refrein

't was daar roepen en wenen

Ach, kom ons hulp verlenen

't schip die is aan 't vergaan

Ach komt ons toch bijstaan
Maar geen hulpe kon baten
Men moest 't leven daar laten
Velen verdronken vol wee
In het diepste der zee

De kapitein kwam 't gevaar te bemerken
Dat den boot reddeloos verloren was
Hij gaf 't sein om de redding te bewerken
En 't personeel deed zijn best alras
Weende vrouwen en kinder te gader
Plaatst men eerst in de reddingsboot
Daar scheiden zij van hun man, of hun vader
Nu was de droefheid zeer groot

Geen reddingsboten waren nog te vinden
En zoveel mannen waren nog aan boord
De angst en schrik kwamen elkeen verblinden
't was gekerm en geroep, ongehoord
Intussen was de boot meer aan 't zinken
De mannen traden hun dood tegemoet
Nu moesten zij daar nu allen verdrinken
Zij gaven elkaar moed

Niemand kon het vergaan verhinderen
Alles dat was nu te laat reeds betreurd
Onder de ogen van vrouwen en kinderen
Werden de mannen met 't schip mee gesleurd
Enkele waren in 't water gesprongen
En zwommen in dien onmeetbare plas
't ijsskoude water liep in hun longen
En zij stierven alras

De Carpathia had die schipbreuk vernomen
Per telegram, het vergaan van de boot
Spoedig zijn zij dan daarhenen gekomen
Men seinde voorts wij verkeren in nood
't gevraagde schip kwam nu daar aangevaren
De Titanic was reeds ondergegaan
men kwam de drijvende sloepen ontwaren
Dat trof diep in 't hart aan

't personeel kwam daar nu hulp aan bieden

Spoedig begon de redding onverlet
Op korten tijd waren daar al die lieden
op de Carpathias voor goed nu gered
's vrijdags zijn zij te New York aangekomen
Daar werden zij wel verzorgd, en gevoed
Dierbare wezens zijn velen ontnomen
Zij die treuren vol weemoed

Nvdr: Dit lied werd overgenomen van een gevouwen blad met zes andere liederen, uitgegeven in Ieper door drukkerij Karel Deweert en gezongen door de kinders Weyne.

Een tweede lied dat we overnemen, bestaat zowel in het Frans als het Nederlands:

La catastrophe du Titanic

Nous n'oublirons jamais le mois d'avril
De cette terrible catastrophe meurtrie
Du Titanic qui fut coulé à fond
Par tous ces terrible glaçons
Cette soirée était des plus tragiques
Lorsque les marins annoncent cette panique
Les femmes, les hommes et puis tous les enfants
Dans les canots se précipitaient en sanglotant

Refrain

Sans penser à l'abîme
Partout des cris, des pleurs
Hélas! Tous ce termine
Par le deuil et les pleurs

Dans le bateau la foule amusante
Chantait, dansait, sans s' douter de l'épouvante
Prés de leurs femmes et leurs petits enfants
Les époux chantent un refrain amusant
Mais combien, je n'ose le dire
Lorsque j'entendais ce choc terrible
N'ont pas criaient les marins tristement

Tout à coup, le choc ..., la tuerie
Ah! Taisons-nous, parlons tous bas chérie
Car par cette horrible tragédie
Sont nos âmes toutes surprise

On entend à l'instant du terrible drame
Se croiser des cris déchirants des femmes
Les mères crient après leurs enfants
Et les enfants après leurs parents.

N'oublions pas le télégraphiste
pour son sang froid et son courage
il fut sauvé aux derniers instants
quand le Titanic s'enfonçait dans l'océan.
Le plus terrible, ce brave capitaine
criait, sauvez-vous, ayez courage
je meurs dans l'eau, c'est mon devoir
Adieu, mon nom restera dans vos mémoires

Dernier refrain

On ne voit que des ruines
Le bateau fut troué
Ecrasant leurs victimes
Sans qu'ils puissent dire adieu
Pour ces pauvres victimes
Partout on verse des pleurs
Hélas! Tout se termine
Par le deuil, le malheur

De ramp van den Titanic

Komt vrienden luistert naar mijn droef lied
Wat er op de zee nu weer is geschiedt
Een groot en vreeselijk ongeluk
Laat zoveel menschen daar in den druk
Zij denkten zoo lustig te varen
Ja langs de blauwe zee, zoo schoon en klaar
Maar ziet op eens viel daar een groot malheur
En in den boot kwam een groote scheur

Refrain

Vrienden luistert dat lied
Ja zoo vreedig geschiedt
Brengt kind'ren in den druk
Wat vreedig ongeluk
Moeder en kind'ren aan te weenen
Voor die kleine arme weezen
Goeden God helpt hun toch
Dat zij worden wel bezorgd

't twee uren in de duisteren nacht
Waren gaan slapen zoo teer en zacht
Den boot die dwaalde op de zee alleen
en dan begon daar een droevig geschreeuw
Arm en rijk die wilden nu gaan vluchten
't was nu gedaan met hun plezier en kluchten
En ieder sprong daar in die droeve zee
En kusten hun broeders en zusters teer

De kapitein had het signaal gegeven
En hij die riep die wilt houden zijn leven
vrouwen en kind'ren, ja daar in getraan
En riepen met ons is het nu gedaan
De kapitein voor dat hij wilde sterven
Wilde nu ook van menige 't leven redden
En sprong op eens daar in die droeve zee
En redde daar dat kind zoo lief en teer

Vergeet dan ook niet den telegrafist
Die door zijn goede en bekwame werking
Heeft zooveel menschen gered uit den nood
Ja die sterven moesten in 't gesmoord
Met daar in die ijssche zee te varen
Moesten zij sterven tusschen 't ijs en stralen
En gij kunt denken dan way vreed verschiet
Als men de dood voor zijn oogen ziet
Camille PARIJS, Rue des Alexiens, 59, Bruxelles

*****

Aansluitend op dit thema, trok een bijzondere voorstelling mijn aandacht: op 28 september 2012 in de Gentse Vooruit: 'Boot & Berg', muziektheater van Josse De Pauw en Peter Vermeersch.

Omdat ik het verslag onmogelijk kan inkorten zonder de inhoud te kort te doen, volgt het volledig verslag.

Op 14 april 2012 was het exact 100 jaar geleden zijn dat de ramp met de Titanic zich voltrok. De ondergang van deze gigant is deel geworden van het collectief geheugen en spreekt tot ieders verbeelding. *"The Titanic is unsinkable, sinking unthinkable"*. Intussen weten we beter, ook al slaat de metafoor stilaan over van het schip naar de ijsberg die langzaam maar zeker smelt. In het eerste deel van *"Boot & Berg"* speelt FES een nieuwe compositie van Peter Vermeersch voor sopraan en orkest op teksten van Josse De Pauw, die zelf als verteller mee op scène staat. In het stuk krijgen we het verhaal van de ijsberg te horen die via de stem van de zangeres het publiek zal toespreken en zo haar eigen lot bezingt. Aansluitend daarop en als een langzaam zinkende epiloog brengt Champd Action het legendarische *"The Sinking of the Titanic"* van Gavin Bryars.

Het verhaal van de ondergang van de "Titanic" heeft zich in het collectieve geheugen genesteld. Niet enkel op basis van de naakte feiten op zich, maar nog meer door de manier waarop de scheepsramp de inspiratie bood voor allerlei geromantiseerde verhalen errond, met de talloze Hollywood-verfilmingen op kop. De ramp met de "Titanic" is op die manier het verhaal geworden van het noodlot dat 1490 passagiers overkwam, waarvan de individuele tragiek (vaak nog aangedikt met fictieve personages en feiten) centraal stond in zoveel verfilmde weergaven van de gebeurtenissen in die koude aprilnacht op de Atlantische Oceaan. Eén feit is daarbij zo vaak uitgelicht dat het zowat het ultieme "Titanic"-cliché is geworden: het verhaal dat het salonorkest terwijl het schip langzaam water maakte gewoon bleef doorspelen en dat ook nog volhield op het einde, wanneer het schip in snel tempo onder de golven verdween. De twee werken die in dit programma worden samengebracht, gaan telkens heel specifiek over het zinken van de "Titanic", nu 100 jaar geleden. Maar hoewel Peter Vermeersch' en Josse De Pauws *"Boot & Berg"* en Gavin Bryars' *"The Sinking of the Titanic"* op zich heel verschillende werken zijn, hebben ze wel gemeen dat ze de ramp met een zekere afstand benaderen en elk een heel andere benadering hebben gekozen dan de Hollywoodiaanse dramatiek waarmee deze gebeurtenissen doorgaans worden beschreven. Gavin Bryars deed dat door zijn werk, dat diep geworteld is in de experimentele muziektraditie, als een catalogus van klanken te beschouwen: de geluidswereld op en rond het schip op het moment dat het zonk, zoals dat door zou blijven klinken onder het wateroppervlak. Peter Vermeersch en Josse De Pauw verleggen de focus resoluut van de "Titanic" en haar opvarenden naar de ijsberg, die de protagonist wordt in een verhaal waarbij de menselijke drama's van de opvarenden niet meer dan 'collateral damage' zijn bij het grotere verhaal van de ijsberg en het schip die onweerstaanbaar naar elkaar op weg zijn.

Toen Peter Vermeersch het idee kreeg voor een werk naar aanleiding van de 100ste verjaardag van het zinken van de "Titanic", was voor hem meteen duidelijk dat hij de clichés die over de "Titanic" de ronde doen, wou vermijden.

De zo vertrouwde lezing van de ramp als een metafoor voor het blinde geloof in de vooruitgang, die bruusk geconfronteerd werd met sterkere natuurkrachten, liet hij voor wat het was. In plaats daarvan ging zijn aandacht naar die andere protagonist: de ijsberg. Ook een ijsberg is gedoemd om onder te gaan en zinkt uiteindelijk. In deze tijden van broeikasgassen en Kyoto-normen is het trouwens niet langer de ondergang van menselijke technologische prestigeprojecten (of dat nu de "Titanic", de "Hindenburg" of de "Challenger" is) die symbool staat voor de prijs die we betalen voor die drang naar vooruitgang, maar het is de natuur die eronder lijdt, met smeltende poolkappen en verdwijnende gletsjers als nieuwe symbolen. In die grotere ecologische lezing, 100 jaar na de "Titanic", wordt het smelten en uiteindelijk zinken van een ijsberg een veel pertinentere metafoor voor de grenzen van de vooruitgang. Hoewel de makers die ecologische metafoor wel mee in overweging hebben genomen bij het schrijven van "Boot & Berg", is het in het uiteindelijke werk naar de achtergrond verdwenen.

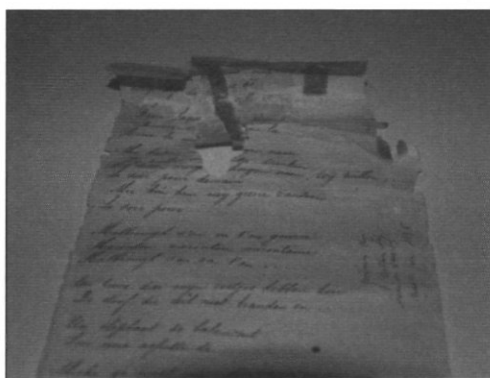
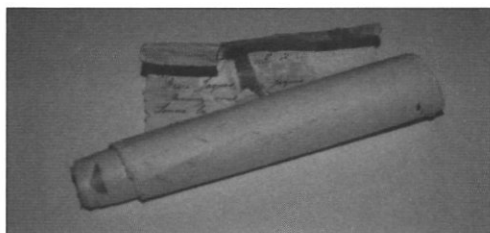
Door de blik te verschuiven van het schip naar de ijsberg, hebben Peter Vermeersch en Josse De Pauw gekozen voor een heel ander perspectief op wat er zich in die aprilmacht 1912 in het noorden van de Atlantische Oceaan afspeelde. De tekst die Josse De Pauw heeft geschreven, plaatst de ijsberg centraal, die het standpunt van de verteller inneemt en in de muziek belichaamd wordt door de sopraan. Vanuit dat perspectief is alle anekdotiek over de mensen die in de scheepsramp omkwamen verdwenen. Er is enkel de berg en de boot, die dobberend op de oceaan naar hun intense maar ook fatale aanraking toeleven. Peter Vermeersch omschrijft het als een 'sprookje', terwijl Josse De Pauw het nog veel sterker als een 'passioneel liefdesverhaal' tussen boot en berg beschouwt. De ijsberg, die uit koude wordt geboren, hunkert naar het vuur en de vlammen (de ketels van de "Titanic" werden met tonnen steenkool gestookt) van de boot. De reis van Groenland naar de open oceaan, het wachten op de boot en de finale vervulling van dat wachten - de clash tussen boot en berg - vormen de dramatische lijn van het werk

In 12 songs (en twee instrumentale intermezzi), die samen een soort van liedcyclus vormen, een tijdspanne van 12 uren beschrijven en 12 toonaarden doorlopen, heeft Peter Vermeersch die evolutie muzikaal vormgegeven voor sopraan en zijn bigband Flat Earth Society. Josse De Pauw neemt daarnaast de rol van verteller op zich, in een scènebeeld dat je vooral als geënceneerd concert kan beschrijven. Statisch en concertant, maar met enkele theatrale accenten, met projecties van de liedteksten in een lay-out van Gert Dooreman en Mario Debaene. Het is de bedoeling de toeschouwer de elementen aan te reiken waarmee ze het verhaal zelf kunnen invullen.

De specifieke muzikale associaties die met de "Titanic" verbonden zijn - en die zo'n cruciale rol spelen in het werk van Gavin Bryars - gebruikt Vermeersch

niet, al zitten er in zijn partituur verwijzingen naar andere geluiden die zich rond het schip afspeelden. Het opvallendste en meest letterlijke is de wind, waarvoor een ouderwetse toneelwindmachine wordt ingezet, maar ook de teksten van Hans Magnus Enzensberger met gedetailleerde beschrijvingen van geluiden, zoals het gesis dat ontsnapt wanneer de compartimenten van het ruim zich vullen met water en de aanwezige lucht letterlijk naar buiten wordt geperst, inspireerde het suggereren van 'vreemde' geluiden als dat gesis, of het gedonder van de ketels, maar zonder dat het ooit letterlijk wordt uitgebeeld.

*****

Of er Titanic-songs gezongen werden door de familie Sap betwijfel ik sterk. Maar ambiance en levensvreugde behoren onmiskenbaar bij hun levensvisie. Marie en Arthur woonden met hun twee kinderen op Zwevezele - Platse. Ze hadden er een kruidenierszaak. Omdat Marie een voortreffelijke kokkin was (ze was ook vroedvrouw), werd ze gevraagd om te koken voor feesten en bruiloften. Arthur ging mee, hij speelde viool en zong. In de vele dozen foto's en papieren die ik van Omer mocht doorsnuisteren en gebruiken, vond ik een rolletje, geplakt, versleten, maar vol amusement: het repertoire van Arthur, met de pen geschreven, 1935.

De theatervoorstelling *'Vesche vis en nieuwe liefde'* gaat over het leven van de sterke vrouw achter de visser.

Tijdens hun voorstelling vertellen de Martha's over het vissersleven, vroeger en nu. En ook zij gebruiken muziek en zang om hun verhaal te kleuren.

Aangepast aan de hedendaagse cultuur herkennen we de structuur van vissers- en zeemansliederen. Een aanrader.

Er werden onnoemelijk veel activiteiten gepland voor de 100-jarige herdenking en zeker en vast ook ongekennde plaatselijke en familiale activiteiten. Een greep:

Men organiseert de reeds genoemde cruise, de pers is bij het vertrek massaal aanwezig en brengt verslag uit, dag na dag, 100 jaar na datum, ...

Titanic Memorial Cruise
100th Anniversary Voyage to Set Sail 2012

Option 1
 Southampton - Cobh - Titanic Site - Halifax - New York - Fly to London

Option 2
 Southampton - Cobh - Titanic Site - Halifax - New York - Martha's Vineyard - St Pierre & Miquelon - Southampton

Itinerary
 100th Anniversary Memorial Cruise
 8th April 2012 - 12 nights

Map showing the cruise route across the North Atlantic Ocean. Key locations include New York, Oak Bluffs, St Pierre, Halifax, Cobh, London, Southampton, and Cherbourg. The Titanic Site is marked at (41°43'37"N, 49°58'48"W).

Mayday mayday bijna 100 jaar geleden ...

De honderdste verjaardag van de schipbreuk van het 'onzinkbare schip' de Titanic, zal worden herdacht met een twaalfdaagse cruise.

Het luxeschip Balmoral (gebouwd door dezelfde rederij begin vorige eeuw) zal in april 2012 exact dezelfde route afleggen als de Titanic honderd jaar geleden.

Op de verjaardag, 14 04 2012, zal een stop gemaakt worden op de plaats van de ramp.

Ongeveer 1500 mensen overleefden de ramp niet.

Pittig detail: mijn eigenste grootnonkel Jules Sap overleefde de ramp! Stéphanie Sap. www.perlan.be

Zita, de digitale krant schrijft op 9 oktober 2012:

"Jack had niet moeten sterven in Titanic" Vele vrouwenharten zullen breken bij het lezen van dit nieuws, maar toch is het bewezen: Jack Dawson, gespeeld door Leonardo DiCaprio, had niet moeten sterven in *Titanic*. Het tv-programma *Mythbusters* heeft onlangs ontdekt dat er een manier was om zowel Jack als Rose (Kate Winslet) te redden. Het moet één van de bekendste sterfscènes in de filmwereld zijn: Jack Dawson sterft in het ijsskoude water en zinkt naar de bodem van de oceaan, terwijl Rose op het vlot ligt.

Canvas presenteerde een *special* uit de historische reeks "Publiek geheim" over de Belgische passagiers op de Titanic. Het verhaal over de ondergang van de onzinkbaar geachte Titanic is alom bekend, maar wist u ook dat er 27 Belgen aan boord waren van het luxeschip? "Publiek geheim" trok op onderzoek.

Sven Speybrouck: In totaal waren er 27 Belgische opvarenden, van straatarme gelukszoekers tot een rijke joodse diamantair, en er is maar heel weinig over hen geweten. Er was natuurlijk Jules Sap, die achteraf een carrière heeft gemaakt van het vertellen van zijn Titanic-herinneringen, die elke keer weer iets spectaculairder werden. Daarmee is hij een uitzondering: de meeste Belgische overlevenden waren volgens hun nabestaanden niet in staat om hun wedervaren na te vertellen. Ze werden dan altijd zeer emotioneel. Er zijn gruwelijke dingen gebeurd bij het zinken van dat schip.

Unizo organiseerde de laatste zaterdag van september 2012 de 25° editie van de Dag van de klant. Met het deel-nemingsformulier op de dag-attentie, een doosje pralines, konden men een prijs winnen. Thema van de wedstrijd: "100 jaar Ttianic".

Weinigen kennen een verband tussen Unizo en de *unsinckelbar*.

Ramptoerisme, het is van alle tijden.

Toen wij in oktober 1989, drie dagen na de aardbeving, in San Francisco landden en verwelkomd werden door schoonbroer Ugo Sap, had ik gezien de omstandigheden geen 'flowers in my hair' maar ik struikelde over mijn verwondering!

Op verschillende plaatsen werden T-shirts en gadgets aangeboden, met de gevleugelde tekst: *I survived the earthquake!* Luid aangeprezen en duur geprijsd.

Een Titanic zou als ijscoupe niet misstaan hebben in de Marquissette.

Even speelde mijn dochter met de gedachte om de gestapelde ijsbollen af te werken met een Titanske om er een stapelgekke taart van te maken. Haar boek oogt echter zeer hip met een M-ijsjes taart, ☺.

En ook in de gemeente Bredene werd de "Titanic" niet vergeten, de cultuurdienst programmeerde een voordracht over de Belgen op de "Titanic".

De cultuurcoördinator verwelkomt in het voorjaar het schaarse aantal aanwezigen en benadrukt hoe moeilijk het is geweest om de spreker, Dirk Musschoot, te kunnen reserveren in dit super drukke herdenkingsjaar.

De heer Musschoot spreekt vlot en onderhoudend, het is boeiend en ik herken zijn passie om gegevens en feiten rond de ramp op te zoeken en te achterhalen. Ik herken zijn blijdschap bij een onverwachte vondst als daar is, een krantenartikeltje waarin vermeld staat dat een gezin zijn volledige inboedel verkoopt. Een gezin dat tickets gekocht heeft voor de oversteek met de Titanic en zijn huisraad nog kwijt moet net voor ze vertrekken, tot de mestvaalt toe wordt te koop aangeboden. Zijn euforie!

Dirk Musschoot vertelt over de weg die hij afgelegd heeft om families terug te vinden, kleinkinderen van "Titanic"-ers te kunnen interviewen, een speurtocht. Te weten waarom ze vertrokken: om een nieuw leven te beginnen maar ook als bedienend personeel op het schip, vluchten met een nieuw lief of ontsnappen aan een straf. Deze weg resulteerde in een schitterende aflevering van 'Publiek geheim' op Canvas.

Ik ken dat gevoel. Bij het schrijven van het boek over het leven van Omer speurden wij in kranten en archieven, surfte door internet. We bezochten neven

en nichten van Omer, dronken vele koffietjes gezoet met familieverhalen en geïllustreerd met goed bewaarde foto's die heel voorzichtig uitgeleend werden en terug gebracht. Krantenknipsels en reclameblaadjes van weleer kleurden ons boek. Ik herbeleef mijn enthousiasme en euforie als ik dit schrijf, herinner mij de groeiende dikte van het boek.

Wie met kritische blik op internet surft, vindt veel informatie die na enige controle voor juist kan aangenomen worden. Op datzelfde medium vinden we de uitspraak dat Jules Sap de lieveling is van Dirk Musschoot en inderdaad tijdens de voordracht in het Staf Versluyscentrum verhaalt hij zwierig dat niemand kon vertellen wat er juist gebeurd is die nacht. Tenzij natuurlijk Jules Sap die het allemaal beleefd heeft.

Ik betwijfel deze liefdevolle relatie. Het klinkt allemaal wat schamper, de niet te sluiten koffers vol geld en het beeld hoe Jules Sap zijn verhaal kruidde, theatraal een denkbeeldig peper- en zoutvat uit een keurige vestzak halend, peperend en zoutend terwijl het schaars aanwezige publiek lacht en de spreker opgetild wordt door deze reactie, succes oogst. Menselijk.

Ik houd me stil. Nonkel Jules wordt zowat afgeschilderd als een deugniet, een charletan die de ramp leegzoog en veel te veel geld verdiende.

Ik, die weinig baat heb bij het al dan niet juist zijn van dit verhaal, voel een pijnlijke steek. Nochtans, ik ben een onbekende in de zaal, mijn aangetrouwde verwantschap met Jules Sap en mijn verbondenheid met mijn schoonfamilie kent niemand. Mijn huwelijksbootje is al lang gestrand en ik heb mezelf moeten redden, spartelend en naar adem snakkend als een drenkeling. Aangespoeld op het grote strand van Bredene dat me zo vertrouwd is. Tranen vermengd met het zoute water. Woorden, bitter en verwijtend, toevertrouwd aan de dikke wolken en opgelost in het schuim van winterse golven. Twijfels, verzacht door de jaren, en sterke krachten, haalden mijn *vive-ge* ik weer boven voor een volgende episode in mijn leven. Mijn verhaal werd nooit verzilverd.

Na de voordracht is er gelegenheid voor vragen. Ik heb er twee. Ik wil weten of de grote vraag van cinema-uitbaters om Jules Sap te laten spreken niet een teken *des tijd* was. 1959, er was al televisie, maar een film met intro, om film en mens samen te zien, dat was toch bijzonder? Ja dus.

En het leven van Jules, en zijn manier van verwerken, zich bewegen tussen de mensen, is dat niet het bewijs dat Jules een sterke mens was. Hij kreeg kansen aangeboden en nam ze. Hij slaagde er in om het verhaal telkens weer te vertellen, en niet zoals anderen, ten onder te gaan aan zijn redding.

Juist ja.

Trouwens, iedereen zag en ziet brood in de ramp. Journalisten, ontwerpers van souvenirs, managers die met overlevenden rond trokken in de States en verdwenen met de dollars. De uitbaters van cinemazalen die Jules uitnodigden. De bards die zongen, de filmmakers. De schrijvers en uitgevers van boeken en luxe edities. De drukkers van postkaartjes en muurschilderijtjes. De sprekers die

met een power point presentatie de verschillende culturele centra van Vlaanderen bezoeken.

Er werd muziek geschreven, platen en CD's verkocht. Muziek om sfeer en dramatiek weer te geven, songs om te vertellen. De makers van reportages: op National Geographic draait men in de week van 15 april 2012 bijna 24 uur na elkaar documentaires over de "Titanic". Alle technische details worden weer doorgenomen, beelden, simulaties, de ramp van minuut tot minuut. De film van 1959 en deze van 1997 worden heruitgezonden op bijna alle televisiezenders.

En uiteraard komt het verhaal van nonkel Jules in Omer's boek, zij het in een korte versie. Hij was ermee gelinkt. Toen hij als kleine uk opgevangen werd in een gezin terwijl zijn moeder ging werken, noemde men hem 'het jongetje dat iets te maken heeft met de "Titanic". Hij lachte graag en noemde de "Titanic" de reden van zijn bestaan, maar dat was een familiaal doordenkertje.

Bij het samenstellen van het boek, bij het neuzen door de tijd en in het leven van de familie herken ik familietrekjes door de decennia heen. Levenslust en ondernemingszin zijn er twee van.

Omer stond gretig in het leven, niet geremd maar juist gesteund door zijn grote gezin nam hij zijn kansen en ontpopte zijn talenten. Passioneel, met een open geest voor mensen en culturen. Met oog voor vernieuwing en respect voor zijn geschiedenis, danste hij vol levenslust door de jaren. Nooit ophouden om kennis te vergaren, nooit stilzitten, tenzij om gedachten te ordenen en creatieve ideeën op te slaan. Het leven is soms een gevecht, soms een spel, hij beleefde het slim maar fair, om te overleven. Het leven als een kaartspel, altijd spelen om te winnen. Jules Sap, de man die Zwevezele achter zich liet om een nieuw leven te starten. Geremd door de "Titanic" maar niet tegengehouden.

Omer de man die veranderingen zag gebeuren en er zich aan aanpaste. De verrijking herkende. Hij verwelkomde steeds weer nieuwe mensen in zijn leven, noemde hen schoonzoon, buurman, jonge startende ondernemer, creatieve mens, kunstenaar, ... wat betekende: welkom in mijn leven. Wat jij mij brengt is plezier en andere ideeën. Jij brengt me ver weg naar een feest en ik geniet van de rit en je gezelschap. Hij stimuleerde kinderen en kleinkinderen, ze vroegen hem om raad, hij genoot van hun gezelschap.

Familietalenten. Jules Sap, drenkeling op Amerikaanse bodem, die verder door reisde, op sleeptouw genomen door een 'manager', de man die het verhaal vertaalde, het geld ontving en op een dag verdween. Jules verloor dollars, maar was niet verloren, hij stapte door, werkte, verdiende, zijn kracht bleef. Hij vond nieuwe mogelijkheden, hij bleef graag leven, getuige zijn verhalen op scène, niet steeds hetzelfde, maar doorspekt met een grapje, gedragen door een publiek.

... Diezelfde zuster, die bij het begin van het verhaal de geschiedenis- of aardrijkskunde les gaf, vertelde ons in een andere soort les, dat we straks, engeltjes-geworden-zijnde, op het einde der tijden, iedereen zouden weer zien, in de hemel of in de hel. Dat ons zieltje nooit zou sterven, dat we altijd zouden blijven bestaan.

De avond na die les begon voor mij het probleem: ik kon niet kon slapen, piekerend over mijn nooit eindigende gedachten, verhalen die groeiden, gedachten die ook nooit zouden ophouden te malen ....

Stilletjes denk ik aan opa die vorige zomer op weg ging, zijn laatste reis. Ik vraag me af of hij oma al gevonden heeft, tussen al die mensen? En nonkel Jules? Zitten ze samen naar ons te kijken, naar mezelf aan de computer tussen de vele boeken en prenten. Monkelen ze tegen elkaar als ze mijn Titanic-verhaal lezen, gekleurd met mijn eigen interpretatie? *'Overdrijft ze nu ook niet een beetje'?*

Viviane Huygebaert
viviane.huygebaert@skynet.be

Voor de liefhebbers: enkele sites:

<http://www.focus-wtv.tv/video/kleinzoon-titanic-overlevende-vertelt>

http://www.deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/Titanic/120410_Titanic_verhaal_Dirk_Musschoot

<http://www.oorgetuige.be/archive/2012/09/24/boot-berg-muziektheater-van-josse-de-pauw-en-peter-vermeersc.html>

<http://www.radio1.be/programmas/pasa/vlaming-jules-sap-overleefde-de-titanic-ramp>

http://www.ysara.be/nieuwpoort/view/nl/nieuwpoort/centrum_ysara/programma/vesche_vis_en_nieuwe_liefde

www.yamiamamie.be

www.unibook.be

ACTIVITEITEN

BESTUUR

LEDENLIJST

ACTIVITEITEN 2012

PUBLICATIES:

Jaarboek 2011

Driemaandelijks tijdschrift Roepsteen: nummers 222, 223, 224 en 225.

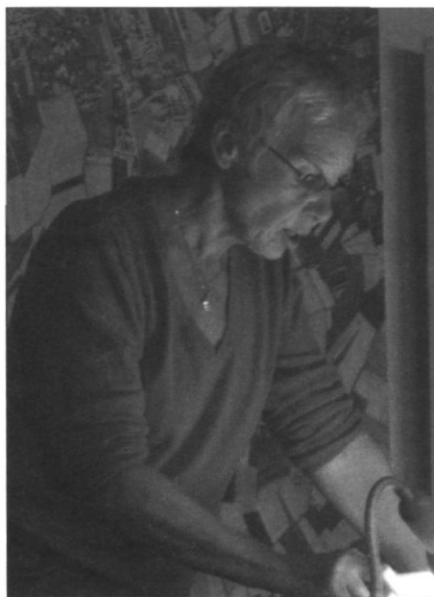
Lidkaart met speciale afbeelding (burgemeesters van Bredene)

VOORDRACHTEN:

Ter gelegenheid van de
"Nacht van de geschiedenis":

"Wereldoorlog I"

door Johan Van Duyse
op dinsdag 20 maart 2012

Najaar voordracht:

"Vissersvrouwen"

door Katrien Vervaele

op donderdag 18 Oktober 2012

TENTOONSTELLINGEN:

Doorlopende tentoonstellingen (1 januari tot 31 december):

Sporttrofeeën: voetbal, turnen, zwemmen, roeien, enz.

Prenten en tekeningen: leven aan de kust anno 1900 (Mars)

Visserij: onze Vlaamse visserijquota's, knopen enz.

Scheepvaart: passagiers, vracht, baggerboten en reglementering

Wagons- Lits en RMT: teloorgegangene gloriën aan onze kust

Zomertentoonstelling (van 1 juli tot 31 december):

"Dit was nieuw in 1950, '60 en '70".

Een vitrinekast met fotoapparatuur van de toonstelling: "Dit was nieuw in 1950, '60 en '70".

ZOMERACTIVITEITEN OP HET ERF VAN HET TURKEYENHOF:

Op **10 juli**: "Feest van de Vlaamse Gemeenschap" met optreden van Dirk De Vriendt en de uitreiking van de trofee "Zilveren Tent" aan de heer Gilbert Devos (afb. 1).

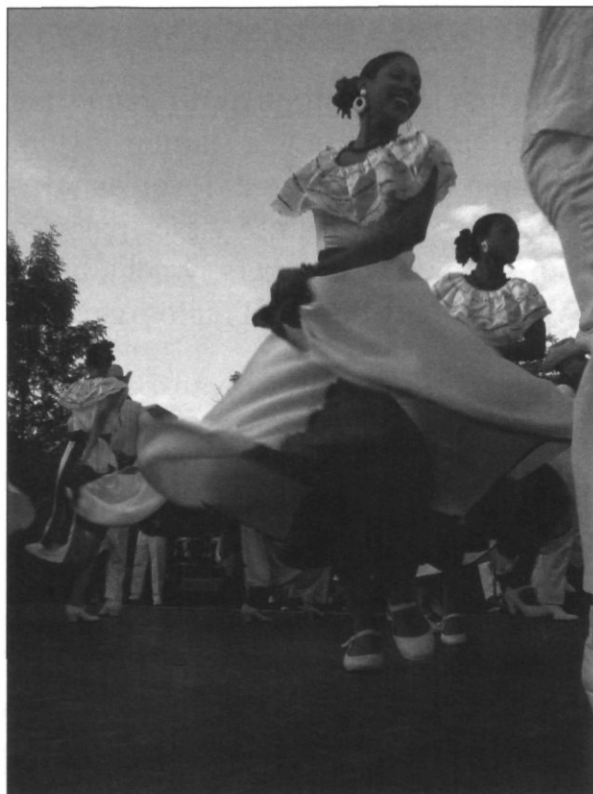
Op **15 juli en 12 augustus**: aperitief concerten van de Koninklijke Gemeentelijke Harmonie Bredene.

Vrijdag **20 juli**: optreden van de 28-koppige Cubaanse groep "Compañía Folklor Camagüa" (afb. 2).

Dinsdag **14 augustus**: optreden van de 6-koppige Iers-getinte folkgroep "Cluricauns" (afb. 3).

Afb. 1. Gilbert Devos neemt op 10 juli de trofee "Zilveren Tent" in ontvangst voor zijn jarenlange inzet voor de toeristische uitstraling van Bredene. Proficiat Gilbert!

Afb. 2. Tijdens het optreden op 20 juli van de 28-koppige Cubaanse groep "Compañía Folklor Camagüa" zetten de leden van het gezelschap hun beste beentje voor.

Afb. 3. Op 14 augustus zette de Iers-getinte folkgroep "Cluricauns" het erf van het "Turkeyenhof" in vuur en vlam...

FOTOPROJECTIE:

De fotoprojecties gingen door op dinsdag 24 januari, 14 februari, 13 maart, 23 oktober, 6 november en 11 december.

TER CUERE THUIS EN DAARBUITEN:

Zondag **9 september**, "Open Monumentendag" in Bredene met als thema "Muziek, Woord en Beeld".

Op **4 december** neemt Ter Cuere deel aan de gemeentelijke kwis voor verenigingen... en onze heemkring is één van de prijswinnaars...!

De ploeg van Ter Cuere neemt deel aan de kwis en...haalt een prijs binnen! Proficiat!

Najaar 2012: zicht op de stand van heemkring Ter Cuere in de Bredense bibliotheek.

HEEMKRING TER CUERE

EREHOOFDMAN:

Noël Belpaeme

BEHEERRAAD:

Dagelijks bestuur:

Hoofdman
Onderhoofdman
Secretaris
Penningmeester

Willy Cattrijsse
Willy Degoe
Roland Vansteenkiste
Gilbert Pittery

Beheerders:

Jeannine Damman
Nicole Devos
Roger Opstaele
Willy Vanhooren
Jean-Pierre Willaert

Annemie deleyen
Erwin Mahieu
Joseph Stroobant
Roger Vermael
Balder Borghs

Beheerders van ambtswege:

Steve Vandenberghe
Jacques Deroo
Doris Vermoortel
Erwin Feys
Kristien Vanmullem
Eddy Gryson
Jacky Maes

Burgemeester
Eerste schepen
Tweede schepen
Derde schepen
Vierde schepen
Vijfde schepen
Zesde schepen en
OCMW-voorzitter

LEDENLIJST TER CUERE 2012

1	AELBRECHT Wilfried	Zwaluwenstraat 69	8400	Oostende
2	APPELMANS Donat	Monnikenstraat 6	8450	Bredene
3	BAELS Eduard	Warschaustraat 12	8400	Oostende
4	BAERT André	Klaprozenlaan 9	8400	Oostende
5	BAMELIS Geert	Kerkstraat 8	8450	Bredene
6	BARE Leslie	Fritz Vinckelaan 36	8450	Bredene
7	BAUWENS Gerrit	Breendoncklaan 4 bus 0201	8450	Bredene
8	BEIRENS – LENAERTS	Floralaan 7	8400	Oostende
9	BELPAEME Noël	Bruggestraat 408	8480	Bekegem
10	BENTEIN Annie	Ettelgemstraat 137	8460	Oudenburg
11	BEUN – VANBORM	Baarsstraat 3	8460	Oudenburg
12	BEUREN Axel	K. Van Manderstraat 129	8310	Brugge
13	BEYEN August	Sint Riquierstraat 12	8450	Bredene
14	BIBLIOTHEEK – KRIS LAMBERT	Wellingtonstraat 7	8400	Oostende
15	BILLIAU Rika	E. Beernaertstraat 87	8400	Oostende
16	BLOMME – CORDY	Orchideelaan 24	8400	Oostende
17	BLOMME Ferdinand	Irisstraat 12	8400	Oostende
18	BLONDE Marie-Paule	Sluisvlietlaan 37	8450	Bredene
19	BOEY Noël	Duinenstraat 108	8450	Bredene
20	BOEY Raymond	Parklaan 64	8450	Bredene
21	BOLLE Patrick	Nukkerstraat 28	8450	Bredene
22	BOLLENBERGHE Simonne	Willy Declerckstraat 32	8434	Westende
23	BOLLENS G – DE CORTE M	Zandheuvel 4 G 8	8450	Bredene
24	BONTE Armand	Taboralaan 90	8400	Oostende
25	BORGHS Balder	Batterijstraat 47 bus 1	8450	Bredene
26	BOUCKENAERE Josee	Zegelaan 16 b	8450	Bredene
27	BOUCQUEZ – LAPLASSE	Driftweg 59	8450	Bredene
28	BOUDENGEN Jean	Sluisvlietlaan 68	8450	Bredene
29	BRUYNEEL – VANHECKE	Zandheuvel 4 bus 8 A	8450	Bredene
30	BRYSSSE Johan	Streyn Streuvelsland 20	8421	De Haan
31	BUNDERVOET Myriam	Zilverlaan 303	8400	Oostende
32	CAESTECKER – DE JEAN	Prinses Stefanieplein 37 bus 0003	8400	Oostende
33	CALLEBAUT – BOLLENBERG M	Driftweg 167 bus 301	8450	Bredene
34	CALMEYN Nora	Jozef II straat 44	8400	Oostende
35	CAPPAERT Georges	Vosseslag 105	8420	De Haan
36	CATTELION – COOLEMAN Robert	Marktstraat 32 V3 B 4	8460	Oudenburg
37	CATTOIR Dirk	Klaprozenlaan 3	8450	Bredene
38	CATTRIJSSSE – VANDERMEEREN	Verbondenlaan 4	8450	Bredene
39	CATTRYSSSE – VERGAUWE	Hoge Duinenlaan 43	8670	Koksijde
40	CATTRIJSSSE Willy	Fritz Vinckelaan 106	8450	Bredene
41	CHIELENS – VANHOOREN J	Dorpstraat 44	8450	Bredene
42	CHRISTIAEN Monique	E. Beernaertstraat 76 bus 7	8400	Oostende
43	CLAEYS – LONCKE	Gentstraat 48	8450	Bredene
44	CLAEYS Norbert	Nukkerstraat 16	8450	Bredene
45	COELUS Robert	Visseersstraat 9	8420	De Haan
46	COLMAN Monique	Eendenstraat 16	8450	Bredene
47	COLSOUL Marie Jeanne	Zandheuvel 4 / E 004	8450	Bredene
48	CONSTANDT Marc	Distellaan 80	8400	Oostende
49	COUCKE Martine	Driftweg 81	8450	Bredene
50	CUYPERS Jean	Ooststraat 67	8400	Oostende
51	DAMAN Piet	Zegelaan 16	8450	Bredene
52	DAMMAN Jeannine	Buurtspoorwegstraat 87	8450	Bredene
53	DAMMAN Nicole	Batterijstraat 49	8450	Bredene
54	DAVID Raymond	Prinses Elisabethlaan 51	8450	Bredene
55	DEBAILLY Willy	Monnikenstraat 17	8450	Bredene
56	DEBEUCKELAERE Rudi	Derbylaan 69	8450	Bredene
57	DE BRABANDT Johan	Prins Karellaan 15	8450	Bredene
58	DEBRUYNE – BOLLENBERG	Jacob Besagestraat 57	8400	Oostende
59	DEBRUYNE Luc	Taboralaan 30	8400	Oostende
60	DECLERCQ Alfons	Kievietstraat 18	8450	Bredene
61	DECLERCQ Jean Pierre	Pauwhoflaan 32	8450	Bredene
62	DECLERCK – SAMYN	Joos de ter Beerstlaan 22	8450	Bredene
63	DECOCK Suzanne	Jozef II straat 44	8400	Oostende

64	DECOSTER – BAELS	Ruiterlaan 18	8450	Bredene
65	DECROOS – HINDRYCKX Johan	Benediktijnenstraat 4	8450	Bredene
66	DECROOS Jan	Peter Benoîtlaan 25	8420	De Haan
67	DE DEYN René	Brouwerijstraat 3	8450	Bredene
68	DE FACQ Marie-Therese	Duinenstraat 252	8450	Bredene
69	DEFEVER – ANTHIERENS Gerard	Fritz Vinckelaan 174	8450	Bredene
70	DEGOE Willy	Fazantenlaan 4	8450	Bredene
71	DEGRANDE Sandra	Ter Cuereplein 28	8450	Bredene
72	DE JONCKHEERE Jan	Violierenlaan 31 A 000	8450	Bredene
73	DEKEYSER Anne	Duinenstraat 37	8450	Bredene
74	DEKNUYDT R – J A	Druivenlaan 23	8400	Oostende
75	DELANGHE Guy	Dorpstraat 54	8450	Bredene
76	DE LEYN Annemie	Vredestraat 14	8450	Bredene
77	DELCOUR Vera	Zandheuvel 1 B 43	8450	Bredene
78	DELRUE – DEGRUYTER Fred	Sluisvlietstraat 62	8450	Bredene
79	DELRUE G – LECLUYSE M	Duinenstraat 330 B 2	8450	Bredene
80	DEMEERE Henri	Driftweg 135	8450	Bredene
81	DE MEYER Didier	Avenue du Parc 80 B 0002	1060	St. Gilles
82	DEMETS – INGELAERE	Frankrijklaan 50	8450	Bredene
83	DENDOOVEN Jean Pierre	Hauthem 1	3320	Hoegaarden
84	DEPLA – DEBOECK	Brugsesteenweg 7	8450	Bredene
85	DEPUYDT Roger	Gentstraat 21 B 6	8450	Bredene
86	DEPUYDT Willy	Ieperstraat 64	8400	Bredene
87	Mevr. DERINCK Urbain	Bedevaartstraat 8	8450	Bredene
88	DEROO Gilbert	Breidelstraat 8 bus 1	8400	Oostende
89	DEROO Jacques	Eksterstraat 24	8450	Bredene
90	DE ROO Micheline	Dorpstraat 6	8450	Bredene
91	DERYNCK Alicia	Noord Edestraat 72	8450	Bredene
92	DESCHACHT – LEFEVRE Daniël	Lotuslaan 19	8400	Oostende
93	DESCHEPPER Daniël	Salviaalaan 28	8400	Oostende
94	DESCHEPPER Eugene	Mariakerkelaan 8	8400	Oostende
95	DE SMET Francis	Generaal Lemanlaan 151	8310	Assebroek
96	DESMET Henriette	Wackerbout – Duinenstraat 106	8450	Bredene
97	DESNERCK – CLEMENT	Rogierlaan 25 bus 13	8400	Oostende
98	DESOPPER Georges	Wackerbout – Duinenstraat 106	8450	Bredene
99	DEVISCH Luc	Hendrik Serruys 76 bus 0201	8400	Oostende
100	DE VOS – CAPOEN	Alfons Dewitstraat 48	3078	Kortenberg
101	DEVOS – CASIER	Klaprozenlaan 9	8450	Bredene
102	DEVOS Fernand	Ruiterlaan 8	8450	Bredene
103	DEVOS Gilbert	Danckaertstraat 8 / 0101	8450	Bredene
104	DE VOS Hendrika	Brugsesteenweg 163	8450	Bredene
105	DE VOS – STROOBANT Urbain	Peter Benoîtlaan 52	8450	Bredene
106	DEVRIESE Marie	Buurtspoorwegstraat 47	8450	Bredene
107	D'HULST Roger	Wellingtonstraat 48 bus 7	8400	Oostende
108	DILLEN Raymond	Pontonstraat 14	8400	Oostende
109	DIRICKX Kamiel	Taboralaan 182	8400	Oostende
110	DOENS – OLIVIER	Zegelaan 10	8400	Bredene
111	DRIESSEN – VANDEWALLE Albert	Wezellaan 9	8400	Oostende
112	Drukkerij LOWYCK b.v.b.a	Archimedesstraat 53	8400	Oostende
113	DUFLOU Bernard	Oud Vliegveld 63	8400	Oostende
114	DUMON André	Zeesterlaan 27	8450	Bredene
115	DUMOULIN Maria Rosa	Jozef II straat 29 bus 11	8400	Oostende
116	EECKHOUT Jan	Molenhoekstraat 73	8400	Oostende
117	EYLAND – TAVERNIER	Popelierenlaan 14	8450	Bredene
118	FALISE Jean Pierre	Hendrik Serruyslaan 78 bus 19	8400	Oostende
119	FEYS Erwin	Vicognelaan 9	8450	Bredene
120	FISCHER André	Prinses Stefanieplein 15 bus 1.1	8400	Oostende
121	FISSCHER Carlo	Molenstraat 92	8450	Bredene
122	FRANCIER Jacques	Torhoutsesteenweg 509	8400	Oostende
123	GERIL Raymonda	Prinses Elisabethlaan 44 bus 1	8450	Bredene
124	GERMONPREZ Ludwig	Parklaan 50	8450	Bredene
125	GERRIS Erik	Joos de ter Beerstlaan 1 / 0201	8450	Bredene
126	GESELLE Ema	Bosduivenlaan 20	8420	De Haan
127	GESELLE Guido	Strobloemlaan 33	8400	Oostende
128	GEVAERT – JONCKHEERE	Pauwhoflaan 68	8450	Bredene
129	GOEMINNE – MAERTENS Frank	Zijdeling 31	8450	Bredene
130	GOES Denis	Groenendijkstraat 79	8450	Bredene

131	GOETGHEBEUR Liliane	Dorpstraat 22	8450	Bredene
132	GOETRY Adolf	Meeuwenlaan 7 bus 9	8450	Bredene
133	GOORMACHTIG Deanne	Koning Boudewijnlaan 13	9840	De Pinte
134	GRYSON Eddy	Doornebilkstraat 48	8450	Bredene
135	HELSMOORTELE René	Koningin Astridlaan 23 bus 4	8200	Brugge
136	HENDRICKX Alfred	Batterijstraat 22	8420	De Haan
137	HESCHBURG – SAMIJN Fernand	Keerweg 30	8450	Bredene
138	HIMPENS Eric	Schorrendijk 10	8460	Oudenburg
139	HOLLEVOET – GOTHALS Gilbert	Guido Gezellestraat 40	8450	Bredene
140	HOSTEN Roger	Prinses Elisabethlaan 71	8450	Bredene
141	HOSTYN Jan	Zwaluwenstraat 118	8400	Oostende
142	HUBERT Georges	Van Dijkstraat 66	8400	Oostende
143	HUBRECHTSEN – CATTOOR	Gerststraat 35 a	8400	Oostende
144	HUYGHEBAERT – ROSSEEL André	Verbondenlaan 8	8450	Bredene
145	INGHELBRECHT Wilfried	Kapelstraat 64 bus 903	8450	Bredene
146	IPPEL Simon	Verenigingstraat 161	8400	Oostende
147	JANSSENS Juul	Wijdbos 26	2440	Geel
148	JONCKHEERE Fernand	Beukenlaan 15	8450	Bredene
149	JONCKHEERE Robert	Veldstraat 40	8450	Bredene
150	JONCKHEERE Roger	Driftweg 131 bus 101	8450	Bredene
151	KIMPE Pierre	Koopvaardijstraat 33	8400	Oostende
152	KNOCKAERT Georgette	Leffingestraat 135 F bus 9	8400	Oostende
153	KNOCKAERT Marc	Ganzenstraat 18	8450	Bredene
154	KROOTHOEP Christiana	Fritz Vincelaaan 80 bus 101	8450	Bredene
155	LAGA – BEUSELINCK	Dorpstraat 112	8450	Bredene
156	LAGROU – DESMET	Koopvaardijstraat 33	8400	Oostende
157	LAGROU – SAMIJN	Golfstraat 66	8450	Bredene
158	LAMBRECHT Dirk	Toekomststraat 42	8450	Bredene
159	LAUWEREYNS Roland	Buurtspoorwegstraat 91	8450	Bredene
160	LEIRMAN - WALERAEEVE	Wittenonnenstraat 55 bus 003 L	8400	Oostende
161	LIEVENS – DECLOEDT	Dr. E. Moreauxlaan 233 bus 0009	8400	Oostende
162	LINGIER Paul	Schietbaanstraat 34	8400	Oostende
163	LONCKE Roger	Voorhavenlaan 125	8400	Oostende
164	LOY Walter	Vorsinkbaan 71	9450	Haaltert
165	LUCA – DELODDER Edgard	Kapellestraat 12	8460	Oudenburg
166	Mevr. LUCIDARME – BORN	Sluisvlietlaan 67	8450	Bredene
167	LUST Luc	Zandheuvel 1 E 6	8450	Bredene
168	LUST – VANHOUTTE Dirk	Spaarzaamheidstraat 56	8450	Bredene
169	MAENE Daniël	Salviaalaaan 40	8400	Oostende
170	MAERTENS Bernard	Sint Paulusstraat 40	8400	Oostende
171	MAERTENS – MARLY Eric	Groenendijkstraat 144	8450	Bredene
172	MAES – VANDEURSEN Jacky	Duinenstraat 264	8450	Bredene
173	MAHIEU Erwin	Oude Dorpsweg 51	8490	Varsenare
174	MAHIEU Raymond	Duinenstraat 186	8450	Bredene
175	MAJOR Ronny	Zegelaan 21	8450	Bredene
176	MASSCHELEYN – VANDERWAL	Molenstraat 58	8450	Bredene
177	MATHAY – KNÖBL	Sluizenstraat 127	8450	Bredene
178	MERGAERT – DESMEDT Geert	Hasseltstraat 34	8450	Bredene
179	MESTDAGH Sylvie	Frankrijklaan 8	8450	Bredene
180	METDEPENNINGEN Frank	Zuid Oostwijk 8	8450	Bredene
181	METSU Roland	Zandstraat 91 b	8450	Bredene
182	METSU Walter	Koningin Astridlaan 15 a	8450	Bredene
183	Mevr. MEYNTJENS Leon	Taboralaan 170	8400	Oostende
184	MEYSMAN Wim	Buurtspoorwegstraat 52	8450	Bredene
185	MEYUS – PLOVIE	IJzerlaan 2	8450	Bredene
186	MOERMANS – CHRISTIAEN	Vredestraat 19 b 000	8400	Oostende
187	MYLLE Willy	Westkerkestraat 22 A bus 1	8460	Oudenburg
188	NAESSENS Helene	Keerweg 23	8450	Bredene
189	NEELS Erna	Voorhavenlaan 136	8400	Oostende
190	NOWAK Antoni	Hasseltstraat 3 bus 202	8450	Bredene
191	NYS – VAN HOOFF	Hasseltstraat 12	8450	Bredene
-	-----	Sint Baafslaan 3	2547	Lint
192	OPSTAELE – DELRUE Roger	Lodewijk Paretlaan 24	8450	Bredene
193	OSSTYN Theo	Voorhavenlaan 150	8400	Oostende
194	PANCKOUCKE – WAEGHE M	Bloemenstraat 11	8400	Oostende
195	PATTYN – MASSELIS	Molenstraat 60	8450	Bredene
196	PHILIPS – BOETMAN Maurice	Rue E. Cambier 5	7100	Haine ST. Pierre

197	PIETERS – LEYS	Olieslagerstraat 86	9200	Dendermonde
198	PILLE Roger	Duinenstraat 15	8450	Bredene
199	PITTEY Gilbert	Buurtspoorwegstraat 87	8450	Bredene
200	PLOVIE Herbert	Dorpstraat 27	8450	Bredene
201	PLOVIE Marcel	Eigen Haardstraat 9	8400	Oostende
202	POLLET Freddy	Duinenstraat 21	8450	Bredene
203	PROVINCIALE BIBLIOTHEEK W. VL.	Jan Van Eyckplein 1	8000	Brugge
204	PUIS Irene	Duinenstraat 123	8450	Bredene
205	PYRA Raf	Dorpstraat 74 b 0101	8450	Bredene
206	RAMMELAERE Willy	Dorpstraat 158	8450	Bredene
207	RENAUDIN – TOMMELEIN	Bronstraat 4	8400	Oostende
208	ROELS – BONTE Francis	Sneppestraat 3	8460	Oudenburg
209	REYBROUCK – COURTEREEL	Henri Zwaenepoelstraat 5	8450	Bredene
210	RO TSAERT – DEVLIEGER Dierk	Joos de ter Beerstlaan 16	8450	Bredene
211	RO TSAERT – MESTDAGH	Frankrijklaan 6	8450	Bredene
212	ROUSSEEUW Martine	Golfstraat 52	8450	Bredene
213	ROUSSELLE Marc	Vredestraat 37	8450	Bredene
214	RYCKX Daisy	Beukenlaan 22	8450	Bredene
215	RYCKX – CRABEELS	Vicogneplein 14	8450	Bredene
216	SCHRAM Raymonde	Doornenbilkstraat 46	8450	Bredene
217	SCHREUS Liliane	Sint Pieterstraat 42	8460	Oudenburg
218	STANDAERT Ronny	Gistelhofstraat 90	8920	Langemark
219	STEENACKER Armand	Brabantstraat 2	8400	Oostende
220	Stichting DE BETHUNE E	Kasteeldreef 10	8510	Marke
221	STROBBE Jacques	Driftweg 41	8450	Bredene
222	STROOBANT Joseph	Ter Cuereplein 9	8450	Bredene
223	STUBBE Jozef	Sluisvlietlaan 75	8450	Bredene
224	TACK Marcel	K. Dr. Louis Colensstraat 10 / 3	8400	Oostende
225	TETAERT – SCHILLEWAERT	Pater Gerard Defeverstraat 10	8450	Bredene
226	TROMONT – VERHAEGHE	Schapenstraat 54	8400	Oostende
227	VANDAMME Patrick	Rode Kruisstraat 10	8450	Bredene
228	VANDECASTEELE Charles	Breendonklaan 26	8450	Bredene
229	VANDECASTEELE Jean	Spaarzaamheidsstraat 82	8450	Bredene
230	VANDE CASTEELE Louis	Sint Riquierstraat 17	8450	Bredene
231	VANDEILE Roger	Buurtspoorwegstraat 35	8450	Bredene
232	VANDENBERGHE – DEFLOOR	Keramikstraat 2	8400	Oostende
233	VANDENBERGHE Jeannine	Nukkerstraat 86 bus 101	8450	Bredene
234	VANDENBERGHE – LEMS	Benedictijnenstraat 17	8450	Bredene
235	VANDENBERGHE Steve	Sanzenstraat 25	8450	Bredene
236	VANDENBOGAERDE Marcel	Sluizenstraat 196	8450	Bredene
237	VANDENBOGAERDE – VERGRACHT	Antwerpenstraat 52	8450	Bredene
238	VAN DEN BOGAERT – DAUWE	Kapelstraat 57 bus 403	8450	Bredene
239	VANDEBUSSCHE – STEMGEE	Fritz Vincelaan 99	8450	Bredene
240	VANDEN WEGHE Jan	Sint Sebastiaanstraat 36 bus 13	8400	Oostende
241	VANDEPITTE – MARVELLIE	Noord Edestraat 9	8400	Oostende
242	VANDEVELDE François	Gistelsesteenweg 48	8400	Oostende
243	VANDEWOUWER Marie-Christine	Schietbaanstraat 63	8400	Oostende
244	VAN EEGHEM Jeannine	Kapelstraat 53 bus 0103	8450	Bredene
245	VAN EENOO Monique	Molenstraat 77	8450	Bredene
246	Mevr. VANHEE – DOUCHAMPS	Groenendijkstraat 102	8450	Bredene
247	VANHERCKE Geert	Pauwhoflaan 11	8450	Bredene
248	VANHOOF Erik	Spaarzaamheidstraat 41	8450	Bredene
249	VANHOOREN Willy	Noordzeestraat 8	8450	Bredene
250	VANHOUCKE – DEPOORTER	Vredestraat 16	8450	Bredene
251	VANHOUTTE Constantinus	Zegelaan 15	8450	Bredene
252	VANLEENHOVE – HOSTE Gilbert	Batterijstraat 66	8450	Bredene
253	VANLERBERGHE Philippe	Kwintebankstraat 4	8400	Oostende
254	VAN LYL – VAN EECCKE	Klaprozenlaan 8	8450	Bredene
255	VANMASSENHOVE Gilbert	Kroonlaan 19	2400	Mol
256	VANMASSENHOVE – VAN GHELUWE	Sluisvlietlaan 33	8450	Bredene
257	VANMULLEM Kristien	Molenstraat 64	8450	Bredene
258	VAN PARYS Erik	Sloepenstraat 9	8450	Bredene
259	VAN REEMPST – WARMOESKERKEN	Lodewijk Paretlaan 15	8450	Bredene
260	VANSTEENE Denise	Noord Edestraat 112	8450	Bredene
261	VANSTEENE Remi	Zeesterlaan 4	8450	Bredene
262	VANSTEENKISTE – MYLLE Roland	Sluisvlietlaan 100	8450	Bredene
263	VANSTEENKISTE Roger	Ruiterlaan 4	8450	Bredene

264	VANSTEENKISTE – VAN GHELEWE	IJzerlaan 5	8450	Bredene
265	VANWALLEGHEM Franky	Duinenstraat 2	8450	Bredene
266	VERBANCK Norbert	Vicognelaan 34	8450	Bredene
267	VERCARRE Etienne	Hoefijzerlaan 1	8450	Bredene
268	VERHAEGHE Roland	Noordedestraat 72	8450	Bredene
269	VERMAEL Roger	Waterlandstraat 30	8450	Bredene
270	VERMEIRE Kristof	Ruiterlaan 9 b	8450	Bredene
271	VERMOORTELT Doris	Watervliegpleinstraat 17	8450	Bredene
272	VERMOTE Nelly	Batterijstraat 28	8420	De Haan
273	VERSLUYS Willy	Hendrik Baelskaai 2	8400	Oostende
274	VERVISCH – ARNOUT Jef	Zwanenstraat 2	8450	Bredene
275	VINCART Joris	Patrijzenstraat 9	8450	Bredene
276	VITSE – BOYDENS	Koningin Astridlaan 47	8450	Bredene
277	VITSE Dirk	Popstaalstraat 68	8490	Jabbeke
278	VROOMEN Prosper	Duinenstraat 251	8450	Bredene
279	VVF Oostende vzw	Kan. Dr. L. Colenstraat 6	8450	Bredene
280	WEYNEN Eugenius	Jules Peurquaertstraat 52 bus 5	8400	Oostende
281	WILLAERT Fernand	Mansveldstraat 68	8400	Oostende
282	WILLAERT Jean-Pierre	Van Dijkstraat 22	8400	Oostende
283	WILLAERT Joseph	Karel Janssenslaan 9 bus 0006	8400	Oostende
284	ZWAENEPOEL Chris	Aatrijkestraat 85	8480	Eernegem
285	ZWAENEPOEL Fernand	Lindenstraat 8	8450	Bredene

MET DE MEDEWERKING VAN DE CULTUURDIENST VAN
kantoren Bredene

- Fritz Vinckelaan 246, Bredene

tel. 059.34.21.00

